EVANGELIJA PAGAL MATĄ

NAUJASIS EKUMENINIS VERTIMAS

VERSIJA DISKUSIJAI

LIETUVOS BIBLIJOS DRAUGIJA

VILNIUS, 2017

Vertimas iš graikų kalbos ir komentarai

dr. Danielius Dikevičius

dr. Ingrida Gudauskienė

Kalbos redagavimas

Joana Pribušauskaitė

Versta iš

Novum Testamentum Graece,

NESTLE - ALAND (eds.), Stuttgart 2015[28]

Viršelio dizainas ir teksto maketavimas

Gulnara Galiachmetova, UAB Artprint

Išleido Lietuvos Biblijos draugija

J. Basanavičiaus g. 16A-117, LT-03224 Vilnius

lbd@biblijosdraugija.lt; www.biblijosdraugija.lt

e-knygynas: www.BiblijaTau.lt

ISBN 978-609-8073-47-8

Brangieji Skaitytojai,

Jūsų rankose – naujas
Evangelijos pagal Matą vertimas.
Evangelijos pagal Morkų (2015)
vertimas buvo pradžia prasmingo
Lietuvos Biblijos draugijos užmojo –
iš naujo išversti visą Naująjį
Testamentą iš graikų kalbos. Pradėtą
darbą tęsiame ir šįkart Lietuvos
žmonėms pristatome dar vienos
evangelijos vertimą.
Šis projektas prasidėjo 2015 metų
pavasarį ir, Dievo malonės
padedamas, turėtų finišuoti
2022-aisiais, gražiu sutapimu –
metais, kai minėsime pusės amžiaus
sukaktį nuo pirmos Česlovo
Kavaliausko Naujojo Testamento
laidos (1972).

◆

Kodėl naujas vertimas?

Neretai kažko *nauja* pasirodymas nejučia gali sukelti priešpriešą tam, kas *sena*. Tačiau Biblijos vertimo istorijoje, kaip ir daugelyje kitų sričių žmonijos kultūros evoliucijoje, toks dėsningumas nėra prasmingas – kiekvienas naujas Biblijos vertimas, kad ir koks unikalus siektų būti, neišvengiamai įvairiais lygmenimis remiasi ankstesnėmis vertimų tradicijomis. *Priešpriešos* sąvoka čia negalioja, nes tik glaudžiai sąveikaujant tarp praeities ir dabarties dalykų kuriamas bendras kultūrinis gėris ir garantuojamas Biblijos vertimo tradicijų tęstinumas.

Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų Europos tautų, šių tradicijų istorija įsibėgėjo nuo XVI a. Prie to dėsningai vedė daugelis veiksnių – humanistai ir jų *recursus ad fontes* (liet. *grįžimo prie šaltinių*) principas, Erazmo Roterdamiečio kritinio graikiško Naujojo Testamento pasirodymas (1516), prasidėjusi Reformacija. Iki pat mūsų dienų pas mus pinasi protestantiškoji ir katalikiškoji vertimų tradicijų kryptys, neretai išryškinančios, turint minty ne pavienių vertėjų išverstus fragmentus, milžiniškus jų darbus.

Naujas vertimas kaip tik ir siekia pratęsti bei pagyvinti Biblijos vertimo į lietuvių kalbą istoriją. Mintis jį pradėti negimė spontaniškai, greičiau ją subrandino kryptingas ne vienų metų darbas ir supratimas, kad apie Biblijos teksto vertimą „vis dar turime ką pasakyti nauja“. Neabejojame, turės ir kitos kartos.

Ekumeninis vertimas

Protestantiškoji ir katalikiškoji Biblijos vertimo į lietuvių kalbą tradicijos pas mus išties draugiškai koegzistuoja, prasmingai viena kitą papildydamos. Užtenka pagalvoti vien apie šiuo metu labiausiai skaitomų Antano Rubšio–Česlovo Kavaliausko ir Algirdo Jurėno vertimų abipusį praturtinimą, atpažįstamą akylesnių skirtingų krikščioniškų konfesijų Biblijos skaitytojų. Lietuvos Biblijos draugija taip pat daug metų leidžia ekumeninę Antano Rubšio–Česlovo Kavaliausko vertimo versiją, rengiamą ekumeninės redagavimo komisijos. Vis dėlto ekumeninio Biblijos vertimo į lietuvių kalbą projekto Lietuvoje dar nėra buvę, tad šis pagrįstai gali vadintis pirmuoju tokiu darbu.

Tai lemia daugybė veiksnių – Lietuvos Biblijos draugijos, besirūpinančios šio projekto įgyvendinimu, kaip ekumeninės draugijos statusas, konfesiniu požiūriu potencialiai įvairi vertėjų komanda, ekumeninė redakcinė komisija, Jungtinių Biblijos draugijų vertėjams teikiama metodinė, techninė pagalba, profesionalios ilgametę patirtį turinčių šių draugijų Biblijos vertėjų bei vertimų koordinatorių konsultacijos.

Tokiu užmoju Lietuvos Biblijos draugija vykdo pamatinę savo misiją – vienyti skirtingų konfesijų krikščionis, besimaitinančius tuo pačiu – vienu – Dievo Žodžiu, ir nuolatos rūpintis, kad Dievo Žodis visais laikais būtų prieinamas visiems.

Ar šis vertimas išties bus naujas vertimas? Arba kelios pastabos apie šio vertimo principus

Šis vertimas, kaip ir apskritai bet kuris kitas vertimas, Paulio Ricoeuro žodžiais tariant, nepadvigubins originalo. Šia prasme jis nežada nieko nauja – greta jau egzistuojančių Biblijos teksto vertimų į lietuvių kalbą tai bus *tik* dar viena biblinio teksto interpretacija. Kiekvienas vertėjas turi susitaikyti su šio *tik* neperžengiamumu. Nepaisant to, vis naujos pastangos „atvesti autorių pas skaitytoją" ir „palydėti skaitytoją pas autorių" (Friedrichas Schleiermacheris) yra nenumaldomos. Kaip ir pats žmogaus siekis pažinti. Ypač tai pasakytina apie didžiuosius žmonijos kūrinius. Ką jau kalbėti apie Knygų Knygą.

Vis dėlto apie šio vertimo naujumą galime kalbėti lygindami jį bent jau su minėtais XX a. Biblijos vertimais į lietuvių kalbą (nors ir paviršutiniškai, nes išsamesnis lyginimas reikalauja specialaus tyrimo). Esminis jo metodologinis kriterijus yra *ištikimybės originaliam tekstui taisyklė*. Siekdami perkelti kiekvieno biblinio autoriaus (o jie visi skirtingi!) kūrinį į naują kalbinę bei kultūrinę situaciją, vertėjai vadovaujasi tokiais pagrindiniais principais: kreipia dėmesį į biblinės kultūros aplinką; paiso biblinio autoriaus individualumo, t. y. jo kalbos, rašymo stiliaus ir teologijos ypatumų; versdami ir komentuodami tekstą vadovaujasi visumine prieitimi (*holistic approach*) prie teksto.

Kaip tai įgyvendinama praktiškai šiame vertime?

1. Dėmesys biblinės kultūros aplinkai

Daug pavyzdžių, kaip verčiant tekstą paisoma biblinės kultūros, skaitytojas ras jau Mt 1 sk.:

- genealogijoje (Mt 1,2-17) aktyvinė pasikartojančio veiksmažodžio *gennaō* forma, kur šio žodžio subjektas visuomet yra vyr. g. asmuo, verčiama *davė gyvybę*: *x davė gyvybę y*; taip siekiama pabrėžti semitinei kultūrai būdingą vyriškumo dominavimą, žr. komentarą nr. 3;
- veiksmažodis *mnēsteuō* Mt 1,18, nusakantis *susižadėjimą*, *pasižadėjimą santuokai* ar pan., kalbant apie Mariją verčiamas *buvo ištekinta*, turint omenyje, kad pagal ano meto žydų vestuvių papročius čia kalbama apie pirmą Juozapo ir Marijos vestuvių etapą, žr. komentarą nr. 6 (žr. taip pat šį aspektą papildantį komentarą nr. 14);

Kai kada svarbios ir, regis, nežymios detalės – vis dėlto jos yra reikšmingos teologiniu lygmeniu, pavyzdžiui:

- daiktavardis *zizanion* Mt 13,25 verčiamas *svidrė*, užuot sakius *raugė*, mat *zizanion* reiškia varpinių šeimos piktžolę, vadinasi, panašią į kviečius; svidrės pasėtos tarp kviečių yra tobulas paslėpto, taigi klastingo blogio įvaizdis, žr. komentarą nr. 109;
- daiktavardis *psychē* Mt 2,20 verčiamas žodžiu *gyvastis*: tykojo vaikelio *gyvasties*; čia nesakoma paprasčiausiai *bios* – *gyvybė*, pabrėžiant, jog tykojantys to, kas nusakoma žodžiu *psychē* – asmens *gyvastis*, *savastis*, *gyvybingumas*, siekia sunaikinti tai, kas šis vaikelis yra ir ką jo asmuo turi, žr. komentarą nr. 22.

2. Dėmesys biblinio autoriaus individualumui – jo kalbai, **rašymo stiliui, teologijos ypatumams.** Gerbiant Mato stilių, pavyzdžiui:

- atidžiai verčiami tokie ypač dažnai Mt vartojami žodžiai kaip *idou*, liet. *štai*, pradedant Mt 1,20 (Mt *idou* iš viso pavartotas 62x, o Mk vos 7x), žr. komentarą nr. 9; *tote*, liet. *tada* ir pan., pradedant Mt 2,7 (Mt *tote* pavartotas net 90x), žr. komentarą nr. 20; žodžių junginys *ou mē*, liet. *tikrai*, pradedant Mt 5,18, žr. komentarą nr. 35; ypač dažnai vartojama dalelytė *de*, turinti įvairias funkcijas ir galinti reikšti *o*, *bet*, *tai yra*, *tada* ir kt., todėl šiame vertime, pradedant Mt 1,2, dažnai girdisi žodelis *o*;
- paisoma Mt būdingo žodyno, neatsiejamo nuo evangelijos teologinio mąstymo, pavyzdžiui: Mt 6,12 verčiant daiktavardį *ofeilēma*, liet. *skola*; žr. komentarą nr. 51;
- kur įmanoma, paisoma kalbinių svetimybių graikiškame tekste – jos neverčiamos, o tik transliteruojamos: tai tokie žodžiai kaip *amen*, pradedant Mt 5,18; *šabatas*, pradedant Mt 12,1, žr. komentarą nr. 100; *gehena*, pradedant 5,22, žr. komentarą nr. 38; ir kt.

3. Visuminė teksto vertimo ir komentavimo prieitis (*holistic approach*)

Siekiama išryškinti *Evangelijos pagal Matą* pasakojimui būdingas teologines gijas, pavyzdžiui:

- pažymimos kai kurios visam Mt naratyvui svarbios teologinės sąvokas – jos komentuojamos nuosekliai per visą tekstą, pavyzdžiui: *Dovydo sūnus*, pradedant Mt 1,1, žr. komentarą nr. 1; *Emanuelis*, pradedant Mt 1,23, žr. komentarą nr. 15; arba teologinė temos sintezė pateikiama

pradiniame komentare, pavyzdžiui, Karalystė, pradedant Mt 3,2, žr. komentarą nr. 23.

Esminis vertėjų siekis visame šiame kompleksiniame darbe – tai padaryti Biblijos tekstą ne tik suprantamą, bet ir, kiek įmanoma, patrauklesnį, stilistiškai gyvą. Literatūriniu požiūriu – tai labai įvairialypis tekstas. Net jei ir vertintume tą patį – evangelijos – žanrą, turime suvokti, jog čia susiduriame su keturiais skirtingais autoriais, su kiekvieno jų savitais „literatūriniais skoniais", taip pat ir savita teologija. Lengva yra atskirti evangelisto Jono stilistiką nuo trijų sinoptikų, tačiau ir šie trys – Morkus, Matas ir Lukas – taip pat labai skirtingi. Tad verčiant ir redaguojant lietuvišką tekstą reikia išlikti budriems, nesuvienodinti reikšmingo kiekvieno autoriaus savitumo, kas taip pat yra dalis visos biblinės tradicijos turtų. Čia ir formuluojamas principinis klausimas-uždavinys: kaip perteikti skubantį, ironišką ir stilistiškai nerangų Morkų? Kaip atskleisti Luko klasiškumą? Kaip atvesti skaitytoją į itin žydišką Mato pasaulį?

Vertimas – tai pirmiausia vertėjo budėjimas, kad jis savo „literatūriniu skoniu" neužgožtų verčiamo autoriaus savitumo. Toks budėjimas ir bus pamatinis naujo Biblijos vertimo į lietuvių kalbą bruožas, įpareigojantis pirmiausia vertėjus, bet tiek pat saistantis lituanistinį redagavimą ir ekumeninės redakcinės komisijos darbą. Taip budėdami tikimės Biblijos skaitytojui – ir ypač akylam – pasakyti kažką nauja šiame Biblijos vertimo į lietuvių kalbą istorijos etape.

Komentarai ir teksto struktūrinimas

Dievo Žodžio pažinimas – kiekvienos krikščioniškos bendruomenės pamatas. Biblijos komentarai šiuo požiūriu visuomet buvo reikšmingi, o jų poreikis šiandien – tiek pat didelis kaip ir vakar. Naują vertimą kartkartėmis lydės įvairaus pobūdžio komentarai (pavyzdžiui, istorinio pobūdžio – žr. 6; 28; 43 komentarus), vis dėlto didžiausias dėmesys bus teikiamas filologinio ir biblinio-teologinio pobūdžio teksto paaiškinimams. Kodėl?

Filologiniai komentarai paprastai yra įžanga į teksto teologiją. Žodžio etimologijoje, jo reikšminiuose atspalviuose ar prasminiuose pasakymų, žodžių junginių niuansuose neretai slypi teologinių įžvalgų užuomazgos. Be šio įrankio, kaip ir be kitų svarbių, tekstas negali būti aiškinamas – kitaip kiltų pavojus įdėti į tekstą savo įsivaizduojamą prasmę užuot siekus ištraukti tą prasmę iš paties teksto, kas ir yra egzegezės esmė. Skaitytojas lengvai atpažins tokio pobūdžio komentarus – tai svarbesnių žodžių paaiškinimai, kurie skaitantiems tekstą gali padėti toliau lukštenant jo prasmę (pavyzdžiui, žr. 19; 41 komentarus).

Didžiąją komentarų dalį sudaro bibliniai-teologiniai paaiškinimai. Juose atsispiriama nuo filologinio-istorinio lygmens ir einama toliau – į teksto teologiją (pavyzdžiui, žr. 15; 21; 23 komentarus). Šių komentarų, lyginant su ankstesnėmis lietuviškųjų komentarų tradicijomis, naujumas tas, kad jais nesiekiama fiksuoti ir aiškinti pavienių teologinių konceptų ar pavienių epizodų, bet sąmoningai stengiamasi plėtoti verčiamam kūriniui būdingas teologines gijas. Tokį vertėjų apsisprendimą lėmė ir jau minėta visuminė prieitis

prie teksto vertimo bei komentavimo (žr. anksčiau nurodytus atvejus), ir supratimas, jog nėra prasmės kartotis, mat ankstesnės lietuviškųjų komentarų tradicijos buvo kaip tik pavienių idėjų ar epizodų aiškinimas.

Šiame *Evangelijos pagal Matą* vertime, kaip ir *Evangelijoje pagal Morkų*, vengiama detalesnio teksto struktūrinimo, taigi skaitytojas ras patį bendriausią – klasikinį – viso naratyvo suskirstymą į prologą, penkias knygas (kurių kiekviena apima pasakojamąją ir diskursyvinę dalis) bei epilogą. Tokia makrostruktūra dėsningai išreiškia Mato pasakojimo dinamiką.

Techninės pastabos

Kursyvas – Senojo Testamento citatos, pvz., Mt 1,23.

[Laužtiniai skliaustai] – žodžiai ar jų junginiai laužtiniuose skliaustuose graikiškame tekste, pvz., Mt 3,2.

(Praleista eilutė, pažymint jos numerį skliautuose) – NestleAland graikiškame tekste praleista eilutė, nuoroda į kitus rankraščius, pvz., Mt 17,21.

Pilka spalva pažymėti žodžiai – šių žodžių nėra graikiškame tekste, jie numanomi iš konteksto ir įterpiami dėl lietuviško teksto sklandumo, pvz., Mt 1,6.

Versija diskusijai

Šis *Evangelijos pagal Matą* vertimo į lietuvių kalbą leidimas skaitytojams įteikiamas kaip versija diskusijai. Tai reiškia, jog tekstas dar yra atviras nežymiems taisymams. Tikėtina, kad tokie signaliniai leidimai skaitytoją pasieks periodiškai, kai tik bus parengti kitų Naujojo Testamento knygų vertimai. Taip Lietuvos Biblijos draugija ne tik siekia pratinti auditoriją prie būsimo naujo vertimo, bet drauge ir nori ją pakviesti bendradarbiauti šį vertimą rengiant. Išverstas tekstas, kol pasiekia skaitytoją, dar yra redaguojamas. Šiam etapui svarbios ne tik profesionalios redaktorių pastabos, bet ir tiesiog skaitytojų reakcija, pastabos, klausimai. Kaip toks Matas mane „pagavo"? Ar toks teksto vertimas leido pajusti pasakojamus įvykius ir jų dramatiškumą? Ar tinkamai suskambo parinkti žodžiai? Ar komentarai padėjo suprasti tekstą? O gal trukdė? Ką tikėčiaus rasiąs – kokią papildomą informaciją – naujame viso Naujojo Testamento galutiniame leidime?

Atrodo, šiame prasidėjusiame darbe visi turime ką veikti – vertėjai, redaktoriai, skaitytojai. Tepadeda mums visiems Žodžio Viešpats įsiklausyti vieniems į kitus.

Leidėjai

EVANGELIJA
PAGAL MATĄ

PROLOGAS

Jėzaus Kristaus gyvenimo pradžios slėpiniai: 1,1–2,23

1 [1] Jėzaus Kristaus, Dovydo sūnaus[1], Abraomo sūnaus, kilmės ritinys[2].

[2] Abraomas davė gyvybę[3] Izaokui, o Izaokas davė gyvybę Jokūbui, o Jokūbas davė gyvybę Judui ir jo broliams, [3] o Judas davė gyvybę Farui ir Zarui iš Tamaros, o Faras davė gy-

---

1 *Dovydo sūnaus*: šis mesijinis titulas Mt pasakojime pasirodo 10x (žr. kitus atvejus Mt 1,20; 9,27; 12,23; 15,22; 20,30.31; 21,9.15; 22,42 ir jų komentarus). Jis susijęs su istorine Dovydo asmenybe kaip išgelbėjimo istorijoje ženklia figūra, per kurią dovydiškajai dinastijai duotas pažadas, skelbiantis jos išlikimą per ateities palikuonį – Dovydo sūnų (žr. 2 Sam 7 sk.). Įsibėgėjus potremtiniams laikams, kai Dovydo dinastijos galia buvo prarasta ir nebesusigrąžinta, šis pažadas išlaikė mesijinių lūkesčių kontūrus ir tikėjimas nauja pradžia per Dovydo sūnų toliau buvo tapatinamas su Mesijo laukimu (žr. Iz 11,1ss). Mt svarbu parodyti, jog šis lūkestis išsipildo Jėzuje Kristuje.

2 *Ritinys*: daiktavardžio *biblos* pirminė reikšmė *papiruso augalas, papiruso stiebas* ar *žievė*. Iš papiruso senovėje buvo gaminama medžiaga, ant kurios buvo rašoma, tad *biblos* įgavo ir paties *ritinio* reikšmę. Šis žodis gali turėti taip pat ir *įrašo, užrašyto teksto, sąrašo, atmintinės, kronikos* reikšmes. Žodžių junginys *biblos geneseōs* (gr. *genesis – kilimas, kilmė, gimimas, atsiradimas*) paprastai suprantamas kaip asmens ar reiškinio *genealogija*. Matas nesistengia pateikti išsamios Jėzaus genealogijos, bet veda prasminę liniją, siekdamas pabrėžti mesianizmo universalumą (per Dovydą – mesianizmas, per Abraomą – universalumas).

3 *Davė gyvybę*: *egennēsen*, raidiškai *pagimdė*. Semitizmas, pabrėžiantis vyriškumo dominavimą perduodant gyvybę.

vybę Esromui, o Esromas davė gyvybę Aramui, [4] o Aramas davė gyvybę Aminadabui, o Aminadabas davė gyvybę Naasonui, o Naasonas davė gyvybę Salmonui, [5] o Salmonas davė gyvybę Boazui iš Rahabos, o Boazas davė gyvybę Jobedui iš Rutos, o Jobedas davė gyvybę Jesei, [6] o Jesė davė gyvybę Dovydui - karaliui, o Dovydas davė gyvybę Saliamonui iš tos, buvusios Urijo[4], [7] o Saliamonas davė gyvybę Roboamui, o Roboamas davė gyvybę Abijai, o Abija davė gyvybę Asafui, [8] o Asafas davė gyvybę Juozapatui, o Juozapatas davė gyvybę Joramui, o Joramas davė gyvybę Ozijui, [9] o Ozijas davė gyvybę Joatamui, o Joatamas davė gyvybę Achazui, o Achazas davė gyvybę Ezekijui, [10] o Ezekijas davė gyvybę Manasui, o Manasas davė gyvybę Amonui, o Amonas davė gyvybę Jozijui, [11] o Jozijas davė gyvybę Jechonijui ir jo broliams Babilonijos tremties laikais.

[12] O po Babilonijos tremties Jechonijas davė gyvybę Salatieliui, o Salatielis davė gyvybę Zorobabeliui, [13] o Zorobabelis davė gyvybę Abijudui, o Abijudas davė gyvybę Eljakimui, o Eljakimas davė gyvybę Azorui, [14] o Azoras davė gyvybę Sadokui, o Sadokas davė gyvybę Achimui, o Achimas davė gyvybę Elijudui, [15] o Elijudas davė gyvybę Eleazarui, o Eleazaras davė gyvybę Matanui, o Matanas davė gyvybę Jokūbui, [16] o Jokūbas davė gyvybę Juozapui, vyrui Marijos, iš kurios duota gyvybė Jėzui[5], kuris vadinamas Kristumi.

---

[4] *Iš tos, buvusios Urijo*: originaliai turime tik *iš tos Urijo*. Čia daroma nuoroda į Batšebą. Įterpiant *buvusios*, turime tikslesnį biblinio pasakojimo 2 Sam 11–12 sk. atitiktį. Tuomet, kai Dovydas davė gyvybę Saliamonui (žr. 2 Sam 12,24), Urijas jau buvo miręs, o Batšeba buvo tapusi Dovydo žmona (žr. 2 Sam 11,26-27).

[5] *Duota gyvybė Jėzui*: šioje genealogijos vietoje lūžta įprastas linijų ritmas: turime 39x pasikartojančią formuluotę *davė gyvybę*,

[17] Taigi visos kartos: nuo Abraomo iki Dovydo – keturiolika kartų, nuo Dovydo iki Babilonijos tremties – keturiolika kartų ir nuo Babilonijos tremties iki Kristaus – keturiolika kartų.

[18] O Jėzaus Kristaus gimimas buvo toks. Kai jo motina Marija buvo ištekinta[6] už Juozapo, prieš jiems sueinat, ji susivokė[7] turinti įsčiose[8] iš Šventosios Dvasios. [19] Tuomet

---

o čia – keturiasdešimtą kartą – formuluotė pakinta. Atrodo, kad taip norima pabrėžti Marijos, per kurią antgamtiškai buvo duota gyvybė Jėzui, išskirtinumą. Mt subtiliai ir radikaliai pasuka iki tol dar nepatirtos malonės keliu – čia nutrūksta natūralios genezės seka, nes Jėzus, siejamas su Dovydu per Juozapą (žr. Mt 1,20 komentarą), fiziškai nėra Juozapo sūnus, bet sūnus Marijos, per kurią – tikinčią pažadu – jis ir susiejamas su visu pažadu tikinčiu Izraeliu. Su Jėzaus – Dievo Sūnaus – gimimu lūžta, įvykio svorio neatlaiko žemiški saitai ir logika, natūrali genezė čia tampa reliatyvi ir nuo dabar išgelbėjimo istorijoje viską lemia dieviškoji genoma.

[6] *Buvo ištekinta*: žydų papročiai buvo tokie, jog vestuvės vykdavo dviem etapais – žr. Mt 1,23 komentarą (*nuotaka*). Pirmas etapas neretai klaidingai vadinamas sužadėtuvėmis, nes *de facto* jau šio etapo metu moteris tapdavo teisėta vyro žmona, o vyras – teisėtu moters sutuoktiniu. Jei šiame pirmame etape kas nors skirdavosi, taip pat reikėdavo skyrybų rašto, o jei kas mirdavo, tuomet antroji pusė buvo laikoma našliu ar našle. Taigi čia daroma nuoroda į pirmą Marijos ir Juozapo vedybų etapą. Tą patvirtina ir kontekstualus angelo raginimas Juozapui 1,20, kur Marija vadinama Juozapo žmona pirmajame vedybų etape.

[7] *Susivokė*: veiksmažodis *heuriskō* yra įvairiareikšmis – *rasti, atrasti, aptikti, sužinoti, suprasti* ir kt. Čia vartojama pasyvinė jo forma gali būti verčiama ir kaip *buvo pastebėta, buvo atrasta.* Vertimą sangrąžiniu *susivokė* nulemia papildinys *iš Šventosios Dvasios* – ši priežastis galėjo būti žinoma tik pačiai Marijai.

[8] *Turinti įsčiose*: t. y. nėščia. Čia vartojamas posakis *en gastri echein – turėti pilve, turėti įsčiose.* Septuaginta šiuo posakiu, perimdama jį iš graikų, verčia hebr. veiksmažodį *harâ – pradėti, būti nėščiai* (žr. Pr 16,4.5.11; 38,24 ecc.).

jos vyras Juozapas, būdamas teisus ir nenorėdamas jos viešai apkaltinti, sumanė slaptomis ją atleisti. [20] Tačiau jam taip sugalvojus, štai[9] sapne pasirodė Viešpaties angelas sakydamas: „Juozapai, Dovydo sūnau[10], o kad nepabijotum[11] parsivesti[12] savo žmonos Marijos! Išties joje pradė-

---

[9] *Štai*: *idou* – Mt dažnai vartojama parodomoji dalelytė (iš viso 62x, o Mk *idou* pavartota tik 7x). *Idou* galima versti ir *žiūrėk, pažvelk, atkreipk dėmesį*. Ji funkcionuoja kaip pabrėžiamoji nuoroda į įvykį – lauktą, reikšmingą ar netikėtą. Matas šia dalelyte įvesdina į lūžinius išgelbėjimo istorijos įvykius (žr. Mt 1,20.23; 2,1.9.13.19; 3,16.17; 4,11 ir t.t.). Strateginiuose Mt makrostruktūros taškuose (pradžioje ir pabaigoje) *idou* taip pat vartojama pabrėžiant Mt svarbų Dievo artumo – Emanuelio – aspektą (žr. Mt 1,23; 28,20).

[10] *Dovydo sūnau*: žr. Mt 1,1 komentarą. Juozapui apsisprendus palikti Mariją, Viešpaties angelas į jį kreipiasi *Dovydo sūnaus* titulu. Tai gali būti suprasta kaip raginimas pažiūrėti į Marijos nėštumą per mesijinių pažadų, susijusių su Dovydo dinastija, prizmę. Mt genealogija dovydišką Jėzaus liniją išaiškina per Juozapą (žr. taip pat Lk 3,23ss). Tačiau šioje vietoje kyla klausimas: jei tų pažadų išsipildymas yra Jėzus, tai kaip tai įmanoma, jei jis yra netiesioginis Juozapo sūnus? Yra du klasikiniai paaiškinimai. Pirma, Juozapas juridiškai buvo Jėzaus tėvas (žr. Pr 15,3), taigi Jėzus jo sūnumi vadinamas teisėtai. Antra, yra žinoma egzistavus paprotį, pagal kurį buvo reikalaujama vesti merginą iš tos pačios giminės (žr. Tob 4,12), taigi Marija, nors evangelinės tradicijos to nefiksuoja, irgi galėjo būti Dovydo giminės palikuonė.

[11] *Nepabijotum*: žodis *fobeomai* – *bijoti*, nusako paniškos baimės ir bėgimo nuo ją keliančios tikrovės idėją. Žr. to paties *fobeomai* vartojimą Mt pasakojimo pabaigoje 28,5.10. Čia galime kalbėti ir apie lingvistinę-teologinę inkliuziją: turime *fobeomai* akistatoje su įsikūnijimo ir prisikėlimo paslaptimi. Tai, kas vyksta šiapus tikrovėje, yra daugiau už tai, ką galima paaiškinti šiapusybės matmenimis – tai paslaptis, sukelianti panišką baimę.

[12] *Parsivesti*: čia vartojamas žodis *paralambanō* – tai sudurtinis veiksmažodis iš *para*, reiškiančio *pas, prie, šalia, arti*, ir *lambanō* – *imti, paimti, gauti*. Taigi *paralambanō* reiškia *paimti sau*

tasis yra iš Šventosios Dvasios. 21 Tad ji pagimdys sūnų, o tu šauksi jį Jėzaus vardu, nes jis išgelbės savo žmones iš jų nuodėmių." 22 O visa tai įvyko, kad išsipildytų, kas kalbėta Viešpaties per pranašą, sakantį[13]: 23 *Štai nuotaka*[14] *turės įsčiose ir pagimdys sūnų, ir jie šauks jį Emanuelio*[15] *vardu,*

/ su savimi, paimti į apsaugą, valdyti, taip pat – *gauti tai, kas yra kito.*

[13] *Kad išsipildytų, kas kalbėta Viešpaties per pranašą, sakantį*: tokia ar panaši Mt Raštų citavimo formulė (žr. taip pat Mt 2,15.17.23; 4,14; 8,17; 12,17; 13,35; 21,4; 26,56; 27,9) patraukia dėmesį – joje fiksuojamas praeities įvykis (Viešpats kalbėjo per pranašą) ir šio *kalbėti* jungtis su dabartimi (praeityje pasakytas pranašo žodis yra gyvas šiandien). Mt į dabarties įvykius žvelgia Raštų šviesoje, o Raštus skaito per dabarties įvykių prizmę.

[14] *Nuotaka*: čia vartojamas žodis *parthenos* yra nevienareikšmis – gali būti suprastas kaip *mergelė [skaisti], mergaitė, mergina, jauna moteris [netekėjusi arba ištekėjusi]* ir pan., reiškiant sakralumo idėją – *kunigė* ar kaip deivių titulas, juo gali būti reiškiama vidinio ar išorinio asmens grožio idėja. Liet. *mergelė* būtų problemiškas, nes jis suponuoja neištekėjusią moterį, o tai kertasi su artimiausiu 1,23 kontekstu, nusakančiu Mariją jau esant Juozapo žmona (žr. Mt 1,18.19.20.24 ir komentarus). Taip pat verta atkreipti dėmesį, jog čia cituojamame Iz 7,14 tekste žodžiu *parthenos* Septuaginta verčia hebr. *'almâ*, reiškiantį *jauną moterį, tekėtinio amžiaus moterį* arba jau *jaunavedę, nuotaką*, pirminėmis teksto aplinkybėmis – Izaijo žmoną. Akivaizdu, jog Septuaginta žodžiu *parthenos* ne visada apibūdina skaisčią mergelę (žr. Pr 34,2.3). Verčiant *parthenos* liet. *nuotaka* paisoma istorinės tikrovės, tačiau tai nepaneigia Marijos skaistumo, nes pagal to meto žydų vestuvių papročius vedybos vyko dviem etapais. Pirmas etapas buvo tuoktuvės, o antras – žmonos įvesdinimas į namus. Mišnos traktate *b. Ketub* 12a liudijama, jog pirmuoju tuoktuvių etapu, kuris tęsėsi apie metus, lytiniai santykiai – ir ypač Galilėjoje – buvo draudžiami. Iš pasakojamų įvykių matyti, Marija ir Juozapas kaip tik ir yra šiame pirmame vedybų etape (žr. Mt 1,18.24).

[15] *Emanuelio*: *Emmanouēl* – graikiškai transkribuotas hebr. *'immānû 'ēl, su mumis Dievas.* Naujajame Testamente šį vardą

tai išvertus reiškia, su mumis Dievas'. 24 Tuomet Juozapas, pabudęs iš nuomygio[16], padarė, kaip jį pamokė Viešpaties angelas, ir parsivedė savo žmoną. 25 Ir nepažino[17] jos, kolei[18] ji pagimdė sūnų. Ir jis pašaukė jį Jėzaus vardu.

---

išgirstame tik čia, Septuagintoje – tik Iz 7,14 tekste, kuris ir yra cituojamas Mt (žr. taip pat Iz 8,8.10, kur hebrajiškai skaitome *'immānû 'ēl*, o Septuagintoje šis žodis čia jau ne perrašomas, bet išverčiamas). Atrodo, kad šiame varde sutelkta teologinė žinia yra ypač svarbi Mt naratyvui: kaip tik į tai atkreipiamas dėmesys čia – evangelijos pradžioje ir, jau kitokiame kontekste – Jėzaus pažade saviesiems – rezonuojant šį vardą evangelijos pabaigoje (žr. Mt 28,20). Tokia technika vadinama inkliuzija – visas pasakojimas įrėminamas būtent tokiais akcentais. Mt šiuo vardu aiškina Jėzaus Įvykį ir taip parodo, jog jame pildosi Senojo Testamento pažadai, kadaise rodę į ateitį. Jėzaus Įvykyje ši ateitis išsipildo, tačiau jis ir vėl atveda prie pažado slenksčio: *būsiu su jumis* (Mt 28,20). Dabar šis pažadas radikaliai įveikia vietos (Jeruzalės šventykla) ir tautos (žydų tauta) ribas. Jis saisto visą žmoniją. Toliau, atkreipiant dėmesį į *Dievo su mumis* teologinę giją Mt naratyve, žr. Mt 14,27; 18,20; 22,32; 24,5; 26,22.25 ir 28,20 komentarus.

[16] *Nuomygio*: vartojama *hypnos – nuomygis, miegas*. Čia kaip tik galėtume įžvelgti *nuomygio* reikšmę, tas žodis stipriau pabrėžtų Juozapo situacijos dramatiškumą: jis tiek buvo sukrėstas, kad negalėjo net ramiai miegoti (žr. Job 7,14).

[17] *Nepažino*: t. y. neturėjo su ja intymių santykių. Veiksmažodis *ginōskō* reiškia *pažinti, žinoti, sužinoti, suprasti, atrasti* ir kt. Biblijoje šis žodis vartojamas ir kaip eufemizmas lytiniams santykiams nusakyti.

[18] *Kolei*: žodis *heōs* suponuoja po sūnaus pagimdymo intymius Juozapo ir Marijos santykius. Vis dėlto *heōs* yra dviprasmiškas ir nebūtinai nurodo ankstesnės situacijos pasikeitimą. Pavyzdžiui, apie Michalę 2 Sam 6,23 sakoma, kad ji buvo bevaikė *iki* (*heōs*) mirties. Nejaugi po mirties jau buvo kitaip? Remdamiesi vien Biblija išties negalime nei paneigti, nei įrodyti amžinos Švč. Mergelės Marijos mergystės.

2 [1] O Jėzui gimus Judėjos Betliejuje karaliaus Erodo dienomis, štai Jeruzalėje prisistatė žyniai iš Rytų [2] klausinėdami: „Kur yra tas gimusis judėjų karalius? Mat pastebėjome jo žvaigždę Rytuose ir atvykome jo pagarbinti[19].“ [3] Tai išgirdęs karalius Erodas sujudo, o su juo visa Jeruzalė. [4] Ir surinkęs visus tautos vyresniuosius kunigus bei Rašto aiškintojus klausinėjo juos, kur užgimstantis Kristus. [5] O tie jam pasakė: „Judėjos Betliejuje – juk taip parašyta pranašo: [6] *Ir tu, Betliejau, Judo žeme, jokiu būdu nesi menkiausias tarp valdančių Judo miestų, nes iš tavęs kils valdovas, kuris ganys mano tautą Izraelį.*“

[7] Tada[20] Erodas, slapčia pašaukęs žynius, nuodugniai juos išklausinėjo apie žvaigždės sušvitimo laiką. [8] Ir siųsdamas juos į Betliejų, liepė: „Iškeliavę[21] tiksliai išsiteiraukite apie

---

[19] *Pagarbinti*: veiksmažodis *proskyneō – garbinti, kam lenktis*; šis žodis sudarytas iš prielinksnio *pros – link, dėl, prie* ir kt. ir veiksmažodžio *kyneō – bučiuoti*, taigi reiškia pagarbų pabučiavimą. Nors Biblijoje šiuo žodžiu nusakomas ir pagarbos rodymas žmogui (žr. Pr 23,7), vis dėlto dažniausiai jis vartojamas žmogaus pagarbai akistatoje su dieviška ar antgamtine tikrove nusakyti (žr. Pr 22,5). *Proskyneō* yra dažnas Mt (iš viso 13x, o Mk – 2x ir Lk – 2x), kur garbinimo objektas paprastai yra antgamtinė tikrovė (žr. Mt 2,8.11; 4,9.10; 8,2; 9,18; 14,33; 15,25; 20,20; 28,9.17; tačiau kitaip 18,26). Dažnai tokiuose kontekstuose poreikio situacija žmogų atveria transcendencijai.

[20] *Tada*: žodis *tote – tada, tuo metu, tuo laiku*, Mt ypač dažnas (iš viso 90x, o Mk – 6x; Lk – 15x). Šiuo laiko prieveiksmiu Mt pabrėžtinai rodoma į vykstančius įvykius, galbūt tokiu būdu pabrėžiant jų istoriškumą ir chronologiją (žr. Mt 3,13; 4,1.5.10.11.17). Šiuo žodžiu pradedamos ir stereotipinės formuluotės, įvesdinančios nuorodas į Raštų išsipildymą (žr. Mt 2,17; 27,9), arba juo įvesdinamos reakcijos į išgelbėjimo istorijos įvykius (žr. Mt 2,16; 3,5; 9,14).

[21] *Iškeliavę*: *poreuomai – eiti, pereiti, vykti, keliauti* ir pan. Mt mėgstamas veiksmažodis, vartojamas įvairiuose kontekstuose (iš viso 29x, Mk – tik 3x, kurie visi priklauso ilgesniajai Mk

vaikelį. Kai tik rasite, praneškite man, kad ir aš atėjęs jį pagarbinčiau.“ [9] O tie, išklausę karaliaus, iškeliavo. Ir štai ta žvaigždė, matyta Rytuose, vedė juos, kol priartėjusi sustojo viršum vietos, kur buvo vaikelis. [10] Pamatę gi tą žvaigždę nepaprastai pradžiugo. [11] Ir įėję į namus pamatė vaikelį su savo motina Marija, ir parpuolę pagarbino jį. Tuomet atvėrę savo brangenybių dėžutes paaukojo jam dovanų – aukso, smilkalų ir miros. [12] Ir sapne perspėti negrįžti atgal pas Erodą, kitu keliu pasitraukė į savo šalį.

[13] O jiems pasitraukus, štai Viešpaties angelas sapne pasirodo Juozapui sakydamas: „Pabudęs pasiimk vaikelį ir jo motiną ir bėk į Egiptą. Ir pasilik tenai, kol tau pasakysiu. Mat Erodas ieško vaikelio, kad jį pražudytų. [14] Tas gi, atsikėlęs nakčia, pasiėmė vaikelį ir jo motiną ir pasitraukė į Egiptą. [15] Ir buvo tenai iki Erodo mirties, kad išsipildytų, kas kalbėta Viešpaties per pranašą, sakantį: *Iš Egipto pašaukiau savo sūnų.*

[16] Tada Erodas, supratęs esąs žynių apkvailintas, baisiai įtūžo. Ir pasiuntęs išžudė visus berniukus Betliejuje ir visose jo apylinkėse, dvejų metų ir jaunesnius, pagal laiką, kurį išsiteiravo iš žynių. [17] Tada išsipildė, kas kalbėta per pranašą Jeremiją, sakantį:

---

pabaigai – 16,9-20, iš tikrųjų ne paties Morkaus tekstui). Vis dėlto dominuojanti gija yra mokinių kelionė – *keliauti / iškeliauti* Jėzus ragina mokinius savo viešo gyvenimo metu (žr. Mt 10,6.7; 21,2.6), jie keliauja su juo susitikti kaip su Prisikėlusiuoju (žr. Mt 28,7.11.16), galiausiai Prisikėlusysis juos ir vėl ragina iškeliauti (žr. Mt 28,19). Įdomu, kad pirmą kartą Mt mokinius raginant keliauti apibrėžta teritorija – pas pražuvusias Izraelio namų avis (žr. Mt 10,6.7), o paskutinįkart kelionės teritorija išplečiama iki visų tautų (žr. Mt 28,19). Mt pradžioje žynių asmenyse – taigi kitataučių ir kitatikių – simboliškai visos tautos jau yra iškeliavusios pas Jėzų (žr. Mt 2,8.9).

[18] *Pasigirdo šauksmas Ramoje, verksmas ir dejonė. Tai Rachelė, raudanti savo vaikų, ir ji nepanoro būti guodžiama, nes jų nebėra.*

[19] O Erodui mirus, štai Juozapui Egipte pasirodo sapne Viešpaties angelas [20] ir taria: „Pabudęs pasiimk vaikelį ir jo motiną ir keliauk į Izraelio žemę. Mat numirė tykojantys vaikelio gyvasties[22]." [21] Jis gi atsikėlęs paėmė vaikelį ir jo motiną ir parėjo į Izraelio žemę.

[22] Tačiau išgirdęs, kad Judėjoje vietoj savo tėvo Erodo karaliauja Archelajas, pabūgo tenai vykti. O sapne perspėtas pasitraukė į Galilėjos sritį. [23] Ir atėjęs apsigyveno mieste, vadinamame Nazaretu, kad išsipildytų, kas kalbėta per pranašus: *Jis bus šaukiamas Nazarėnu.*

---

[22] *Gyvasties*: nesakoma paprasčiausiai *gyvybė* – *bios*, bet vartojamas žodis *psychē*, nusakantis asmens *gyvastį*, *savastį*, *gyvybingumą*. Tai žodis, turintis įvairių reikšminių niuansų, kurie atpažįstami iš konteksto – *gyvenimas, siela, asmuo* ir kt. Šio žodžio vartojimas čia gražiai nusako, kad tykojantys vaikelio gyvasties siekia sunaikinti visą jo savastį – tai, kas jis yra ir ką jo asmuo su savimi nešasi, t. y. visą Izraelio viltį, sutelktą stipriausiuose Raštų pažaduose (žr., pavyzdžiui, Pr 12,1-3; 2 Sam 7,14; Jer 31,31-34).

I KNYGA

Dievo karalystės skelbimo pradžia: 3,1–7,29

A. Pasakojamoji dalis: 3,1–4,25

1. Įžanginė trilogija – Jonas Krikštytojas, Jėzaus krikštas ir gundymas: 3,1–4,11

3 [1] O tomis dienomis pasirodo Jonas Krikštytojas, skelbiąs Judėjos dykumoje [2] [ir] sakąs: „Atsiverskite! Juk priartėjo Dangų karalystė[23]." [3] Juk būtent jis yra nusakytas per pranašą

---

[23] *Karalystė: basileia – karalystė, karališka valdžia, karaliavimas.* Žodžiu *basileia* nusakoma pati karaliaus būtis ir jo galia – karališkas orumas, viršenybė, o greta šios yra ir erdvinė žodžio reikšmė, nusakanti teritorinį karalystės egzistavimą. Tai viena kertinių Mt teologinių sąvokų, iš viso čia pavartota 53x (o Mk – 18x; Lk – 44x; Jn – 3x), iš kurių net 32x posakyje *basileia tōn ouranōn – Dangų karalystė* (žr. toliau Mt 4,17; 5,3.10.19[2x].20; 7,21; 8,11; 10,7; 11,11.12 ir kt.), o Mk neabejotinai dominuoja sąvoka *basileia tou theou, Dievo karalystė.* Mt šis pasakymas iš pagarbos pakeičiamas į *Dangų karalystė,* vengiant dažnai minėti Dievo vardą, nors Mt posakį *Dievo karalystė* taip pat vartoja, bet palyginti retai (tik 5x; žr. Mt 6,33; 12,28; 19,24; 21,31.43). Posakis *Dangų karalystė* turi teologinę-kristologinę vertę – juo nusakoma Jėzaus Kristaus asmenyje pasirodžiusi ir veikianti Dievo – jo transcendencijos – galia istorijoje. Šia prasme *Dangų karalystė* yra suasmeninta sąvoka: pats Jėzus Kristus yra Dangų karalystė. Žodis *karalystė* priklauso politiniam žodynui, tačiau evangelistų sampratoje – ypač turint minty papildinius (Karalystė – Dangų, Dievo, Tėvo, Žmogaus Sūnaus) – jis neabejotinai paverčiamas teologiniu kristologiniu terminu. Taip pasakymas *Dangų karalystė* įrašomas ir į polemiką su ano meto judaizmu dėl mesianizmo sampratos. Viena vertus, naujos

Izaiją, sakantį: *Balsas šaukiančiojo dykumoje: paruoškite Viešpaties kelią, tiesius darykite jo takus.* 4 O pats Jonas vilkėjo drabužį iš kupranugario vilnos ir juosėjo odinį diržą, o jo valgis buvo skėriai ir laukinis medus. 5 Tada išėjo pas jį Jeruzalė ir visa Judėja bei visa Jordano apylinkė. 6 Ir išpažįstantys savo nuodėmes buvo jo krikštijami[24] Jordano upėje.

7 O pamatęs daug fariziejų ir sadukiejų, ateinančių jo krikšto, tarė jiems: „Gyvačių išperos, kas įspėjo jus bėgti nuo besiveržiančios rūstybės? 8 Taigi duokite deramų atsivertimo vaisių! 9 Ir nesumanykite patys sau sakyti: ‚Turime tėvą Abraomą.‘ Nes sakau jums: Dievas Abraomui vaikų gali pažadinti iš šitų akmenų. 10 Juk kirvis jau taikomas į medžio šaknį. Tad kiekvienas medis, neduodantis gerų vaisių, iškertamas ir metamas į ugnį. 11 Nors aš krikštiju jus vandenyje, kad atsiverstumėte, tačiau po manęs ateinantysis yra galingesnis už mane, nesu vertas jam nuauti sandalų. Jis krikštys jus Šventąja Dvasia ir ugnimi, 12 jos vėtyklė – jo rankoje. Ir jis išvalys savo kluoną – savo kviečius surinks į klėtį, o pelus sudegins neužgesinama ugnimi.“

13 Tada Jėzus iš Galilėjos ateina prie Jordano pas Joną, kad būtų jo pakrikštytas. 14 Bet Jonas sustabdė jį sakydamas: „Aš turiu būti tavo pakrikštytas, o tu ateini pas mane.“ 15 Tačiau Jėzus atsakydamas tarė jam: „Leisk tuojau pat! Juk taip mums

---

galios dominavimo lūkestis pasiteisina, tačiau ši nauja galia – Jėzus Kristus – pasirodo, pranoksta galios atkūrimo Dovydo soste vilties ribas: teritorinės žemiškos ribos išplečiamos iki naujos egzistencijos ribų transcendencijos lygmenyje.

[24] *Krikštiju*: veiksmažodis *baptizō* – *nardinti*, *įmerkti*, *maudyti*, *plauti* / *apiplauti* (ritualine prasme), taip pat *krikštyti*. Jono veiksmo nusakymas žodžiu *krikštyti* yra problemiškas (žr. Mk 1,4 komentarą).

dera atlikti dėl teisumo pilnatvės." Tada jam nusileidžia. 16 Ir Jėzus pakrikštytas tuoj išbrido iš vandens. Ir štai [jam] atsivėrė dangūs, ir pamatė Dievo Dvasią, sklendžiančią tarsi balandę ir nusileidžiančią ant jo. 17 Ir štai balsas iš dangų taria: „Šitas yra mano mylimasis Sūnus, su juo man gera."

4 1 Tada Jėzus buvo Dvasios nuvestas į dykumą, kad būtų velnio[25] gundomas. 2 O paskui, išpasninkavęs keturiasdešimt dienų ir keturiasdešimt naktų, jis buvo alkanas. 3 Ir prisiartinęs gundytojas tarė jam: „Jei esi Dievo Sūnus, įsakyk, kad šitie akmenys pavirstų duonos papločiais." 4 O jis atsakydamas tarė: „Parašyta: *Ne vien duona žmogus gyvas, bet kiekvienu žodžiu, išeinančiu iš Dievo burnos.*" 5 Tada velnias paima jį į šventąjį miestą ir pastato jį ant šventyklos bokštelio. 6 Ir sako jam: „Jei esi Dievo Sūnus, meskis žemyn. Juk parašyta: *Jis paves tave savo angelams ir jie nešios tave ant rankų, kad kartais sau kojos neužsigautum į akmenį.*" 7 Jėzus jam atkirto: „Taip pat parašyta: *Nebandysi Viešpaties, savo Dievo.*" 8 Velnias vėl paima jį į labai aukštą kalną ir parodo jam visas pasaulio karalystes ir jų spindesį. 9 Ir pasakė jam: „Visa tai tau atiduosiu, jei parpuolęs pagarbinsi mane." 10 Tuomet Jėzus sako jam: „Pasitrauk, šėtone! Juk parašyta: *Viešpatį, savo Dievą garbinsi, ir jam vienam tarnausi.*" 11 Tada velnias jį palieka. Ir štai prisiartino angelai ir jam tarnavo.

---

[25] *Velnias*: *diabolos* – *šmeižikas*; sudarytas iš prielinksnio *dia* – *per* ir veiksmažodžio *ballō* – *mesti, sviesti*, vadinasi *diaballō* – *skaidyti, supriešinti, perskelti*. *Diabolos* – tas, kuris skaldo. Septuaginta šiuo žodžiu verčia hebr. *sātān, šėtonas, prieštarautojas*. Semitų kalbose šaknis *stn* įima *būti nutolusiam, būti tolimam*, taigi *būti vienam* idėją (M. Bulgakovo Volandas: „Aš esu visada vienas").

2. *Pirmųjų mokinių pašaukimas ir Karalystės skelbimas: 4,12-25*

12 O išgirdęs, kad Jonas atiduotas[26], Jėzus pasitraukė į Galilėją. 13 Ir palikęs Nazaretą, atėjęs apsistojo Kafarnaume prie jūros, Zebulono ir Neftalio paribyje, 14 kad išsipildytų, kas kalbėta per pranašą Izaiją, sakantį: 15 *Zebulono žemė* ir *Neftalio žemė, kelias link jūros anapus Jordano, tautų Galilėja,* 16 *liaudis, tūnanti tamsoje, išvydo skaisčią šviesą ir glūdintiems mirties šešėlio šalyje patekėjo šviesa.*

17 Nuo tada Jėzus pradėjo skelbti ir sakyti: „Atsiverskite, juk priartėjo Dangų karalystė!"

18 Paskui eidamas palei Galilėjos jūrą pamatė du brolius – Simoną, vadinamą Petru, ir jo brolį Andriejų – metančius tinklus į jūrą, mat buvo žvejai. 19 Ir sako jiems: „Nagi, man iš paskos! Ir aš padarysiu jus žmonių žvejais!" 20 O tuodu tuoj pat palikę tinklus nusekė jį[27]. 21 Paskui paėjėjęs iš ten pamatė

---

[26] *Atiduotas*: veiksmažodis *paradidōmi* nusako *perdavimo iš vienų rankų į kitas* idėją: *perduoti, atiduoti, įteikti, išduoti, atiduoti priešui* ir pan. Teologiniu požiūriu svarbus žodis, išryškinantis vieną esminių – Jėzaus atidavimo-išdavimo – teologinių temų Mt naratyve. Žr. Mk 1,14 komentarą (su nuorodomis į kitus vartojimo atvejus Mk naratyve ir jų komentarus), taip pat kitus šio žodžio vartojimo atvejus Mt 5,25; 10,4.17.19.21; 11,27; 17,22; 18,34; 20,18.19; 24,9.10; 25,14.20.22; 26,2.15.16.21.23.24.25.45.46.48; 27,2.3.4.18.26).

[27] *Nusekė*: veiksmažodis *akoloutheō* – *sekti, eiti iš paskos, lydėti, būti paklusniam, vadovautis kuo, sutikti su kuo, pritarti kam.* Kaip ir Mk, tai svarbus Mt mokinystės teologijos žodis, čia pavartotas 25x. Dažniausiai paskui Jėzų seka jo mokiniai – pašaukti, paraginti ar paveikti jo žodžio ir veiksmo (žr. Mt 4,20.22; 8,22.23; 9,1[2x]; 10,38; 16,24; 19,21.27.28; 26,58; 27,55), Jėzaus įvykis paliečia ir minias, per visą Mt naratyvą intensyviai sekančias paskui Jėzų (žr. Mt 4,25; 8,1.10; 12,15; 14,13; 19,2; 20,29;

kitus du brolius – Zebediejaus Jokūbą ir Joną, jo brolį – laive su savo tėvu Zebediejumi taisančius savo tinklus, ir pašaukė juos. 22 O tuodu tuoj pat, palikę laivą ir savo tėvą, nusekė jį.

23 Ir jis ėjo po visą Galilėją, mokydamas jų sinagogose[28], skelbdamas karalystės Evangeliją ir gydydamas visokias žmonių ligas ir visokias negales.

24 Ir garsas apie jį pasklido visoje Sirijoje. Ir vesdavo pas jį visus kenčiančius dėl įvairių ligų – skausmų kamuojamus, demono valdomus, mėnulio ištiktus, paralyžiuotuosius – ir jis juos išgydydavo. 25 Ir nusekė jį didelės minios iš Galilėjos, Dekapolio, Jeruzalės, Judėjos ir Užjordanės.

B. Kalba: 5,1–7,29

1. Kalno pamokslas – Karalystės etika: 5,1–7,29

5 1 O Jėzus, pamatęs minias, užkopė į kalną. Ir jam atsisėdus, prie jo prisiartino jo mokiniai[29]. 2 Ir atvėręs burną, mokė juos sakydamas:

21,9), į jo žodį-veiksmą reaguoja neregiai (žr. Mt 9,27; 20,34), norą sekti jį išreiškia Rašto aiškintojas (žr. Mt 9,27), galiausiai pats Jėzus nuseka paskui žmogaus poreikį (žr. Mt 9,19). Visą šią dinamiką grindžia aiškus vaizdinys – Vieno buvimas kelio priešakyje, o visų kitų – jam už nugaros, taigi neišleidžiant jo iš akių.

[28] *Jų sinagogose*: tokiu posakiu Mt pradedamas motyvas, kuris išlaikomas visame pasakojime (žr. kitus jo atvejus Mt 9,35; 10,17; 12,9; 13,54; 23,34; žr. taip pat Mk 1,23; 1,39), pabrėžiant Jėzaus sekėjų atsiskyrimą nuo kitų žydų. Pabrėžtinis *jų* signalizuoja ir į šios evangelijos rašymo laiku jau įsibėgėjusį bažnyčios atsiskyrimą nuo sinagogos.

[29] *Prie jo prisiartino jo mokiniai*: su *Kalno pamokslu* Mt naratyve prasideda didžiosios Jėzaus kalbos (žr. Mt 5,1–7,29; 10,1–11,1;

3 „Laimingi[30] vargdieniai dvasioje, nes jų yra Dangų karalystė.

4 Laimingi sielvartaujantys, nes jie bus sustiprinti.

5 Laimingi romieji, nes jie paveldės žemę.

13,1–53; 18,1–19,1; 23,1–25,46), koduojančios svarbius dalykus apie jo įsteigtą Bendriją. Reikšminga, jog tie Jėzaus mokymai, kaip ir šiuo atveju, fiksuoja tai, jog mokiniai *prisiartina prie Jėzaus*, paprastai ko klausdami, o šiuo atveju dėl paties Jėzaus – pasiruošę jo klausyti. Tai svarbus Mt ekleziologijos aspektas: Jėzaus Bendrija – tai ne paprasčiausias mokinių sambūris, bet ji prasideda ten, kur mokiniai prisiartina prie kalbančio Jėzaus, taigi kur žmogus klauso jo žodžio. Šios Jėzaus kalbos prasideda nuo jo mokymo ant kalno ir taip jo žodžiui pripažįstamas dieviškas autoritetas, nes kalnas Biblijoje – tai Dievo apsireiškimo vieta *par excellence*. *Kalno pamokslas* – pirmoji didžioji Jėzaus kalba – atskleidžia esminius dalykus apie Bendriją: nuo ko ji prasideda (Jėzaus žodžio klausymas), kas ji yra pasauliui (druska, šviesa, miestas ant kalno), kokia ji pati yra (į amžinybę keliaujanti siauru keliu).

30 *Laimingi*: čia vartojamas būdvardis *makarios*, kurį, priklausomai nuo konteksto, galima versti *laimingas*, *palaimintas*, *džiaugsmingas*, *pasiturintis* ir pan., dialogo kontekste – *mylimas*. Bendriausia prasme šiuo žodžiu nusakoma žmogaus gerovės ar palaimos būklė, religine ar pasaulietine prasmėmis. Septuagintoje žodžiu *makarios* paprastai verčiamas hebr. *'ašrê* – *laimingas*, *palaimintas* (žr. Pr 30,13; Ps 1,1; Pat 3,13; Koh 10,17). Žodžio *makarios* reikšmės atspalvį *Kalno pamokslo* įžangoje geriau padeda suprasti palyginimas su būdvardžiu *eulogētos* – *palaimintas*, *pašlovintas*, kuris taip pat vartojamas Naujajame Testamente (žr. Mk 14,61; Lk 1,68; Rom 1,25; 2 Kor 1,3; Ef 1,3). Septuagintoje šiuo žodžiu paprastai verčiamas hebr. *barûk* – *palaimintas*, *pašlovintas*. Vulgatoje žodžių poros *'ašrê* / *makarios* atitikmuo yra *beatus*, o *barûk* / *eulogētos* – *benedictus*. Graikų klasikoje *makarios* suprantamas kaip *buvimas laisvam* nuo kasdienių rūpesčių, o poetiniame žodyne šiuo būdvardžiu apibūdinama būsena dievų ir tų, kurie patiria šią laimingumo būseną.

[6] Laimingi alkstantys ir trokštantys teisumo, nes jie bus pasotinti.

[7] Laimingi gailestingieji, nes jų bus pasigailėta.

[8] Laimingi tyraširdžiai, nes jie regės Dievą.

[9] Laimingi ramybės nešėjai, nes jie bus vadinami Dievo vaikais.

[10] Laimingi persekiojami dėl teisumo, nes jų yra Dangų karalystė.

[11] Laimingi esate, kai dėl manęs jus koneveikia ir persekioja, ir [melagingai] kalba prieš jus visokias bjaurastis. [12] Džiūgaukite ir linksminkitės, nes didelis jums atlygis danguose. Juk taip prieš jus persekiojo pranašus.

[13] Jūs esate žemės druska. Bet jei druska prarastų skonį, kuo ji bus pasūdyta? Ji jau niekam netinka, nebent laukan išmesti žmonėms sumindžioti.

[14] Jūs esate pasaulio šviesa. Ant kalno stūksantis miestas negali pasislėpti. [15] Ir niekas nedega žiburio ir nededa jo po kaušu[31], bet ant stovo, ir jis šviečia visiems, esantiems namuose. [16] Taip jūsų šviesa tešviečia žmonėms priešakyje, kad jie pamatytų gerus jūsų darbus ir šlovintų jūsų Tėvą danguose[32].

---

[31] *Kaušu: modios* – romėnų birių produktų matavimo įrankis, 8.75 l talpos, Mt lotynizmas (žr. kitus Mt lotynizmus, pavyzdžiui, 5,26; 17,25; 18,28; 26,53; 27,27.65).

[32] *Tėvą danguose*: pabrėžtinai *Tėvą – tą danguose*. Mt būdinga ir dominuojanti konstrukcija Tėvui apibūdinti (žr. kitus atvejus Mt 5,45; 6,1; 7,11.21; 10,32.33; 12,50 ir kt.), tačiau Mt vartoja ir būdvardinį posakį *dangiškasis Tėvas* (žr. Mt 5,48; 6,14.26.32; 15,13; 18,35; 23,9), kuris Naujajame Testamente pasitaiko tik Mt. Atrodo, jog Mt posakį *Tėvas – tas danguose* vartoja pabrėžtinai, kas išties visiškai dera ypatingam šios evangelijos ryšiui su Senuoju Testamentu, kur dangūs – Dievo transcendencijos vieta *par excellence* (žr. Iz 66,1). Galbūt Mt tokiu būdu

17 Nemanykite, kad atėjau panaikinti[33] Įstatymo ir Pranašų – atėjau ne panaikinti, bet išpildyti. 18 Tad amen sakau jums: kol dangus ir žemė praeis, nei viena jota, nei vienas brūkšnelis[34] iš Įstatymo tikrai[35] nepraeis, kol visa įvyks. 19 Tad jeigu kas panaikintų vieną tokių mažiausių įstatymų ir taip mokytų žmones, bus vadinamas mažiausiu Dangų karalystėje. O kas vykdytų ir mokytų, tas bus vadinamas didžiu Dangų karalystėje. 20 Bet sakau jums: jei jūsų teisumas gerokai nepranoks Rašto aiškintojų ir fariziejų, tikrai neįeisite į Dangų karalystę.

21 Girdėjote, kad protėviams pasakyta: ‚*Nežudysi*', *o kas nužudytų, turės stoti prieš teismą.*' 22 Bet aš jums sakau: kiekvienas, tūžtantis[36] ant savo brolio, turės stoti prieš teismą. O

---

brėžiamas ypatingas istoriškumo santykio su transcendencija akcentas, ką patvirtintų ir išskirtinis šios evangelijos dėmesys posakiui *Dangų karalystė* (žr. Mt 3,1 komentarą).

[33] *Panaikinti*: arba *nuversti*.

[34] *Brūkšnelis*: *keraia* – techninis ortografinis terminas, nusakantis mažą hebrajiškos raidės elementą – brūkšnelį ar kitokį diakritinį ženklą (taškiuką, ragelį), kuriuo atskiriamos panašiai rašomos raidės. Pavyzdžiui, raidės ה (*he*) ir ח (*kheth*), tarp kurių skirtumas – mažo brūkšnelio (*keraia*) prirašymas *kheth* raidėje. *Jota* vizualiai yra mažiausia hebrajų alfabeto raidė, o *keraia* nusako net ne raidę, o tik mažą jos užrašymo dalį. Taigi Jėzaus Asmuo nėra grėsmė Įstatymui – ne tik mažiausiai jo raidei, bet ir smulkiausiems jų elementams.

[35] *Tikrai*: vartojamos dvi neigiamosios dalelytės *ou mē*. Taip sustiprinamas neigimas ir suteikiamos reikšmės *tikrai*, *iš tiesų*, *niekada* (žr. Mt 5,20.26; 10,23.42; 13,14[2x]; 15,6; 16,22.28; 18,3; 23,39; 24,2.21.34.35; 25,9; 26,29.35).

[36] *Tūžtantis*: veiksmažodis *orgizomai* – *pykti*, *niršti*, *tūžti* ir pan. Naujajame Testamente palyginti retas žodis (iš viso – 8x; vien Mt – 3x). *Orgizomai* nusako kokią nors negatyvią, prievartą ar *kito* neigimą suponuojančią emociją (žr. Mt 5,22; Lk 15,28).

kas pasakytų savo broliui: ‚Tuščiagalvi'[37], turės stoti prieš Sinedrioną. O kas pasakytų: ‚Besmegeni', bus vertas gehenos[38] ugnies. 23 Tad jei aukotum savo dovaną ant altoriaus ir tenai prisimintum, kad tavo brolis turi ką prieš tave, 24 palik tenai priešais altorių savo dovaną ir eik pirmiau susitaikyk su savo broliu, ir tada atėjęs aukok savo dovaną. 25 Nedelsdamas susitaikyk su savo kaltintoju, dar būdamas su juo pakeliui, kad ieškovas tavęs neišduotų teisėjui, o teisėjas – tarnautojui; kitaip būsi įmestas į kalėjimą. 26 Amen sakau tau: tikrai iš tenai neišeisi, kol atiduosi paskutinį kvadrantą[39].

27 Girdėjote, kad pasakyta: ‚*Nesvetimausi.*' 28 Bet aš jums sakau: kiekvienas, žvelgiantis į moterį gviešdamasis jos, jau svetimavo su ja savo širdyje. 29 Tad jei tavo dešinioji akis verčia tave atkristi nuo manęs, išplėšk ją ir mesk šalin. Juk tau naudingiau, kad pražūtų vienas tavo narių, negu kad visas

---

Taip pat šiuo žodžiu apibūdinamas negatyvus blogio jėgos proveržis (žr. Apr 12,7). *Orgizomai* vartojimo atvejai Mt turi savitų atspalvių: Mt 5,22 galima įžvelgti *kito* paneigimo – šėtoniško pykčio – idėją (žr. taip pat Apr 12,17), Mt 18,34 yra pozityvaus užsirūstinimo lygmuo negatyviame įvalkale – kaip reakcija į akivaizdų neteisingumą (žr. Lk 14,21; Ef 4,26), Mt 22,7 *orgizomai* nusako neatšaukiamą pyktį (eschatologinis lygmuo), kurio išraiška – galutinė bausmė piktavaliams.

[37] *Tuščiagalvi*: aramėjizmas *raka* – tai vienintelis vartojimo atvejis Naujajame Testamente, nuo aram. *rêqâ*, reiškiančio *tuštuma, beprasmybė, bereikšmybė*. Jėzaus laikais vartotas *kito* paniekinimo žodis, suprantamas kaip *tuščia[galvis]*. Sakydamas broliui *raka* pareiški, kad jis – tuščia vieta, taigi paneigi jo buvimą.

[38] *Gehena*: slėnis Jeruzalės pietuose, kur buvo deginamos šiukšlės ir žmonių palaikai. Naujajame Testamente šis pavadinimas įgavo *pragaro* – amžinos bausmės ugnies vietos – reikšmę.

[39] *Kvadrantas*: vienas Mt lotynizmų. Tai – smulkus Romos imperijos piniginis vienetas, 1,64 denaro.

tavo kūnas būtų įmestas į geheną. [30] Ir jei tavo dešinioji ranka verčia tave atkristi nuo manęs, nukirsk ją ir mesk šalin. Juk tau naudingiau, kad pražūtų vienas tavo narių, negu kad visas tavo kūnas nueitų į geheną.

[31] Taip pat pasakyta: ‚Kas skirtųsi su savo žmona, teduoda jai skyrybų raštą.' [32] Bet aš sakau jums: kiekvienas, kuris skiriasi su savo žmona, jei ne ištvirkavimo atveju, verčia ją svetimauti. Ir jei kas išsiskyrusią vestų, svetimautų.

[33] Be to, girdėjote, kad protėviams pasakyta: ‚*Nelaužysi priesaikos, bet ištesėsi Viešpačiui savo priesaiką.*' [34] Bet aš jums sakau išvis neprisiekinėti – nei dangumi, nes jis yra Dievo sostas, [35] nei žeme, nes ji yra pakojis jo kojoms, nei Jeruzale, nes ji didžio karaliaus miestas. [36] Nei savo galva neprisiekinėsi, nes negali nė vieno plauko padaryti balto ar juodo. [37] Tad tebūnie jūsų žodis ‚Taip' – taip[40], ‚Ne' – ne, o kas virš jų, yra iš piktojo.

[38] Girdėjote, kad pasakyta: ‚*Akis už akį ir dantis už dantį.*' [39] Bet aš jums sakau: nesipriešink piktai[41], bet kas tau trenk-

---

[40] *Taip, taip*: *nai* – ryžtingas patvirtinimas – *būtent, išties, tikrai* (žr. Mt 9,28).

[41] *Nesipriešink piktai*: žodis *anthistēmi* sudarytas iš priešdėlio *anti* – *prieš [ką nors], priešingai [kam nors]* – ir veiksmažodžio *istēmi*, kurio viena reikšmių – *stovėti*, taigi *stovėti priešpriešoje, būti priešpriešoje.* Tačiau ne *pykčiu*: vartojama *dativus* konstrukcija *tō ponērō*; tai sinkretinis linksnis, atliekantis trijų lietuviškų linksnių funkcijas – naudininko, įnagininko ir vietininko. Čia *tō ponērō* interpretuojama kaip *datavus instrumentalis.* Tekstas nesako *nesipriešink išvis,* bet *nesipriešink pykčiu*, vadinasi, priešpriešа akistatoje su blogiu yra reikalinga, o kito skruosto atsukimas išties jau suponuoja tam tikrą priešpriešą. Įdomu, kad veiksmažodis *anthistēmi* turi karinį reikšminį atspalvį *išrikiuoti [kariuomenę]*, taigi parengti ją mūšiui (žr. Kun

tų[42] per dešinį skruostą, atsuk jam ir kitą. [40] Ir norinčiam su tavim bylinėtis ir atimti tavo tuniką, atiduok ir apsiaustą. [41] Ir kas tave verstų nueiti vieną mylią, eik su juo dvi. [42] Tavęs prašančiam duok ir nuo norinčio iš tavęs skolintis nenusigręžk.

[43] Girdėjote, kad pasakyta: ‚*Mylėsi savo artimą ir nekęsi savo priešo.*' [44] Bet aš jums sakau: mylėkite savo priešus ir melskitės už jus persekiojančius, [45] kad taptumėte savo Tėvo danguose sūnūs, nes jo saulė teka ant blogųjų ir gerųjų ir lietus lyja ant teisiųjų ir neteisiųjų. [46] Nes jeigu mylėsite jus mylinčius, kokį atpildą gaunate? Ar ne tą patį daro ir muitininkai? [47] Ir jeigu sveikinsite vien savo brolius, ką ypatinga darote? Ar ne tą patį daro ir svetimtaučiai[43]? [48] Tad jūs būkite tobuli, kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas.

26,37; Joz 7,13). Įduodamas tokius netipinius „ginklus" saviesiems (žr. Mt 5,38-40), Jėzus ruošia juos mūšiui.

[42] *Trenktų*: raidiškai – *smūgiuotų lazda.*

[43] *Svetimtaučiai*: čia vartojamas žodis *ethnos* gali reikšti *tautą, giminę, rasę, kitatautį, svetimtautį, barbarą*. Kildinamas iš *ethos* – *paprotys, įprotis*, ir nusako žmonių, siejamų tų pačių papročių, grupę. Graikų klasikoje šiuo žodžiu apibūdinamas svetimtautis kaip priešingybė Elados gyventojui, taigi barbaras. Naujajame Testamente sąvoka *ethnos* nusako ir tautą bendrąja prasme, ir visas kitas tautas, neišpažįstančias judaizmo. Šiuo atveju *ethnos* įgauna negatyvų atspalvį, jei tos kitos tautos suprantamos kaip esančios tam tikroje antitezėje su judaizmu – kaip *svetimtaučiai*, taigi kaip neturintys apreiškimo (žr. Rom 1,18-32). Čia vengiama žodžio pagonis (lot. *paganus*), nes Naujojo Testamento rašymo laiku (~50–100 m.) šia sąvoka paprastai buvo apibūdinamas *kaimo* ar *periferijos gyventojas*. O religinę – pagonio kaip gamtameldžio-stabmeldžio – reikšmę jis įgavo tik įsibėgėjus VI a., kai miesto gyventojai masiškai pradėjo priimti krikščionybę, o periferijose dar buvo liekama prie seno tikėjimo. Taip socialinis žodžio turinys virto religiniu. Todėl Naujojo Testamento *ethnos* versti *pagoniu* yra anachronizmas.

6 [1] Tad sergėkitės rodyti savo teisumą žmonių akivaizdoje laukdami pagyrimų[44], antraip negaunate atlygio iš savo Tėvo danguose. [2] Tad kada tik dalytum išmaldą, netrimituosi apie save[45], kaip daro veidmainiai sinagogose ir gatvėse, kad būtų žmonių garbinami[46]. Amen sakau jums: jie nutolina savo atlygį[47]. [3] Tau gi dalijant išmaldą, tenežino tavo kairė, ką daro dešinė, [4] kad tavo išmalda būtų iš vidaus[48]. O tavo Tėvas, matantis vidų, tau atlygins.

[5] O kada tik melstumėtės, nebūkite kaip veidmainiai, nes jie mėgsta melstis sinagogose ir stovėdami aikščių kampuo-

---

[44] *Pagyrimų*: žodžiu *theaomai* reiškiamas *matymo* veiksmas, tačiau jis turi specifinius niuansus – *žiūrėti į ką atidžiai, žiūrėti su nuostaba, pastebėti, atkreipti dėmesį į ką, pažymėti* ir pan. Amžina žmogaus pagunda – pademonstruoti (*theaomai*) savo teisumą, vadinasi, ir neva išskirtinę vietą Dievo (*theos*) artumoje.

[45] *Netrimituosi apie save*: kitaip tariant *neskalambinsi apie save*, iš dorybės – savo gerų darbų – nedarysi savireklamos.

[46] *Garbinami*: vartojamas veiksmažodis *doksadzō* – *girti, garbinti, šlovinti, aukštinti*. Nukreipti tai, kas yra *doksa* (*garbė, šlovė*), į save – pretenzija užimti Dievo vietą.

[47] *Jie nutolina savo atlygį*: veiksmažodis *apecho* šioje frazėje gali būti suprantamas kaip tranzityvinis (*gauti, sulaikyti, atitolinti* atlygį) arba kaip intranzityvinis (*tolti, būti atstu* nuo atlygio). Reikšminiai šio žodžio niuansai leidžia rinktis čia vertimo variantą *nutolina savo atlygį*: atlygis jau parengtas, o žmogaus tikėjimo kelio dinamika lemia, kiek jis paveldi parengtą atlygį – *jau dabar* ir *dar* ateityje, eschatologijoje tikrąja prasme.

[48] *Iš vidaus*: posakis *en tō kryptō* nėra vienareikšmis – *slapčia, slaptoje, paslapčia, vidujai, privačiai* ir pan. Jo reikšmių atspalviai priklauso nuo konteksto, tačiau aišku, jog šis posakis įima slaptumo, gelmės ar vidujiškumo aspektus. Suprantant *išmalda iš vidaus* neakcentuojamas pats atliekamas veiksmas (kaip), bet kokybinė šio veiksmo motyvacija (kodėl).

se[49], kad pasirodytų žmonėms. Amen sakau jums: jie nutolina savo atlygį. [6] O tu, kai melstumeisi, eik į savo kambarį ir, užsisklendęs duris, melskis savo Tėvui – tam slaptoje. Ir tavo Tėvas, matantis vidų, tau atlygins.

[7] Melsdamiesi nesišvaistysite žodžiais kaip svetimtaučiai, mat jiems atrodo, kad jie bus išklausyti dėl savo daugiažodžiavimo. [8] Taigi nebūsite panašūs į juos. Nes jūsų Tėvas prieš paprašomas žino, ko jums reikia.

[9] Tad jūs melskitės taip:
Tėve mūsų, kuris danguose,
Tebūnie laikomas šventu tavo vardas,
[10] teateinie tavo karalystė,
teįvyksta tavo valia
kaip danguje, taip žemėje.
[11] Kasdienės[50] mūsų duonos duok mums šiandien
[12] ir atleisk mums mūsų skolas[51],

---

[49] *Aikščių kampuose*: t. y. prie išeinamųjų kelių, kur visuomet yra naujų žmonių judėjimas.

[50] *Kasdienės*: žodis *epiousios* nelengvai išverčiamas. Posakis *artos epiousios* tradiciškai verčiamas *kasdienė duona*, tačiau jau nuo pirmųjų krikščionybės amžių taip pat būta kitokių jo interpretacijų: *būtina duona, rytdienos duona, ateinančios dienos duona, amžinos dienos duona, pragyvenimo duona* ir kt. Bet kokiu atveju posakis *artos epiousios* nusako idėją duonos, kuri mums skirta, kuri yra aukso vidurio porcija – būtina, pakankama, užtektina, padedanti išvengti kraštutinumų – nepritekliaus (visokio bado) ir pertekliaus (visokio apsirijimo) (žr. Pat 30,8-9).

[51] *Skolas*: *ofeilēma* – tai, kas kitam teisingai priklauso, *skola* ar kokia *pareiga* kito atžvilgiu. Lk 11,4 vietoj *ofeilēmata* skaitome *hamartias – nuodėmės*. Matui – buvusiam finansininkui – vis dėlto artimesnis yra komercinis žodynas, kurį jis perkelia į religinę plotmę.

kaip ir mes atleidome[52] savo skolininkams,

13 ir neįvesk mūsų į pagundą[53],

taip pat apsaugok mus nuo blogio.

14 Tad jei atleisite žmonėms jų paklydimus, ir jūsų dangiškasis Tėvas jums atleis. 15 Bet jei neatleisite žmonėms, tai nė jūsų Tėvas neatleis jūsų paklydimų.

16 Tad kai pasninkautumėte, nesidarykite paniurę kaip veidmainiai. Jie juk perkreipia savo veidus, kad žmonėms pasirodytų pasninkaujantys. Amen sakau jums: jie nutolina savo atlygį. 17 O tu pasninkaudamas pasitepk galvą ir nusiprausk veidą, 18 kad ne žmonėms rodytumeis pasninkaujantis, bet savo Tėvui slaptoje. Ir tavo Tėvas, matantis vidų, tau atlygins.

19 Nekaupkite sau lobių žemėje, kur juos naikina kandys ir rūdys ir kur vagys įsilaužia ir vagia. 20 O kaupkite sau lobius danguje, kur jų nenaikina nei kandys, nei rūdys ir kur vagys neįsilaužia ir nevagia. 21 Juk kur yra tavo lobis, ten bus ir tavo širdis.

22 Kūno žiburys yra akis. Tad jei tavo akis yra tiesi[54], visas tavo kūnas bus šviesus. 23 Tačiau jei tavo akis yra bloga, visas

---

[52] *Atleidome*: vartojamas aoristo laikas, nusakantis jau įvykusį veiksmą. Tokiu būdu prašantis Dievo atleidimo apibūdinamas kaip pats jau esąs atleidęs. Tai Mt vienas Bendrijos etikos dėsnių (žr. Mt 5,23-24).

[53] *Neįvesk... į pagundą*: semitizmas, kuriame gundymas tarsi priskiriamas Dievui (žr. Job 1–2 sk.). Tačiau išties toks pasakymas slepia mintį, kad visi dalykai vyksta pagal paslaptingą Dievo planą. Šis meldimas išreiškia suvokimą, kad gundymas yra neišvengiamas, o kartu ir pasitikėjimą Dievu, meldžiant saugoti nuo pasidavimo pagundai. Kitokią nuomonę šiuo klausimu žr. Jok 1,13-15.

[54] *Tiesi*: t. y. be slaptų užmačių.

tavo kūnas bus tamsus. Taigi jei tavyje esanti šviesa yra tamsa, tai kiek tos tamsos?!

24 Niekas negali tarnauti dviem viešpačiams, nes arba vieno nekęs, o kitą mylės, arba vienam atsiduos, o kitą niekins. Negalite tarnauti ir Dievui, ir mamonai[55].

25 Todėl sakau jums: liaukitės nerimavę dėl savo gyvasties – ką valgysite [ar ką gersite], nei dėl savo kūno – ką vilkėsite. Argi gyvastis nėra svarbiau už maistą ir kūnas už apdarą? 26 Pažvelkite į dangaus sparnuočius – jie nei sėja, nei pjauna, nei į svirnus krauna, o jūsų dangiškasis Tėvas juos maitina. Argi jūs nesate dar brangesni už juos? 27 Kas iš jūsų nerimu gali prailginti savo amžių bent viena uolektimi[56]? 28 Ir dėl apdaro kodėl nerimaujate? Pasimokykite iš laukų lelijų – kaip jos auga! Jos nei pluša, nei verpia. 29 Bet sakau jums: netgi Saliamonas visoje savo prabangoje nesirengė kaip bet kuri jų. 30 Tad jei lauko žolę, kuri šiandien yra, o rytoj į krosnį metama, Dievas taip rengia, tai ar ne daug labiau jus, mažatikiai? 31 Tad nepasiduokite nerimui sakydami: „Ką valgysime?" ar: „Ką gersime?", ar: „Kuo rengsimės?" 32 Juk viso šito siekia svetimtaučiai. Jūsų dangiškasis Tėvas gi žino, kad viso šito jums reikia. 33 Tad pirmiau ieškokite [Dievo]

---

[55] *Mamonai*: aramėjizmas – *gerovė, žemiški turtai*. Mamona – sirų pinigų, turtų dievas. Kai kurie šį žodį kildina iš hebr. *'āman* – tai, kas *saugu, tikra, tvirta, patikima* ir pan. Žmogus visuomet ieško pagrindo, į kurį galėtų atsiremti. Anot Naujojo Testamento, vis dėlto žemiška gerovė, paženklinta koheletiška praeinamybe (žr. Koh 1,2), negali užtikrinti saugaus atraminio pamato. Todėl mamona čia – simbolis perdėto susirūpinimo turtais – priešpriešinama Dievo tikrovei (žr. Ps 144,2).

[56] *Uolektimi:* antropometrinis ilgio matavimo vienetas – nuo alkūnės iki vidurinio piršto galiuko.

karalystės ir jo teisumo, o visa šita bus jums pridėta. 34 Taigi liaukitės nerimavę dėl rytdienos, juk rytdiena pati pasirūpins savimi. Kiekvienai dienai pakanka savo bėdos.

7 1 Neteiskite, kad nebūtumėte teisiami. 2 Juk kokiu teismu teisiate, tokiu patys būsite teisiami ir kokiu matu matuojate, tokiu jums bus atmatuota. 3 Kodėl gi matai krislą savo brolio akyje, o nepastebi savo akyje rąsto? 4 Arba kaip gali sakyti savo broliui: ‚Leisk, pašalinsiu tau krislą iš akies'? O štai tavo akyje – rąstas! 5 Veidmainy, pirmiau pašalink sau iš akies rąstą ir tada praregėsi, kad pašalintum[57] savo broliui krislą iš akies.

6 Neduosite to, kas šventa, šunims ir nebarstysite savo perlų kiaulėms po nosimis, kad nesutryptų jūsų savo kojomis ir prišokusios jūsų nesudraskytų.

7 Prašykite, ir jums bus duota, ieškokite, ir rasite, belskite, ir jums bus atidaryta. 8 Juk kiekvienas prašantis gauna ir ieškantis randa, o beldžiančiam bus atidaryta. 9 Argi yra tarp jūsų toks žmogus, kuris, savo sūnaus paprašytas duonos, duotų jam akmenį? 10 Arba prašytas žuvies, jam duotų gyvatę? 11 Tad jei jūs, būdami blogi, gebate savo vaikams duoti geras dovanas, juo labiau jūsų Tėvas danguose duos gẽra jį prašantiems.

12 Tad visa, ką norėtumėte, kad žmonės jums darytų, ir jūs jiems darykite. Juk toks yra Įstatymas ir Pranašai.

13 Eikite pro ankštus vartus. Mat erdvūs vartai ir platus kelias veda į pražūtį ir daug yra juo einančių. 14 Kokie ankšti

---

[57] *Praregėsi, kad pašalintum*: asmeninė dvasinė patirtis suteikia gebėjimą patarnauti kitam asmeniui – apsilankymas visada seka po apreiškimo (žr. Lk 1,39-56.26-38).

vartai ir koks siauras kelias, vedantis į gyvenimą, ir mažai yra jį randančių!

15 Sergėkitės netikrų pranašų, kurie ateina pas jus avių kailiuose, o viduje yra plėšrūs vilkai. 16 Iš vaisių juos atpažinsite. Argi kas renka vynuoges nuo erškėčių ar figas nuo usnių? 17 Juk kiekvienas tvirtas medis veda gerus vaisius, o paliegęs[58] medis veda blogus vaisius. 18 Negali tvirtas medis vesti blogų vaisių, nei paliegęs medis vesti gerų vaisių. 19 Kiekvienas medis, nevedantis gerų vaisių, iškertamas ir metamas į ugnį. 20 Taigi būtent iš vaisių juos atpažinsite.

21 Ne kiekvienas, sakantis man ‚Viešpatie, Viešpatie', įeis į Dangų karalystę, bet tiktai vykdantis mano Tėvo danguose valią. 22 Tą dieną daugelis man sakys: ‚Viešpatie, Viešpatie, argi ne tavo vardu pranašavome ir ne tavo vardu išvarinėjome demonus, ir ne tavo vardu darėme daugybę stebuklų?' 23 Ir tada jiems pareikšiu: ‚Niekada jūsų nepažinojau. *Traukitės nuo manęs, kurie darote tai, kas neteisėta*'[59].

24 Tad kiekvienas, kuris klauso šitų mano žodžių ir juos vykdo, bus panašus į nuovokų vyrą[60], pasistačiusį namą ant uolos. 25 Ir prapliupo lietus, ir išsiliejo upės, ir papūtė vėjai, ir

---

[58] *Paliegęs: sapros – sugedęs, supuvęs, sutrūnijęs,* metaforine prasme – *blogas, netikęs.* Iš vidaus supuvusio medžio įvaizdis tęsia Mt jau pradėtą vidujiškumo temą (žr. Mt 5,28; 6,1ss; 7,15).

[59] *Neteisėta: anomia – neteisėtumas, nusižengimas įstatymui, teisės paneigimas,* žodžio *dikaiosynē – teisumas* – antitezė. Iš visų evangelistų vartojamas tik Mt (kitus atvejus žr. Mt 13,41; 23,28; 24,12). Bibline prasme bet koks neteisėtumas – *anomia* – yra tai, kas žeidžia žmogaus prigimtį (žr. Pr 19,15).

[60] *Vyrą: anēr – vyras, vyras kaip sutuoktinis.* Tokio žodyno pasirinkimas išduoda Mt patriarchalinį kontekstą ir dera su literatūriniu kontekstu – namo statymas buvo vyro pareiga (žr. 1 Kar 3,1).

užklupo tą namą, tačiau jis nesugriuvo, nes jo pamatai buvo ant uolos. 26 Ir kiekvienas, klausantis šitų mano žodžių, bet nevykdantis jų, bus panašus į kvailą vyrą, pasistačiusį namą ant smėlio. 27 Ir prapliupo lietus, ir išsiliejo upės, ir papūtė vėjai, ir užklupo tą namą, ir jis sugriuvo. Ir jo griuvimas buvo smarkus“[61].

28 Ir atsitiko, kad, Jėzui baigus[62] šiuos žodžius, minios stebėjosi jo mokymu. 29 Mat mokė juos kaip turintis galią, o ne kaip jų Rašto aiškintojai[63].

---

[61] Čia baigiasi Kalno pamokslas, kuris prasidėjo 5,3.

[62] *Baigus: teleō – baigti, atvesti iki pabaigos, pasiekti tikslą* ir pan. Mt pavartotas 7x, iš kurių 5x tokiose pat formuluotėse kaip ir šiuo atveju (žr. Mt 11,1; 13,53; 19,1; 26,1). Šios pasikartojančios eilutės evangelijoje pasirodo visų penkių Jėzaus didžiųjų kalbų pabaigoje (žr. Mt 5,1–7,29; 10,1–11,1; 13,1-53; 18,1–19,1; 23,1–25,46), taigi jos atlieka užsklandos ir kartu įvadų į tolimesnį pasakojimą funkciją. Tačiau tokioje sausoje techninėje informacijoje taip pat galime įžvelgti idėją, jog kiekviena Jėzaus kalba fiksuoja kelio krypties nuorodas galutiniam žmogaus tikslui pasiekti. Panašios formulės *Pakartoto Įstatymo knygoje* užbaigia Mozės kalbas (žr. Įst 31,1.24; 32,45).

[63] *Jų Rašto aiškintojai*: žr. Mt 4,23 komentarą.

II KNYGA

Karalystės reiškimasis ir jos mokinių misijos: 8,1–11,1

A. Pasakojamoji dalis: 8,1–9,38

1. Jėzaus veikimas su galia – stebuklų „dekalogas“: 8,1–9,38

8 [1] O nusileidusį nuo kalno jį nusekė didelės minios. [2] Ir štai prisiartinęs raupsuotasis puolė kniūbsčias prieš jį sakydamas: „Viešpatie, jeigu norėtum, galėtum mane apvalyti.“ [3] Tada jis ištiesęs ranką palietė jį sakydamas: „Noriu, būk apvalytas.“ Ir iškart jo raupsai buvo nuvalyti. [4] Ir sako jam Jėzus: „Žiūrėk, kad niekam nesakytum, bet eik, pasirodyk kunigui ir kaip liudijimą jiems paaukok Mozės nustatytą auką.

[5] Atėjus gi jam į Kafarnaumą, prisiartino prie jo šimtininkas, maldaudamas jį [6] ir sakydamas: „Viešpatie, namie mano vaikas[64], ištiktas paralyžiaus, baisiai kamuojasi.“ [7] Ir sako jam Jėzus: „Nuėjęs pagydysiu jį.“ [8] O šimtininkas atsakydamas tarė: „Viešpatie, nesu vertas, kad ateitum po mano sto-

---

[64] *Vaikas*: *pais*, pirminė reikšmė – *vaikas*, priklausomai nuo konteksto gali įgauti ir kitas reikšmes – *vaikas, berniukas / mergaitė, sūnus / dukra, tarnas, vergas*. Mt šiame epizode 2x pavartoja *pais* (žr. taip pat Mt 8,13). Kas yra šis *pais*? Šimtininko vaikas ar tarnas? Sunku nuspręsti, juolab kad kitų evangelijų paraleliniai epizodai aiškumo nesuteikia. Lk 7,1-10 tas pats personažas, pirmiau įvardijamas *pais* (žr. 7 eil.), o paskui – *doulos* – *vergas, tarnas* (žr. 10 eil.). Taigi Lk kalbama apie tarną. O štai Jn 4,46-54 tekste tas pats veikėjas nusakomas trejopai: *hyios* – *sūnus* (žr. 46.47.50 eil.), *paidion* – *vaikelis* (žr. 49 eil.), *pais* – *vaikas* (žr. 51 eil.), taigi panašu, kad Jn atveju kalbama apie vaiką.

gu, bet tiktai tark žodį, ir mano vaikas pasveiks. 9 Mat ir aš, būdamas pavaldinys, turiu sau pavaldžių kareivių. Kai sakau vienam: ‚Eik!', jis ir eina, o kitam: ‚Ateik!', jis ir ateina, o savo tarnui: ‚Padaryk!', jis ir daro." 10 Tai išgirdęs Jėzus nustebo ir einantiems iš paskos pasakė: „Amen sakau jums, neradau Izraelyje nė vieno tokio stipraus tikėjimo. 11 Tad sakau jums: daugelis atvyks iš Rytų bei Vakarų ir puotaus[65] su Abraomu, Izaoku ir Jokūbu Dangų karalystėje. 12 O Karalystės sūnūs bus išmesti laukan į atokiausią tamsą[66]. Tenai bus verksmas ir dantų griežimas." 13 O šimtininkui Jėzus pasakė: „Eik, tebūnie tau, kaip įtikėjai." Ir tą valandą [jo] vaikas pasveiko.

14 Ir atėjęs į Petro namus Jėzus pamatė pasliką ir karščiuojančią jo uošvę. 15 Tuomet jis palietė jos ranką ir jai atlėgo karštis, ji atsikėlė ir jam tarnavo. 16 O atėjus vakarui jam sunešė daugybę demono valdomų. Ir jis žodžiu išvarė dvasias, ir pagydė visus kenčiančius[67], 17 kad išsipildytų, kas kalbėta per pranašą Izaiją, sakantį: *jis mūsų silpnybes priėmė ir mūsų ligas pakėlė*[68].

---

[65] *Puotaus*: *anaklinō – atsigulti, atsiremti / atsilošti prie stato*. Čia buvimo kartu prie stalo įvaizdžiu daroma nuoroda į eschatologinę mesijinę puotą (žr. Iz 25,6).

[66] *Laukan į atokiausią tamsą*: taip nusakoma idėja, kad toji tamsa yra toliausiai už Karalystės ribų. Nuotolio įvaizdžiu nusakoma tai, ką teologija vadina pragaru (žr. kitus frazės atvejis Mt 22,13; 25,30).

[67] *Kenčiančius*: *kakōs echontas*, paraidžiui – *blogai turinčius*. Pasakymas reiškia ne vien turinčius fizinę negalę, bet ir *kitaip* kenčiančius, taigi apima platų spektrą žmogaus būvio negalių (žr. Mk 1,32 komentarą).

[68] *Pakėlė*: *bastadzō – paimti, pakelti, iškelti, nešti, nuimti, garsinti, pakęsti* ir kt. Taigi žodis turi daug reikšminių atspalvių, kurie priklauso nuo konteksto. Čia suprasdami *pakėlė* turime aliuziją į kryžių – mūsų ligas ant kryžiaus pakėlė ir per kryžių pagydė.

[18] O Jėzus, matydamas aplinkui save minią, paliepė plaukti į kitą krantą. [19] Tuomet prisiartinęs vienas Rašto aiškintojas tarė jam: „Mokytojau, seksiu paskui tave, kur tik tu eitum.“ [20] O Jėzus sako jam: „Lapės turi urvus ir dangaus sparnuočiai lizdus[69], o Žmogaus Sūnus neturi kur galvos priglausti[70].“ [21] O kitas iš [jo] mokinių pasakė jam: „Viešpatie, leisk man pirmiau nueiti palaidoti savo tėvo.“ [22] O Jėzus sako jam: „Sek mane ir palik mirusiems laidoti savo mirusiuosius.“

[23] Tuomet, jam įlipus į laivą, jo mokiniai nusekė jį. [24] Ir štai jūroje kilo tokia didelė audra, kad laivas buvo skandinamas[71] bangų. Bet jis miegojo. [25] Ir prišokę pažadino jį, saky-

---

Įdomu, kad tuo pačiu veiksmažodžiu Jn 19,17 nusakomas Jėzaus kryžiaus nešimas.

[69] *Urvus... lizdus*: buveinių *žemai* (urvas) ir *aukštai* (lizdas) įvardijimas apimama kūrinijos visumą. Tokia literatūrinė priemonė vadinama merizmu. Tuo pasakoma, jog visi kūriniai nuo *žemai* iki *aukštai* turi savo vietą tikrovėje, o Žmogaus Sūnus – ne. Vis dėlto čia nekalbama apie fizinę Žmogaus Sūnaus pastogę (Jėzus juk turėjo, kur apsistoti), bet greičiau apie tai, kad jis nebuvo priimtas ar buvo atmestas. Matas išradingai teologuoja vaizdais. Skirtingai Jn 1,11, kur dominuoja sąvokinis mąstymas, pasakoma ta pati mintis.

[70] *Priglausti*: veiksmažodis *klinō* gali būti verčiamas įvairiai – *palenkti, nulenkti, atlošti* ir pan., priklausomai nuo konteksto. Čia šis žodis nusako poilsio idėją. Jėzus sako, kad norinčiam sekti paskui jį (žr. Mt 8,19) teks būti „be poilsio“ – visados kelyje, nuolat darant tikėjimo judesį. Įdomu, kad tas pats *klinō* vartojamas ir Jn 19,30 posakyje *nulenkė* galvą nusakant Jėzaus mirties momentą. Kryžius taps Žmogaus Sūnaus poilsio vieta. Mirties kaip poilsio idėja buvo žinoma jau Senajame Testamente (žr. Job 3,3ss).

[71] *Skandinamas*: pažodžiui – *dengiamas, paslepiamas*. Vandenynas, ypač įsiutęs, Biblijoje simbolizuoja chaotišką blogio jėgų tikrovę (žr. Pr 1,2), o Naujajame Testamente laivas perkeltine prasme – Bažnyčią (žr. Lk 5,1-3). Chaoso jėgos istorijos vandenyne neįveikia laivo (žr. Pr 6,5–8,19), nes jame yra Viešpats,

dami: „Viešpatie, gelbėk, žūstame!“ [26] Ir sako jiems: „Kodėl jūs tokie bailūs, mažatikiai?“ Tada atsikėlęs sudraudė vėjus bei jūrą ir stojo didelė ramuma. [27] O žmonės[72] nustebo ir sakė: „Kas jis per vienas, kad ir vėjai, ir jūra jam paklūsta?!“

[28] O kai jis atvyko į kitą krantą, į gedariečių kraštą, jį pasitiko iš kapų išlekiantys du velnio valdomieji – tokie įsiutę, kad niekas negalėjo tuo keliu praeiti. [29] Ir štai jie subaubė rėkdami: „Kas mums ir tau, Dievo Sūnau?! Atėjai čia prieš laiką mūsų kamuoti?“ [30] Tuo metu atstu nuo jų ganėsi didelė kiaulių banda. [31] Ir demonai prašė jo sakydami: „Jei jau išvarai, pasiųsk mus į kiaulių bandą.“ [32] Ir tarė jiems: „Dinkite!“ O tie ištrūkę pasileido į kiaules. Ir štai visa banda nulėkė nuo skardžio į jūrą ir prigėrė vandenyse. [33] O jų piemenys pabėgo ir, nukakę į miestą, apsakė viską, taip pat ir apie demonų valdomuosius. [34] Ir štai visas miestas išėjo sutikti Jėzaus ir pamatę jį prašė pasitraukti iš jų krašto.

9 [1] Tad įlipęs į laivą jis persikėlė ir parėjo į savo miestą. [2] Ir štai atnešė jam paralyžiuotąjį, paguldytą ant gulto. Ir Jėzus, pamatęs jų tikėjimą, sako paralyžiuotajam: „Drąsos, vaike, tavo nuodėmės atleidžiamos.“ [3] Ir štai kai kurie Rašto aiškintojai svarstė patys sau: „Šitas piktžodžiauja.“ [4] O Jėzus, perpratęs jų mintis, tarė: „Kodėl manote pikta savo širdyse? [5] Juk kas yra lengviau – pasakyti: ‚Atleidžiamos tavo nuodė-

---

realus Nematomasis – miegantis. Senajame Testamente Dievo artumas kaip tik ir yra toksai – paslėptas po ženklais (žr. Iš 24,15; 40,34-38). Kita vertus, tai, kas uždengia – šiuo atveju blogio jėgos, paradoksaliai ir atidengia dievišką tikrovę.

[72] *Žmonės*: sakoma *anthrōpoi – žmonės*. Nors epizode – tik mokiniai, tačiau Matas, būdamas ypač dėmesingas Bendrijai, greičiausiai čia nusako ir bendruomenės, kuriai jis rašė, reakciją į Jėzaus veikimą.

mės‘ ar pasakyti: ‚Kelkis ir vaikščiok‘? 6 Tačiau kad žinotumėte Žmogaus Sūnų turint galią atleisti nuodėmes žemėje, – tada jis sako paralyžiuotajam: – Pakilęs imk savo gultą ir eik namo.“ 7 Ir atsikėlęs nuėjo namo. 8 Tai pamačiusias minias apėmė baimė ir jos šlovino Dievą, davusį tokią galią žmonėms.

9 Ir pasišalinęs iš ten Jėzus pamatė žmogų, sėdintį muitinėje, vadinamą Matu, ir sako jam: „Sek mane.“ Ir pakilęs šis nusekė jį.

10 Ir atsitiko, kad jam sėdint namuose pusiaugula prie stalo štai daugelis muitininkų ir nusidėjėlių atėję susėdo pusiaugula su Jėzumi ir jo mokiniais. 11 O fariziejai, tai pamatę, klausė jo mokinių: „Kodėl jūsų mokytojas valgo su muitininkais ir nusidėjėliais?“ 12 Jėzus, išgirdęs tai, tarė: „Ne stipriesiems reikia gydytojo, o kenčiantiems. 13 Tad iškeliavę[73] išmokite, ką reiškia: *Gailestingumo noriu, o ne aukos. Juk atėjau ne pašaukti teisiųjų*[74]*, bet nusidėjėlių.*“

14 Tada prisiartina prie jo Jono mokiniai klausdami: „Kodėl mes ir fariziejai [daug] pasninkaujame, o tavo mokiniai nepasninkauja?“ 15 Tuomet Jėzus jiems tarė: „Argi gali pajauniai sielvartauti, kol jaunikis yra su jais? Tačiau ateis dienos, kai jaunikis bus nuo jų atskirtas, ir tada jie pasninkaus. 16 Niekas gi seno drabužio nelopo nebalinto[75] audinio lopu – juk toks lopinys atplyšta nuo drabužio ir skylė padidėja. 17 Nei kas pila jauną vyną į senus vynmaišius, juk taip vynmaišiai suplyšta – ir vynas išsilieja, ir vynmaišiai suyra. Jauną vyną pila tik į naujus vynmaišius. Ir abeji išsilaiko.“

---

[73] *Iškeliavę*: žr. 2,8 komentarą. Būdinga, kad Biblijoje išminčius mokosi kelyje.

[74] *Teisiųjų*: žr. Mk 2,17 komentarą.

[75] *Nebalinto*: t. y. naujo audinio.

[18] Tai jam bekalbant jiems, štai vienas vyresnysis atėjęs puolė kniūbsčias prieš jį sakydamas: „Mano dukra ką tik mirė. Bet atėjęs uždėk ant jos savo ranką ir ji gyvens." [19] Ir atsikėlęs Jėzus nusekė jį, taip pat ir jo mokiniai.

[20] Ir štai moteris, kraujuojanti dvylika metų, prisiartinusi iš nugaros prisilietė prie jo drabužio krašto. [21] Mat manė sau: „Jei prisiliesčiau bent prie jo drabužio, būsiu išgelbėta." [22] O Jėzus, atsigręžęs ir pamatęs ją, pasakė: „Drąsos, dukra! Tavo tikėjimas išgelbėjo tave." Ir nuo tos valandos moteris buvo išgelbėta.

[23] Ir Jėzus, atėjęs į vyresniojo namus ir pamatęs dūdininkus bei aimanuojančią minią, [24] tarė: „Pasitraukite, mergaitė juk nemirė, o miega." Ir jie juokėsi iš jo. [25] O kai minia buvo išvaryta, įėjęs jis stvėrė ją už rankos ir mergaitė atsikėlė. [26] Ir ta žinia pasklido po visą šitą žemę.

[27] Ir Jėzui keliaujant iš ten, du neregiai [jį] nusekė šaukte šaukdami: „Pasigailėk mūsų, Dovydo sūnau![76]" [28] O parėjus jam namo, pas jį atėjo neregiai. Ir Jėzus jų klausia: „Tikite, kad galiu tai padaryti?" Atsako jam: „Tikrai[77], Viešpatie."

---

[76] *Dovydo sūnau*: žr. Mt 1,1 komentarą. Mt pasakojime čia Jėzus pirmą kartą kitų pavadinamas Dovydo sūnumi. Reikšminga, jog čia tie kiti yra neregiai, taigi jie prašosi pagydomi, o Dovydo sūnaus titulas iškyla kaip tik šiame pagydymo poreikio kontekste (žr. taip pat Mt 12,23; 15,22; 20,30.31). Tačiau čia galime įžvelgti ir tam tikrą dviprasmybę: neregius simboliškai galėtume suprasti kaip skirtingų judaizmo krypčių atstovus – judaizmo krypties, išties neišskaitančios mesijiniuose pažaduose didesnių dalykų nei apčiuopiama gerovė ar politinis interesas, arba judaizmo, su tokia mesianizmo interpretacija patekusio į aklavietę, taigi į neregystės būklę.

[77] *Tikrai*: *nai* – ryžtingas patvirtinimas: *būtent*, *išties*, *tikrai* (žr. Mt 5,37).

[29] Tada palietė jiems akis sakydamas: „Tebūnie jums, kaip tikite.“ [30] Ir atsivėrė jiems akys. Ir Jėzus juos prigrasino sakydamas: „Žiūrėkite, tenesužino niekas.“ [31] O jie išėję ėmė garsinti jį visoje šitoje žemėje.

[32] O jiems išeinant štai atvedė jam demono valdomą kurčnebylį žmogų. [33] Ir kai demonas buvo išvarytas, kurčnebylys prakalbo. O minios stebėjosi sakydamos: „Niekada to nebuvo matyta Izraelyje.“ [34] Tačiau fariziejai sakė: „Jis išvaro demonus padedamas demonų kunigaikščio.“

[35] Ir Jėzus ėjo per visus miestus ir kaimus mokydamas jų sinagogose, skelbdamas Karalystės evangeliją ir gydydamas visokias ligas ir visokias negales.

[36] O pamačius minias, jį apėmė gailestingumas joms, nes buvo iškamuotos[78] ir apleistos *kaip avys, neturinčios piemens.* [37] Tada sako savo mokiniams: „Pjūtis išties gausi, bet darbininkų mažai. [38] Tad maldaukite[79] pjūties Viešpatį, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį.“

---

[78] *Iškamuotos*: *skyllō* – *trukdyti, varginti, pykinti, erzinti*, kaip pasyvas, kuris čia ir vartojamas – taip pat būti *sudraskytam, persekiojamam* ir kt. Tai žodis, įimantis gyvuliškos agresijos idėją ir suponuojantis draskymo, plėšymo veiksmą. Tos pačios šaknies daiktavardis *skylōn* reiškia *auką, laimikį*. Gali būti, kad tokiu vaizdiniu Mt kalba apie sudėtingą vidinę ir išorinę krikščionių bendruomenės būklę, kurią lėmė pilna įtampos I a. politinė situacija (66–73 m. žydų karas, Jeruzalės Šventyklos sugriovimas), nesutarimai tarp sinagogos ir pirminės Bendrijos ar vidinis pačios Bendrijos susiskaldymas.

[79] *Maldaukite*: *deomai*, platus spektras reikšmių – nuo *reikalauti* iki *elgetauti*, tarp jų – *prašyti, melsti* to, kas būtina, ko iš tikrųjų reikia.

1. Karalystės misionierių etika: 10,1–11,1

10 [1] Ir pasišaukęs Dvylika[80] savo mokinių Jėzus davė jiems galią nešvariosioms dvasioms, kad išvarinėtų jas ir gydytų visokias ligas ir visokias negales. [2] O Dvylikos apaštalų vardai yra šie: pirmasis[81] Simonas, vadinamas Petru, ir Andriejus, jo brolis, ir Zebediejaus Jokūbas, ir Jonas, jo brolis, [3] Pilypas ir Baltramiejus, Tomas ir muitininkas Matas, Alfiejaus Jokūbas ir Tadas, [4] Simonas Kanaanietis ir Judas Iskarijotas – būtent šitas jį atidavė[82].

[5] Šituos Dvylika Jėzus išsiuntė ir liepė jiems sakydamas: „Neikite į svetimtaučių kelią, neikite ir į samariečių miestą. [6] O verčiau keliaukite pas paklydusias[83] Izraelio namų avis. [7] Ir keliaudami skelbkite sakydami: ‚Priartėjo Dangų karalystė.‘ [8] Gydykite sergančius, prikelkite mirusius, apvalykite raupsuotuosius, varykite lauk demonus. Dovanai paėmėte, dovanai

---

[80] *Dvylika*: teologinė sąvoka, nusakanti naujos Dievo tautos pradžią, kuri pratęsia dvylikos Izraelio giminių – pirmosios sandoros tautos – santykio su Dievu istoriją. Čia dvylika kaip skaitmuo taip pat turi įdomią prasminę simboliką, kurią galima iššifruoti dvejopai: 12 – tai 3 (pilnatvė) kartus 4 (visos pasaulio pusės), bet taip pat 12 – tai 2 kartus 6 (netobulumas). Taip išreiškiamas Dvylikos misijos universalumas (žr. Mt 28,19), o kartu ir šio Dvylikos „pečių“ silpnumas (žr. Mt 8,26).

[81] *Pirmas*: nenurodo į pašaukimo chronologiją (žr. Jn 1,35-42), o nusako Petro reikšmingumą tarp Dvylikos (žr. Mt 16,18-19).

[82] *Atidavęs*: žr. Mk 3,19 komentarą.

[83] *Paklydusias*: *apollymi – sunaikinti, sugriauti, užmušti, pražūti.* Žodis turi skaidymosi, skilimo idėją, o kalbant, pavyzdžiui, apie žūstantį objektą išreiškią irimą.

duokite[84]. 9 Neimkite aukso nei sidabro, nei vario į savo diržus 10 ar maišo į kelią, nei dvejų marškinių, nei sandalų, nei lazdos. Juk darbininkas vertas savo valgio[85]. 11 Tad į kurį miestą ar kaimą ateisite, ištirkite, kas jame yra vertas, ir tenai pasilikite, kol išeisite. 12 O įeidami į namus, pasveikinkite juos. 13 Ir jei namai bus verti, teateinie jiems jūsų ramybė, o jeigu nebus verti, jūsų ramybė tesugrįžta jums. 14 Ir kas nepriimtų jūsų nei klausytų jūsų žodžių, išeidami iš tų namų ar to miesto, nusipurtykite dulkes nuo padų. 15 Amen sakau jums: teismo dieną[86] lengviau bus Sodomos ir Gomoros žemei negu tam miestui.

16 Štai aš siunčiu jus kaip avis tarp vilkų. Tai tapkite nuovokūs[87] kaip žalčiai ir tyri[88] kaip balandės.

---

[84] *Dovanai paėmėte, dovanai duokite*: veiksnys aktyvus abiem atvejais.

[85] *Valgio*: *trofē – maistas, maitinimasis, apsirūpinimas maistu*, perkeltine prasme Naujajame Testamente – *dvasinis maistas* (žr. Žyd 5,12.14). Žodis plačiai vartojamas graikų klasikoje, kur, pavyzdžiui, turi *apsaugos, globos*, taip pat *gyvenimo būdo, auklėjimo* reikšmes.

[86] *Teismo dieną*: posakis *hēmera kriseōs – teismo diena* – iš evangelistų yra būdingas tik Mt (žr. kitus atvejus Mt 11,22.24; 12,36; taip pat žr. 2 Pt 2,9; 3,7; 1 Jn 4,17; plg. Apr 14,7). Žodis *krisis* kyla iš *krinō*, kuris reiškia *atskirti, atidėti į šalį, atrinkti, pripažinti, įvertinti, teikti pirmenybę*. Teismo diena – biblinė teologinė sąvoka, nusakanti lemiamo Dievo ir žmogaus susitikimo metą istorijos užsklandoje. Teismo diena, o pranašų raštijoje tiesiog *ta diena* (žr. Am 9,11; Jl 4,18), bus perskyros tarp gėrio ir blogio metas, kartu – viso išpildyto pozityvaus potencialo žmogaus būvyje pripažinimas arba jo trūkumo konstatavimas (žr. Jdt 16,17).

[87] *Nuovokūs*: *fronimos – supratingas, mąslus, išmintingas*. Žodis *fronimos* apibūdina gebantį atskirti pelus nuo grūdų įžvalgos galia, nors pats gebėjimas gali būti panaudotas geram arba blogam.

[88] *Tyri*: *akeraios – grynas, tyras, nesumaišytas*. Iš *keraidzō – naikinti, niokoti, plėšti, žudyti* ir pan., todėl *a-keraios* apibūdina

[17] Tad sergėkitės žmonių, nes atiduos[89] jus teismams ir plaks jus savo sinagogose. [18] Ir dėl manęs būsite vedami pas valdytojus, net ir pas karalius – kaip liudijimas jiems ir svetimtaučiams. [19] O kai jus atiduos, nesirūpinkite, kaip ar ką kalbėsite, nes tą valandą jums bus duota, ką kalbėti. [20] Juk ne jūs kalbate, bet jūsų Tėvo Dvasia kalba per jus.

[21] O mirčiai atiduos brolis brolį, tėvas vaiką ir vaikai maištaus prieš gimdytojus ir pasmerks juos mirti. [22] Ir būsite visų nekenčiami dėl mano vardo. Bet kas ištvers iki atbaigos[90], tas bus išgelbėtas.

[23] O kai persekios jus viename mieste, bėkite į kitą. Tačiau amen sakau: jūs tikrai neapeisite Izraelio miestų, kol ateis Žmogaus Sūnus.

[24] Mokinys nėra viršesnis už mokytoją, nei vergas už savo šeimininką. [25] Užtenka, kad mokinys prilygtų mokytojui ir

---

turintį priešingą nuostatą visam šiam negatyvumui. Etine prasme – tyras, nes be blogio priemaišų. Panašiai *akerōs – neturintis ragų*, taigi priemonių sužeisti.

[89] *Atiduos*: žr. Mk 13,9.11-12 komentarą.

[90] *Atbaigos*: *telos – pabaiga, atbaigimas, tikslas, rezultatas, brandumas* ir kt. – žodis, turintis platų spektrą reikšmių. Naujajame Testamente dažnai – teologinė sąvoka, nusakanti eschatologinį žmogaus asmeninės ir / ar visuotinės istorijos metą (žr. Rom 6,21-22; 10,4; 1 Pt 4,7). *Telos* kildinamas iš šaknies *tel*, reiškiančios *suktis aplink*, ir išreiškia kulminacinio taško, kuriame pasibaigia vienas etapas ir prasideda kitas, pasiekimą. Tokius būdu *telos* sąvoka reiškiama mintis, jog istorija tam tikrame taške bus privesta prie eschatologinės atbaigos, o peržengus šį tašką prasidės nauja – kokybiškai kitokia – egzistencija. Istorija savo atbaigą teologine prasme pasieks tada, kai visa ko egzistencija taps teocentrinė – kai viskas suksis aplink šią istoriją laikančią ašį, t. y. Dievą (žr. 1 Kor 15,28). Jėzaus Įvykyje žmogaus gyvenimas ir istorija jau įgavo šią kryptį.

vergas – savo viešpačiui. Jei namų šeimininką jie pavadino Belzebulu, tai juo labiau jo namiškius.

26 Tad nesibaiminkite jų. Juk nieko nėra uždengta, kas nebus atidengta, ir paslėpta, kas nebus atrasta. 27 Ką jums kalbu tamsoje, sakykite šviesoje, ir ką girdite į ausį, skelbkite nuo stogų. 28 Ir nebijokite žudančių kūną, tačiau negalinčių nužudyti sielos. O verčiau bijokite galinčio ir sielą, ir kūną pražudyti gehenoje. 29 Argi ne du žvirbliai parduodami už asarijų[91]? Tačiau nė vienas jų nenukris žemėn be jūsų Tėvo žinios. 30 Netgi visi jūsų galvos plaukai yra suskaičiuoti. 31 Taigi nebijokite! Jūs esate vertesni už daugybę žvirblių.

32 Tad kiekvieną, kuris pripažins mane žmonių akivaizdoje, ir aš pripažinsiu savo Tėvo danguose akivaizdoje. 33 O kas atsižadėtų manęs žmonių akivaizdoje, ir aš jo atsižadėsiu savo Tėvo danguose akivaizdoje.

34 Nemanykite, kad atėjau skleisti žemėje ramybės. Atėjau skleisti ne ramybės, bet kalavijo. 35 Taigi atėjau supriešinti *žmogaus prieš tėvą, dukros prieš motiną, marčios prieš anytą.* 36 Ir *bus priešiški žmogui jo namiškiai.*

37 Kas tėvą ar motiną myli labiau už mane, nėra vertas manęs. Ir kas sūnų ar dukrą myli labiau už mane, nėra vertas manęs. 38 Ir kas neima savo kryžiaus ir neseka paskui mane, nėra vertas manęs. 39 Kas savinasi savo gyvastį, pražudys ją, o kas pražudo savo gyvastį dėl manęs, atras ją. 40 Kas priima jus, mane priima, o kas priima mane, priima mane siuntusįjį. 41 Kas priima pranašą dėl pranašo vardo, gaus pranašo atlygį, o kas priima teisųjį dėl teisiojo vardo,

---

[91] *Asarijų*: romėnų piniginis vienetas, 1/16 denaro.

gaus teisiojo atlygį. [42] Ir kas pagirdytų vieną šių mažutėlių taure šalto vandens vien dėl mokinio vardo, amen sakau jums – tikrai nepraras savo atlygio.“

III KNYGA

Priešpriešа Karalystei ir pastangos ją suprasti: 11,2–13,53

A. Pasakojamoji dalis: 11,2–12,50

1. Įvairūs priekaištai skelbiamai Jėzaus Karalystei: 11,2–12,50

11 [1] Ir atsitiko, kad Jėzus, baigęs nurodymus Dvylikai savo mokinių, pasitraukė iš tenai mokyti ir skelbti jų miestuose.

[2] O Jonas, išgirdęs kalėjime apie Kristaus darbus, pasiuntė savo mokinius [3] paklausti jo: „Ar tu esi tas ateisiantis, ar mums laukti kito? [4] Ir Jėzus atsakydamas jiems pasakė: „Iškeliavę praneškite Jonui, ką girdite ir matote – [5] aklieji praregi, luošieji vaikšto, raupsuotieji apvalomi, kurtieji girdi, mirusieji prikeliami ir vargdieniams skelbiama Evangelija. [6] Ir laimingas, kas nesuabejos[92] manimi.

---

[92] *Nesuabejos*: žodis *skandalidzō* etimologiškai reiškia *patekti į spąstus*. Graikų klasikoje šio žodžio nesama, o Naujajame Testamente jis vartojamas įvairiai. Pavyzdžiui, kalbant apie požiūrį ar tikėjimo laikyseną jis reiškia *atkristi, susvyruoti, pakeisti požiūrį, abejoti*, nusakant etinę būklę – *nusidėti, blogai elgtis*, kalbant apie emocijas – *įžeisti, papiktinti*. Čia kalbama apie žmogaus tikėjimo laikyseną Jėzaus atžvilgiu – laimingas, kuris, nepaisydamas visų galimų istorinių-teologinių abejonių ar klausimų dėl Jėzaus Asmens, vis dėlto nenutrauks su Juo tikėjimo santykio.

[7] O jiems iškeliaujant, Jėzus pradėjo kalbėti minioms apie Joną: „Ko išėjote į dykumą pažiūrėti? Vėjo lankstomos nendrės? [8] Taigi ko išėjote pamatyti? Prabangiais drabužiais apsirengusio žmogaus? Štai prabangiai dėvintys yra karalių namuose. [9] Taigi ko išėjote pamatyti? Pranašo? Tikrai sakau jums – ir daugiau negu pranašo! [10] Jis yra tas, apie kurį parašyta: *Štai, pirma tavo veido aš siunčiu savo šauklį, kuris parengs tavo kelią pirma tavęs.*

[11] Amen sakau jums: tarp gimusių iš moters nepasirodė didesnis už Joną Krikštytoją. Vis dėlto mažiausias Dangų karalystėje yra už jį didesnis. [12] O nuo Jono Krikštytojo dienų iki dabar Dangų karalystė patiria prievartą ir prievartautojai ją grobia. [13] Juk visi Pranašai ir Įstatymas pranašavo iki Jono. [14] Ir jei norite priimti, jis yra Elijas, turintis ateiti. [15] Kas turi ausis, teklauso[93].

[16] Su kuo gi palyginčiau šitą kartą? Ji panaši į vaikus, sėdinčius aikštėse, kurie, priekaištaudami kitiems, [17] sako: ‚Grojome jums fleita, bet jūs nešokote, raudojome, bet jūs negedėjote.‘ [18] Juk atėjo Jonas nei valgantis, nei geriantis, tačiau jie sako: ‚Jis turi demoną.‘ [19] Atėjo Žmogaus Sūnus, valgantis ir geriantis, tačiau jie sako: ‚Štai žmogus – rijūnas ir vynagėrys, muitininkų ir nusidėjėlių draugas.‘ Tačiau išmintis pateisinama jos darbų[94].

---

[93] *Teklauso*: veiksmažodis *akuō* reiškia *klausyti, girdėti*, priklausomai nuo gramatinių konstrukcijų ir konteksto – *suprasti, pasimokyti, paisyti, būti atidžiam, paklusti* ir pan. Pagal mokinystės logiką, klausymasis ir išgirdimas veda į paklusimą.

[94] *Darbų*: kai kuriuose rankraščiuose čia vietoj *tōn ergōv* (*darbų*) skaitoma *tōn teknōv* (*vaikų*). Viena pagrindinių išminties mokymosi vietų Izraelyje buvo šeima, taigi tėvų – vaikų santykis

[20] Tada jis pradėjo koneveikti miestus, kuriuose buvo įvykę daugiausia jo stebuklų, kad šie neatsivertė: [21] „Vargas tau, Chorazine! Vargas tau, Betsaida! Nes jei Tyre ir Sidone būtų įvykę stebuklų, kurie įvyko pas jus, anie jau seniai būtų atgailavę su ašutine ir pelenuose. [22] Todėl sakau jums: Tyro ir Sidono žemei lengviau bus teismo dieną negu jums. [23] Ir tu, Kafarnaume, argi iki dangaus būsi išaukštintas? Iki Hado nužengsi. Nes jei Sodomoje būtų įvykę stebuklų, kurie įvyko pas tave, ji būtų išlikusi iki šiandien. [24] Todėl sakau jums: Sodomos žemei lengviau bus teismo dieną negu tau."

[25] Tuo metu Jėzus tęsdamas sakė: „Aukštinu tave, Tėve, dangaus ir žemės Viešpatie, kad paslėpei tai nuo išmintingųjų ir protingųjų, o apreiškei šitai mažutėliams[95]. [26] Tikrai, Tėve, nes toks buvo tavo geranoriškumas[96]. [27] Viskas mano Tėvo ati-

---

(žr. Sir 2,1; 3,1.17). Išminties vaikai tai, ką išmoko, pateisina darbais (žr. Jn 8,39).

[95] *Mažutėliams*: čia vartojamas žodis *nēpios* – mažas vaikas, iki 3–4 metų, o antitezėje su *sofos* (*išmintingas*) įgauna reikšmę *paprastas*. Įdomu, kad *nēpios* sudarytas iš priešdėlio *nē* – *ne* ir iš *epos* – *žodis, kalba, argumentas* ir kt. Taigi *nēpios* – tas, kuris dar yra be žodžių, be argumentų, žmogus be gnostinės sofistikos. Čia žaidžiama šia priešprieša: ne išmintingiesiems, o mažutėliams, taigi tiems, kurie neteikia galios savo žodžiams ir todėl yra atviri Dievo Žodžiui.

[96] *Toks buvo tavo geranoriškumas*: paprastai šios frazės interpretacija vertimuose į modernias kalbas yra „tau taip patiko". Vis dėlto tokiu būdu tai, kas nusakoma žodžiu *eudokia* – *pomėgis, gera valia, malonė, malonumas, troškimas, prielankumas*, vienareikšmiškai psichologizuojama, suteikiant tam vidinio emocinio išgyvenimo prasmę. Tačiau galbūt šioje eilutėje kalbama apie Dievo atžvilgiu objektyvizuojamą tikrovę. Taip leistų manyti žodžio *emprosthen* reikšmės – *priešais, akivaizdoje*. *Eudokia* yra *Kažkas*, kas *egeneto emprosthen* – tai, kas *įvyko priešais* Dievą. Galbūt Mt *eudokia* įvardija tai, ką Jonas vadina *logos* (žr. Jn 1,1)?

duota man, ir niekas nepažįsta Sūnaus, tik Tėvas, nei Tėvo niekas nepažįsta, tik Sūnus ir tas, kam Sūnus panorėtų apreikšti.

28 Ateikite pas mane visi, kurie vargstante ir esate prislėgti ir aš suteiksiu jums atilsį. 29 Dėkitės ant savęs mano jungą[97] ir mokykitės iš manęs, nes esu švelnus ir nuolankios širdies. Ir *jūs rasite savo gyvasčiai atilsį*[98]. 30 Juk mano jungas lengvas ir mano našta yra pakeliama[99]."

12 1 Anuo metu Jėzus per šabatą[100] keliavo per javų lauką. Jo mokiniai išalko ir pradėjo raškyti varpas ir valgyti. 2 Tai išvydę fariziejai sakė jam: „Štai tavo mokiniai daro, kas neleistina daryti per šabatą." 3 O jis jiems tarė: „Nesate skaitę, ką išalkęs padarė Dovydas ir buvę su juo? 4 Kaip atėję į Dievo namus ir jie valgė paaukotosios duonos, ko neleistina buvo valgyti nei jam, nei buvusiems su juo, o vien kunigams. 5 Ir ar nesate Įstatyme skaitę, kad per šabatą kunigai šventykloje pažeidžia[101] šabatą ir nenusikalsta? 6 Todėl sakau jums, kad čia daugiau negu šventykla. 7 Taigi jei būtumėte supratę, ką reiškia: *Gailestingumo noriu, o ne aukos,* nebūtumėte nuteisę nekaltų. 8 Juk Žmogaus Sūnus yra šabato Viešpats.

---

97 *Jungą*: jungas – tai, kas sieja dvi dalis. Šiuo atveju į jungą įkinkyti du – Jėzus ir *jūs*.

98 *Atilsį: anapausis – sustojimas, nustojimas, poilsio vieta.* Septuagintoje šiuo žodžiu verčiamas hebr. *mānôah*, nusakantis ne tik kokią pauzę kaip judėjimo nebuvimą, bet tam tikrą vietą, susijusią su tikslo pasiekimu.

99 *Mano našta yra pakeliama*: panašias mintis žr. Įst 30,14; Rom 10,8.

100 *Šabatus: sabbaton – septintoji savaitės diena*, nuo hebr. *šabāt – poilsio / nustojimo diena*, iš veiksmažodžio *šābat – nustoti, liautis, baigti, nutraukti darbą, neegzistuoti, susilaikyti, atsigauti.* Šabatas – hebr. kilmės žodis, ne vertimas, o tiesiog skolinys.

101 *Pažeidžia:* žodis *bebēloō – nusakralinti, išniekinti, suteršti ritualiai.*

[9] Ir pasitraukęs iš tenai atėjo į jų sinagogą. [10] Ir štai žmogus, kuriam buvo padžiūvusi ranka. Ir anieji, kad Jėzų apkaltintų, paklausė jį sakydami: „Ar leistina per šabatą gydyti?“ [11] O jis atsakė jiems: „Ar atsiras tarp jūsų žmogus, kuris, jeigu turėtų vieną avį, jai per šabatą įkritus į duobę nepultų jos ištraukti?“ [12] O juk žmogus kur kas brangesnis už avį! Tad per šabatą leistina daryti gera.“ [13] Tada jis sako tam žmogui: „Ištiesk savo ranką.“ Ir ištiesė, ir toji vėl tapo sveika kaip kita. [14] O išėję fariziejai susimokė prieš jį, kaip jį pražudyti.

[15] Tačiau Jėzus, tai sužinojęs, pasitraukė iš ten. Ir nusekė jį didelės [minios], ir visas jas pagydė. [16] Ir įspėjo žmones, kad jo negarsintų – [17] kad išsipildytų, kas kalbėta per pranašą Izaiją, sakantį: [18] *Štai mano tarnas, kurį išrinkau, mano mylimasis, su kuriuo mano gyvasčiai gera. Suteiksiu jam savo dvasią ir teisingumą*[102] *tautoms jis paskelbs.* [19] *Jis nei kivirčysis, nei rėks, nei kas girdės gatvėse jo balsą.* [20] *Palūžusios nendrės jis nesugniuždys ir rusenančio dagties neužgesins, kol nenuves į pergalę teisingumo.* [21] *Ir jo vardas bus tautoms viltis.*

[22] Tada atvedė jam aklą ir nebylį demono valdomąjį. Ir pagydė jį taip, kad nebylys prakalbo ir praregėjo. [23] Tuomet

---

[102] *Teisingumą:* žodis *krisis*, kildinamas iš veiksmažodžio *krinō – atskirti, atidėti į šalį, atrinkti, pripažinti, įvertinti, teikti pirmenybę*, yra atviras įvairiems reikšmių niuansams, pavyzdžiui, *teismas, teisimas, teisė, teisingumas* ir kt. Bet kokiu atveju šiuo žodžiu reiškiama atskirties meto idėja, kas ypač nusakoma teologine *teismo dienos* sąvoka (žr. Mt 10,15 komentarą). O Dievo teismo, kurį jis istorijoje realizuoja per savo tarną (žr. Iz 42,1-9), galutinis tikslas yra teisingumo skelbimas, apimantis visas tautas. Šio teisingumo vykdymas taip pat numato gėrio ir blogio atskyrimą, t. y. teismo procesą, bibline terminija – Dievo teismo dieną.

visos minios stebėjosi ir kalbėjo: „Nejaugi šitas yra Dovydo sūnus[103]?“ 24 O fariziejai išgirdę pasakė: „Šitas demonus išvaro ne kaip kitaip, o per Belzebulą, demonų valdovą.“ 25 O Jėzus, perpratęs jų mintis, tarė jiems: „Kiekviena karalystė, pati būdama susiskaldžiusi, yra nusiaubiama, ir kiekvienas miestas ar namai, patys būdami susiskaldę, neišsilaikys. 26 Ir jei šėtonas šėtoną išvaro, jie tarpusavyje susiskaldę. Tad kaip išsilaikytų jo karalystė? 27 Ir jei aš demonus išvarau per Belzebulą, tai per ką išvaro jūsų sūnūs[104]? Dėl to jie bus jūsų teisėjai. 28 Bet jei aš Dievo galybe išvarau demonus, tuomet pas jus jau atėjo[105] Dievo karalystė. 29 Arba kaip galėtų kas įsilaužti į galiūno namus ir grobti jo nuosavybę pirmiau nesurišęs to galiūno? Tik tada apiplėš jo namus. 30 Kas ne su manimi, tas prieš mane, kas nerenka su manimi, tas mėto.

---

[103] *Dovydo sūnus*: žr. Mt 1,1 komentarą. Minios stebisi Jėzaus veikimu ir prileidžia, jog jis gali būti Dovydo sūnus, taigi lauktasis Mesijas. Įdomu, jog tokia prielaida daroma po to, kai minios pamato jo galią suvaldyti demoną, vadinasi, perkeisti dvasinės žmogaus prigimties būklę ir pagydyti jo ligą, vadinasi, atkurti pažeistą fizinę žmogaus prigimtį. Atrodo, kad šios minios gerai pažįsta šventuosius Izraelio Raštus, nes kaip tik čia slypi tokios Mesijo figūros interpretavimo pagrindas (žr. Iz 29,18; 35,5-6).

[104] *Sūnūs: hyios – sūnus*, bendresne prasme – *palikuonis*. Specifiniuose kontekstuose – *sekėjas, mokinys*. Tai semitinis būdas žmogaus priklausomybei kokiai nors grupei nusakyti. Pavyzdžiui, Senajame Testamente pranašų sekėjai vadinami jų sūnumis (žr. 2Kar 4,38).

[105] *Jau atėjo*: čia vartojamo veiksmažodžio *fthanō* pirminė reikšmė – *pralenkti, ateiti iš anksto / pirma ko nors*, taip pat – *atvykti, pasiekti, įvykti*. Evangelijose šis žodis randamas tik čia ir paraleliai Lk 11,20. Tai, kad Karalystės atėjimas įvardijamas šiuo žodžiu, slepia mintį, jog tai, kas atėjo *jau dabar*, yra tik išankstinė apraiška to, kas *dar* įvyks ateityje.

[31] Todėl sakau jums: kiekviena nuodėmė, netgi piktžodžiavimas, bus žmonėms atleista, tačiau piktžodžiavimas Dvasiai nebus atleistas. [32] Ir jei kas sakytų žodį prieš Žmogaus Sūnų, jam bus atleista. Tačiau kas kalbėtų prieš Šventąją Dvasią, tam nebus atleista nei šiais amžiais, nei būsimaisiais.

[33] Arba paimkite gerą medį – tai ir jo vaisius bus geras, ar paimkite paliegusį medį – tai ir jo vaisius paliegęs. Juk medis pažįstamas iš vaisių. [34] Gyvačių išperos, būdami blogi, kaip įstengsite kalbėti gera? Juk burna kalba tai, ko pertekusi širdis. [35] Geras žmogus iš gero lobyno traukia gera, o blogas žmogus iš blogo lobyno traukia bloga. [36] Tad sakau jums: žmonės duos ataskaitą teismo dieną už kiekvieną skleidžiamą tuščią kalbą. [37] Juk dėl savo žodžių būsi išteisintas ir dėl savo žodžių būsi nuteistas."

[38] Tada kai kurie Rašto aiškintojai ir fariziejai atsakė jam tardami: „Mokytojau, norime pamatyti tavo ženklą." [39] O jis atsakydamas jiems pasakė: „Bloga ir svetimaujanti[106] karta vaikosi ženklo, tačiau jai nebus duota kito ženklo, tik pranašo Jonos ženklas. [40] Nes kaip *Jona tris dienas ir tris naktis buvo didžuvės pilve, taip Žmogaus Sūnus tris dienas ir tris naktis bus žemės širdyje.* [41] Ninevės žmonės teisme pakils su šita karta ir ją nuteis, nes jie atgailavo dėl Jonos skelbimo. O štai čia daugiau negu Jona! [42] Pietų karalienė kelsis teis-

---

[106] *Svetimaujanti*: t. y. neištikima Dievui. Biblijai būdinga, jog kitų dievų garbinimas įvardijamas kaip svetimavimas (žr., pavyzdžiui, *Ozėjo knygą*). Bet kokia neištikimybė sandorai, vadinasi, neištikimybė santykiui su Dievu, gali būti perteikiama svetimavimo įvaizdžiu. Šiame kontekste Jėzus svetimavimu greičiausiai įvardija pernelyg sureikšminamą religingumo išoriškumą (vaikomasi ženklo), kuris blokuoja atsivėrimą Evangelijos naujumui.

me su šita karta ir ją nuteis, nes ji atėjo iš žemės pakraščių paklausyti Saliamono išminties. O štai čia daugiau negu Saliamonas!

43 Kaskart išėjusi iš žmogaus nešvarioji dvasia klajoja po bevandenes vietas, ieškodama kur apsistoti, ir neranda. 44 Tada sako: ‚Grįšiu į savo namus, iš kur išėjau.' Ir parėjusi randa juos tuščius, iššluotus ir išpuoštus. 45 Tada eina ir pasiima su savimi septynias kitas dvasias, blogesnes už save, ir su jomis grįžusi ji tenai apsigyvena. Ir to žmogaus būklė darosi sunkesnė nei pirma. Taip bus ir šitai blogajai kartai."

46 Dar jam kalbant minioms štai jo motina ir broliai, stovėję lauke, norėjo su juo pakalbėti. 47 Tuomet kažkas jam pasakė: „Štai tavo motina ir broliai stovi lauke norėdami su tavimi pakalbėti." 48 O jis atsakydamas paklausė jam pasakiusio: „Kas yra mano motina ir kas yra mano broliai?" 49 Ir ištiesęs ranką į savo mokinius pasakė: „Štai mano motina ir mano broliai. 50 Juk kas tik vykdys mano Tėvo danguose valią, tas yra man ir brolis, ir sesuo, ir motina."

B. Kalba: 13,1-53

1. Septyni palyginimai apie Karalystės paslaptį: 13,1-53

13 1 Aną dieną Jėzus, išėjęs iš namų, sėdėjo palei jūrą. 2 Ir susirinko pas jį didelės minios[107], todėl jis įlipo į laivą atsisėsti, o visa minia stovėjo pajūry.

---

[107] *Susirinko pas jį didelės minios*: žr. Mt 5,1 komentarą. Trečioji didžioji Jėzaus kalba – palyginimai apie atėjusią Dangų karalystę. Tekste iškart akcentuojama, jog minios susirinko *pas jį*, vėliau sutelkia dėmesį į prie jo *prisiartinusius* mokinius (10

[3] Ir jis daug jiems kalbėjo palyginimais, sakydamas: „Štai išėjo sėjėjas sėti. [4] Ir jam besėjant kai kurios sėklos nukrito prie kelio, o atskridę paukščiai jas sulesė. [5] Kitos gi nukrito ant uolynės, kur nebuvo daug žemės, ir iškart sudygo, nes neturėjo dirvos gelmės. [6] O saulei patekėjus, jos buvo nudegintos ir, neturėdamos šaknų, nuvyto. [7] O kitos nukrito tarp erškėčių. Ir užaugo erškėčiai, ir jas užgožė. [8] Dar kitos nukrito ant derlingos žemės ir davė derlių – kas šimteriopą, kas šešiasdešimteriopą, o kas trisdešimteriopą. [9] Kas turi ausis, teklauso."

[10] Tuomet prisiartinę mokiniai paklausė jo: „Kodėl jiems kalbi palyginimais?" [11] O jis atsakydamas jiems tarė: „Jums duota pažinti Dangų karalystės paslaptis, o aniems neduota.

---

eil.) – taip siekima pabrėžti, jog Jėzaus Bendrija yra ten, kur centre yra pats Jėzus, visus surenkantis aplink save ir vienus prie kitų. Tokiuose santykių saituose gali tarpti Karalystės paslaptis. Mokydamas Jėzus vartojo įvairias kalbėjimo formas, palyginimas – viena iš jų. Toks kalbėjimo būdas buvo paplitęs ir tarp to meto rabinų. Paprastai palyginimas konstruojamas remiantis suprantamais pavyzdžiais iš žmogaus kasdienybės, o jame fiksuojami vaizdai veda toliau kasdieniškumo – į Dievo paslaptį. Toks Dievo būdas kalbėti su žmogumi atskleidžia, koks Dievui brangus yra istoriškumas ir kaip jam rūpi žmogaus konkretybė. Galiausiai Dievo Žodis tampa kūnu istorijoje, kad tokiu būdu liesdamasis prie žmogiškumo parodytų jo skleidimosi perspektyvą (žr. 2 Pt 1,3-4). Taip kalbėdamas Jėzus duoda taip pat pavyzdį savo Bendrijai, kaip suprasti ir aiškinti Dievo karalystės paslaptį: būtent, įsišaknijant istoriškume ir kalbantis su žmogumi jo konkretybėje, tačiau rodant toliau – į tikslą, į tai, kas pranoksta istoriškumo ribas. Tokiu būdu paaiškėja ir tai, jog pasaulis ir istoriniai įvykiai irgi yra Dievo būdas kalbėti su žmogumi, nes *creatura verbi liber Domini est* (lot. *Tai, kas per žodį atsiradę, yra Dievo knyga*; žr. Pr 1,3; Jn 1,1-3; Rom 1,20).

[12] Nes kas turi, tam bus duota ir duota apsčiai[108], o kas neturi, net iš to bus atimta ir tai, ką turi. [13] Dėl to kalbu jiems palyginimais, nes matydami nemato ir girdėdami nei girdi, nei suvokia. [14] Ir tiems pasitvirtina Izaijo pranašystė, sakanti: *Girdėti girdėsite, bet tikrai nesuvoksite, ir matydami matysite, bet tikrai neišvysite.* [15] Mat šios tautos širdis aptuko: *Ausimis jie sunkiai beišgirdo ir savo akis jie užmerkė, kad kartais neišvystų akimis ir neišgirstų ausimis, nesuvoktų širdimi ir neatsigręžtų, ir aš jų nepagydyčiau.* [16] O jūsų akys laimingos, nes mato, ir jūsų ausys – nes girdi. [17] Nes amen sakau jums: daugelis pranašų ir teisiųjų geidė išvysti, ką matote, ir neišvydo, ir išgirsti, ką girdite, bet neišgirdo.

[18] Taigi jūs paklausykite paaiškinimo apie sėjėją. [19] Pas kiekvieną, girdintį Karalystės žodį ir nesuvokiantį, ateina piktasis ir pagrobia, kas pasėta jo širdyje. Jis yra tas pasėlis šalia kelio. [20] O pasėlis ant uolynės yra girdintis žodį ir iškart su džiaugsmu jį priimantis. [21] Tačiau jis nėra įsišaknijęs, mat yra nepastovus, tad ištikus priespaudai ar persekiojimui dėl žodžio, bemat suklumpa. [22] O pasėlis tarp erškėčių yra girdintis žodį. Tačiau dabarties rūpesčiai ir turto vilionė žodį užgožia ir jis tampa bevaisis. [23] O pasėlis ant derlingos žemės yra žodį girdintis ir suvokiantis. Būtent jis neša vaisių ir daro jį kas šimteriopą, kas šešiasdešimteriopą, o kas trisdešimteriopą.“

---

[108] *Duota apsčiai*: t. y. bus duota daugiau, negu reikia – siekiama pabrėžti to, kas bus duota perteklių, apstumą. Čia vartojamas veiksmažodis *perisseō* turi tokius reikšmių niuansus, kuriais reiškiama kokio pranašumo ar perviršio idėja – viršyti *ką, pralenkti, atlikti su pertekliumi, duoti apsčiai, prailginti, turėti pranašumą* ir pan. Dievo *duoti* visada pranoksta žmogaus *norėti* (žr. Jn 10,10; 1 Jn 3,2; 1 Kor 2,9).

24 Jis pateikė jiems kitą palyginimą sakydamas: „Dangų karalystė yra panaši į žmogų, pasėjusį gerą sėklą savo dirvoje. 25 O žmonėms miegant atėjo jo priešas ir prisėjęs tarp kviečių svidrių[109] pasišalino. 26 O kai želmuo sudygo ir užmezgė vaisių, tada pasirodė ir svidrės. 27 Tuomet prisiartinę namų šeimininko vergai paklausė jį: ‚Pone, argi ne gerą sėklą pasėjai savo dirvoje? Tad iš kur joje svidrės?' 28 O jis jiems tarė: ‚Tai padarė priešiškas žmogus.' Tad vergai sako jam: ‚Jei taip, gal nori, kad nuėję jas išrinktume?' 29 O jis tarė: ‚Ne, kad rinkdami svidres, kartu su jomis neišrautumėte kviečių. 30 Palikite abejus kartu augti iki pjūties. Tik per pjūtį pasakysiu pjovėjams: pirmiausia išraukite svidres ir suriškite jas į pėdus, kad būtų sudegintos. O kviečius surinkite[110] į mano svirną.'"

31 Jis pateikė jiems kitą palyginimą sakydamas: „Dangų karalystė yra panaši į garstyčios grūdą, kurį žmogus ėmė ir

---

109 *Svidrių*: *zizanion* (lot. *Lolium temulentum*) – varpinių šeimos piktžolė *svidrė*, vadinasi, panaši į kviečius. Svidrės šiame palyginime yra blogio įvaizdis. Kadangi jos yra panašios į kviečius, tai jų pasėjimas kaip tik tarp kviečių tobulai įvardija, kokia iš ties yra blogio jėgos taktika – tai slėpimasis po gėrio kauke, pats apsimetimas gėriu, paslėpta klasta (žr. Pr 3,1-7).

110 *Išraukite... surinkite*: šiame palyginime žaidžiama dviem veiksmažodžiais, prasidedančiais tuo pačiu priešdėliu – *syllegō – rinkti, rauti, skinti* ir *synagō – surinkti*. Šie žodžiai gali būti sinonimais, tačiau šiame kontekste jais nusakomi priešingi veiksmai, nukreipti į prieštaringas tikroves – negatyvią, kurią įkūnija svidrių įvaizdis, ir pozityvią, kurią nusako kviečių įvaizdis. Negatyvi tikrovė yra apvaldoma ir pašalinama iš Dievo karalystės (svidrių surišimas į pėdus ir sudeginimas), o pozityvi sutelkiama į tą sferą, kuri esmiškai įvardijama kaip santykio tikrovė (į *mano* svirną). Žodžio *synagō* vartojimą, kur galima įžvelgti panašų prasminį niuansą, taip pat žr. Mt 3,12; 12,30; 13,47.

pasėjo savo dirvoje. 32 Jis išties yra mažesnis už visas sėklas, o išauga didesnis už daržoves ir tampa medžiu, kad net atskrenda dangaus sparnuočiai ir ilsisi ant jo šakų."

33 Jis pasakė jiems kitą palyginimą: „Dangų karalystė yra panaši į raugą, kurį moteris ėmė ir įmaišė[111] trijuose saikuose kvietinių miltų[112], ir viskas įrūgo." 34 Jėzus visa kalbėjo minioms palyginimais ir be palyginimo jiems nieko nekalbėjo. 35 Kad išsipildytų, kas kalbėta per pranašą, sakantį: *Atversiu palyginimams savo burną, atskleisiu tai, kas paslėpta nuo* [pasaulio] *sukūrimo.*

36 Tada, atleidęs minias, jis parėjo namo. Ir pas jį atėjo mokiniai ir paprašė: „Išaiškink mums palyginimą apie dirvos svidres." 37 Jis atsakydamas tarė: „Sėjantis gerą sėklą yra Žmogaus Sūnus, 38 o dirva yra pasaulis. O gera sėkla yra tie[113] Karalystės sūnūs, o svidrės yra piktojo sūnūs. 39 O pasėjęs jas priešas yra velnias. O pjūtis yra amžių pabaiga[114], o

---

[111] *Įmaišė*: žodį *enkryptō* šiuo atveju galima versti ir *įdėti*, *įmaišyti*, tačiau pirminė jo reikšmė – *paslėpti, laikyti paslėptą*. Atrodo, kad čia žaidžiama kaip tik šiuo *paslėpti* lygmeniu, nes Karalystė nėra akimi aprėpiama, bet paslėpta tikrovė, suvokiama tik tikėjimo regėjimu (žr. Lk 17,20-21; Rom 14,17).

[112] *Kvietinių miltų*: žodis *aleuron* gali turėti reikšmę tiesiog *miltai*, tačiau jį galima ir specifikuoti – *kvietiniai miltai*, vadinasi, geri miltai. Dievo karalystės raugui įrūgti reikia geros terpės.

[113] *Tie*: į ką rodo šis *tie*? Tai Mt retorikos elementas – tokiu parodomuoju įvardžiu į vyksmą tiesiogiai įtraukiami ne tik Jėzaus klausytojai, bet ir Mt skaitytojai, tiek pirmieji, tiek visų laikų.

[114] *Amžių pabaiga*: posakis *synteleia aiōnos*, kur *synteleia* reiškia *suvedimą su tikslu, pabaigą, išsipildymą, įnašą, rinkliavą*. Šis posakis iš evangelistų būdingas tik Matui (žr. kitus atvejus Mt 13,40.49; 24,3; 28,20), jį randame ir Žyd 9,26. *Amžių pabaiga* – tai ne chronologinis matas, o istorijoje pasėtos Dievo Žodžio sėklos kokybinis brandumas. Kai šios sėklos branda

pjovėjai yra angelai. 40 Tad kaip surenka svidres ir sudegina ugnyje, taip bus ir amžių pabaigoje. 41 Žmogaus Sūnus pasiųs savo angelus ir jie išrinks iš jo Karalystės visus žabangus[115] ir darančius, kas neteisėta[116]. 42 Ir *Įmes juos į ugnies krosnį. Tenai bus verksmas ir dantų griežimas.* 43 Tada teisieji sušvis kaip saulė savo Tėvo karalystėje. Kas turi ausis, teklauso.

44 Dangų karalystė yra panaši į dirvoje paslėptą lobį – suradęs jį žmogus nuslepia ir netverdamas džiaugsmu nueina ir parduoda visa, ką turi, ir nusiperka tą dirvą.

45 Dar Dangų karalystė yra panaši į pirklį[117], ieškantį gražių perlų. 46 Radęs gi vieną vertingą perlą, nuėjęs išpardavė[118] visa, ką turėjo, ir nusipirko jį.

---

bus suvesta su tikslu – Dievo Karalystės įsigalėjimu visame kame (žr. 1Kor 15,24-28) – tada bus pjūtis, galutinis atskirties metas, kas kitur Mt tekste įvardijama *teismo dienos* sąvoka (žr. Mt 10,15 komentarą).

[115] *Žabangus*: žodis *skandalos – spąstai, pinklės, žabangai*, tai, kas veda į atkritimą nuo Dievo. Žabangai suspenduoja mokinystę, nes pašalina iš sekimo paskui Jėzų kelio dinamikos. O buvimas kelyje – Jėzaus sekimas – yra viena iš esminių mokinystės žymių.

[116] *Neteisėta*: žr. Mt 7,23 komentarą.

[117] *Pirklį*: žodis *emporos* reiškia *keleivį, pirklį*, o pirminė jo reikšmė – *laivo keleivis*. Bet kokiu atveju čia fiksuojama *kelio / kelionės* plotmė. Karalystės logika būtinai įtraukia į kelią – jai priklausantis visuomet ieško nelygu pirklys geriausios prekės. Ši prekė turi savo kainą, vargu ar ji gali būti nukainota (žr. Mt 19,16-22).

[118] *Išpardavė*: atkreiptinas dėmesys į 44 eil. ir 46 eil. vartojamus sinonimiškus veiksmažodžius: *pōleō – parduoti* (44 eil.) ir *pipraskō – parduoti* (46 eil.). Pastarasis vartojamas ir apibūdinant žmogaus pardavimą į vergystę. Galbūt tai galėtume suprasti kaip šio palyginimo pirklio atsisakymą ankstesnių savo prisirišimų įvairiose gyvenimo plotmėse?

[47] Dar Dangų karalystė yra panaši į didelį tinklą, užmestą į jūrą ir surinkusį įvairių žuvų. [48] Kai jis prisipildo, ištraukia jį į krantą, atsisėdę gerąsias atrenka į statinę[119], o pastipusias išmeta lauk. [49] Taip bus amžių pabaigoje[120] – išeis angelai ir atskirs bloguosius nuo teisiųjų. [50] Ir *sumes juos į degančią krosnį. Tenai bus verksmas ir dantų griežimas.*

[51] Ar suvokėte visa tai?“ Sako jam: „Žinoma.“ [52] O jis pasakė jiems: „Todėl kiekvienas Rašto aiškintojas, tapęs Dangų karalystės mokiniu, panašus yra į namų šeimininką, kuris ištraukia iš savo lobyno naũja ir sẽna.“

[53] Ir kai Jėzus pabaigė šiuos palyginimus, atsitiko, kad jis išėjo iš tenai.

---

[119] *Statinę*: *angos* – kokia nors *talpa*, *indas* skysčiams, *statinė*, Naujajame Testamente pavartotas tik vieną kartą. Kalbant apie žmogaus kūno dalis, klasikinėje graikų kalboje reiškia *skrandį*, *įsčias*. *Įsčių* įvaizdis Biblijai yra savas Dievo artumui nusakyti (žr. Lk 16,22-23; Jn 1,18, kur vartojamas *angos*, suprantamo kaip *įsčios*, atitikmuo *kolpos*, taip pat reiškiantis *įsčios*). Karalystės palyginime su *angos* būtent dėl reikšminio *įsčių* niuanso galima įžvelgti aliuziją į Bažnyčios tikrovę, kurią Naujasis Testamentas taip pat nusako nėščios moters – turinčios įsčiose istorijai lemiamą turinį – vaizdiniu (žr. Apr 12 sk.).

[120] *Amžių pabaigoje*: žr. Mt 13,39 komentarą.

Jėzus – Karalystė – Bažnyčia: 13,54–19,1

A. Pasakojamoji dalis: 13,54–17,27

1. Išankstinis velykinių paslapčių skelbimas ir mokinių rengimas joms: 13,54–17,27

54 Ir parėjęs į savo tėviškę, mokė juos jų sinagogoje taip, kad jie stebėjosi ir klausė: „Iš kur šitam tokia išmintis ir galios?“ 55 Argi jis nėra amatininko[121] sūnus? Argi jo motina nėra vardu Marija, o jo broliai – Jokūbas, Juozapas, Simonas ir Judas? 56 Ir jo seserys – argi ne visos yra pas mus? Iš kur tad šitam visa tai?“ 57 Ir jie piktinosi juo. O Jėzus jiems pasakė: „Pranašas nebūna negerbiamas, nebent savo tėviškėje ir savo namuose.“ 58 Ir dėl jų netikėjimo jis nepadarė tenai daug stebuklų.

14 1 Tuo metu garsas apie Jėzų pasiekė tetrarchą Erodą. 2 Ir pasakė savo pavaldiniams: „Šitas yra Jonas Krikštytojas. Jis prisikėlė iš numirusių ir todėl per jį veikia galios.“

3 Juk Erodas, sučiupęs Joną, jį surišo ir uždarė kalėjime dėl savo brolio Pilypo žmonos Erodiados. 4 Mat Jonas jam priekaištavo: „Tau negalima jos turėti.“ 5 O panoręs padaryti jam galą, išsigando minios, nes ji laikė jį pranašu.

---

[121] *Amatininko*: *tektōn* – *meistras, darbininkas, kūrėjas*. Amatininko reikšmė čia nesusiaurina Juozapo profesijos iki staliaus, bet jos ir nepaneigia. Tokiu būdu sujungiami Vakarų (dailidė, stalius) ir Rytų (amatininkas) egzegetinių tradicijų požiūriai.

[6] Atėjus gi Erodo gimtadieniui, Erodiados dukra pašoko ir patiko Erodui. [7] Todėl jis prisiekė duosiąs jai ko tik būsiąs jos paprašytas. [8] O jinai, savo motinos paskatinta, taria: „Duok man čia ant padėklo Jono Krikštytojo galvą." [9] O karalius paniuro, bet dėl priesaikos ir dėl puotaujančių paliepė duoti. [10] Ir pasiuntęs budelį, Joną kalėjime nukirsdino. [11] Ir buvo atnešta ant padėklo jo galva ir paduota mergaitei, o toji atidavė savo motinai. [12] Tada atėję jo mokiniai pasiėmė palaikus ir juos palaidojo. Ir nuėję pranešė Jėzui.

[13] O tai išgirdęs Jėzus vienas sau laivu pasitraukė iš tenai į dykvietę. Tai sužinojusios minios nusekė jį iš miestų pėsčiomis. [14] Tada išėjęs jis pamatė didžiulę minią. Ir jį apėmė gailestingumas jiems, ir jis pagydė jų ligonius.

[15] O atėjus vakarui, prie jo priėjo mokiniai sakydami: „Ši vietovė negyvenama ir jau vėlus laikas. Paleisk minias, kad nuėję į miestelius nusipirktų maisto." [16] O [Jėzus] jiems pasakė: „Nereikia jiems eiti, jūs duokite jiems valgyti." [17] Jie gi jam sako: „Čia tiek neturime, tėra tik penki papločiai ir dvi žuvys." [18] O jis pasakė: „Atneškite man juos čia." [19] Ir paliepęs minias susodinti ant žolės, paėmė penkis papločius ir dvi žuvis, pažvelgė į dangų, pašlovino Dievą ir sulaužęs davė papločius mokiniams, o mokiniai – minioms. [20] Ir visi valgė, ir pasisotino. Paskui surinko likučių dvylika pilnų pintinių. [21] Ogi valgančių buvo apie penkis tūkstančius vyrų, be moterų ir vaikų.

[22] Ir tučtuojau prispyrė mokinius lipti į laivą ir pirmiems keltis į kitą krantą, kol jis paleisiąs minias. [23] O atleidęs minias, jis užkopė į kalną nuošaliai pasimelsti. Atėjus gi vakarui, jis buvo ten vienas. [24] Tuo metu laivas, blaškomas bangų – mat pūtė priešingas vėjas – nuo kranto buvo nutolęs

jau daug stadijų. 25 O per ketvirtą nakties sargybą[122] atėjo pas juos eidamas jūros paviršiumi. 26 O mokiniai, pamatę jį einantį jūros paviršiumi, pastėro tardami: „Tai šmėkla." Ir iš baimės ėmė rėkti. 27 Tuomet [Jėzus] iškart jiems prakalbo sakydamas: „Drąsos! Aš esu[123]. Nebijokite!" 28 O Petras jam atsakydamas tarė: „Viešpatie, jei tu esi, paliepk man ateiti pas tave vandens paviršiumi." 29 O jis pasakė: „Ateik." Ir išlipęs iš valties, Petras nuėjo vandens paviršiumi ir atėjo pas Jėzų. 30 Tačiau matydamas [stiprų] vėją, pabūgo ir pradėjęs skęsti suriko sakydamas: „Viešpatie, gelbėk mane!" 31 Tuomet Jėzus tuojau ištiesęs ranką pastvėrė jį ir sako jam: „Mažatiki, kam suabejojai?" 32 Ir jiems įlipus į laivą vėjas liovėsi. 33 O anie laive pagarbino jį sakydami: „Tikrai esi Dievo Sūnus."

34 Ir nusiyrę išlipo į krantą Genezarete. 35 Ir atpažinę jį tos vietos žmonės pasiuntė žinią po visą tą apylinkę. Ir jie sunešė jam visus kenčiančius, 36 ir prašė jį bent paliesti jo drabužio kraštą. Ir visi, kurie palietė, išsigelbėjo.

15 1 Tada prisiartina prie Jėzaus fariziejai ir Rašto aiškintojai iš Jeruzalės, sakydami: 2 „Kodėl tavo mokiniai pra-

---

[122] *Per ketvirtą nakties sargybą*: pagal romėnų skirstymą – tai paskutinė nakties sargyba, laikas tarp 3 ir 6 valandos ryto. Pagal biblinę sampratą šis laikas – paskutinės valandos prieš aušrą – yra tas metas, kai žmogui į pagalbą ateina Dievas (žr. Ps 46,6; Iz 17,14). Tai, ką Senasis Testamentas priskyrė Jahvei, Naujajame Testamente galioja Jėzui – jis ateina į pagalbą blaškomiems ir išsigandusiems.

[123] *Drąsos! Aš esu*: žr. Mt 1,23 komentarą (*Emanuelio*). Biblinėje tradicijoje – tai formulė, nusakanti veiksmingą Dievo artumą istorijoje (žr. Iz 41,4; 43,10-13.25; 46,4; 48,12; 51,12; 52,6). Iš esmės – tai dieviškumo apreiškimo formulė (žr. Jn 4,26; 6,20 ir kt.). Šia formule Naujajame Testamente nusakomas unikalus Jėzaus santykis su Dievu ir apreiškiamas jo dieviškumas.

silenkia su protėvių tradicija? Juk jie prieš valgydami paplotį nesiplauna rankų. [3] O jis atsakydamas tarė jiems: „O jūs kodėl prasilenkiate su Dievo įsakymu dėl savo tradicijos? [4] Juk Dievas prisakė: *Gerbk tėvą ir motiną, o įžeidžiantis tėvą ir motiną mirte tenumiršta.* [5] O jūs sakote: „Jei kas tartų tėvui ar motinai ‚Auka[124] tai, kuo turėčiau tave paremti', [6] jis tikrai nenusikals nepagarba savo tėvui." Dėl savo tradicijos jūs Dievo žodį laikote nieku[125]. [7] Veidmainiai, teisingai apie jus Izaijas pranašavo sakydamas: [8] *„Ši tauta mane garbina lūpomis, bet jų širdis laikosi atstu nuo manęs.* [9] *Tačiau bergždžiai garbina mane mokydami žmonių įsakytų priesakų."* [10] Ir pasišaukęs minią pasakė jiems: „Klausykite ir suvokite. [11] Žmogų teršia ne tai, kas įeina į burną, bet žmogų teršia tai, kas išeina iš burnos."

---

[124] *Auka*: t. y. auka šventyklai.

[125] *Dievo žodį laikote nieku*: 15,4 dekalogo žodis *Gerbk tėvą ir motiną* įvesdinamas stereotipiniu *Dievas pasakė*. Taip pabrėžiama šios normos dieviška kilmė (žr. Iš 20,12; Įst 5,16). Dievo žodžiui kontekste priešinama tradicija, nuo kurios pats Jėzus atsiriboja, sakydamas, jog tai *jų* tradicija. Pusiausvyros tarp pagarbaus santykio žmogaus egzistencinei konkretybei (tėvas ir motina) ir transcendencijai (šventykla, Dievas) išlaikymas, vadinasi, pusiausvyros santykyje su *Kitu* ir *kitu* išlaikymas turi įtampos žymę (žr. taip pat Mt 19,29). Šis Jėzaus perspėjimas greičiausiai turėtų būti suprastas biblinės išminties tradicijos linijoje. T. y. lemiamas rodmuo yra situacijos konkretumas – jei tėvai turėtų būti remiami, tačiau tai, ką situacija diktuotų skirti jiems, atiduodama šventyklai, tai nėra Dievo žodžio vykdymas. Anot vienos rabiniškos tradicijos, pagarba tėvams išties turėjo konkretų pavidalą – tai reiškė juos pamaitinti ir pagirdyti, aprengti ir saugoti, padėti jiems namuose ir visuomenėje. Šis įsakymas buvo traktuojamas esąs sunkiausias iš sunkių įsakymų, o priešinimasis jam turėjo radikalių sankcijų (žr. Iš 21,16).

[12] Tada atėję mokiniai klausia jo: „Žinai, kad fariziejai pasipiktino išgirdę tokį aiškinimą[126]?“ [13] O jis atsakydamas tarė: „Kiekvienas pasėlis, kurio nesėjo mano dangiškasis Tėvas, bus išrautas. [14] Palikite juos. Akli yra [aklųjų] vedliai. Tačiau jei aklas aklą ves, abu į duobę įkris.“

[15] O Petras atsiliepdamas pasakė jam: „Išaiškink mums [šitą] palyginimą.“ [16] O jis pasakė: „Vis dar ir jūs esate nenuovokūs! [17] Ar nesuprantate, kad visa, kas įeina į burną, į pilvą patenka ir išmetama į išvietę? [18] Tačiau iš burnos išeinantys dalykai kyla iš širdies ir jie teršia žmogų. [19] Juk iš širdies kyla pikti sumanymai, žmogžudystės, svetimavimai, ištvirkavimai, vagystės, melagingi liudijimai, piktžodžiavimai. [20] Tai jie teršia žmogų, o valgymas neplautomis rankomis žmogaus neteršia.“

[21] Ir išėjęs iš tenai, Jėzus pasitraukė į Tyro ir Sidono sritis. [22] Ir štai kanaanietė moteris, kilusi iš tų apylinkių, šaukė sakydama: „Pasigailėk manęs, Viešpatie, Dovydo sūnau![127]

---

[126] *Aiškinimą*: čia vartojamas žodis *logos*, turintis labai platų spektrą reikšmių, pavyzdžiui: ***žodis, posakis, mintis, idėja, principas, diskusija, santykis*** ir kt. Įvairiomis progomis Jėzaus išsakoma nuomonė dėl Raštų supratimo evangeliniame naratyve ryškinama ne tik kaip naujas Raštų aiškinimo principas, bet pati įgauna Dievo žodžio kokybę (žr. Mt 5,17-48).

[127] *Viešpatie, Dovydo sūnau*: žr. Mt 1,1 komentarą. Du kristologiniai titulai – tikėjimo išpažinimas moters pagonės lūpose. Viena vertus, girdėti iš jos *Dovydo sūnau* yra keista, nes toks išpažinimas atrodo yra rezervuotas ir su visu savo teologiniu mesijiniu krūviu suprantamas tik žydams – tiesioginiams Raštuose įrėžtos dovydiškos vilties paveldėtojams. Kita vertus, nereikia užmiršti, jog to meto judaizmui buvo nesvetima misionieriška dvasia, taigi tos pačios vilties skelbimas kitataučiams (žr. Mt 23,15 komentarą). Mt pasakojimo dinamikoje, turint mintyje Jėzaus diskusijas su oficialiuoju judaizmu, toks moters

Mano dukra baisiai valdoma demono." 23 Bet jis nepasakė jai nė žodžio. Tuomet prisiartinę jo mokiniai prašė jį sakydami: „Išlaisvink[128] ją, nes klykauja mums pavymui." 24 O jis atsakydamas tarė: „Nesu tam siųstas, bet tik pas paklydusias[129] Izraelio namų avis." 25 Tuomet atėjusi ji puolė kniūbsčia prieš jį prašydama: „Viešpatie, padėk man!" 26 Jis gi atsakydamas tarė: „Negražu imti vaikų duoną ir mesti šunyčiams." 27 O ji atsakė: „Tikrai, Viešpatie. Bet juk ir šunyčiai ėda trupinius, byrančius nuo jų šeimininkų stalo." 28 Tada atsakydamas Jėzus jai pasakė: „O, moterie, didis tavo tikėjimas! Tebūnie tau, kaip tu nori." Ir nuo tos valandos jos dukra pasveiko.

29 Ir pasitraukęs iš ten, Jėzus atėjo prie Galilėjos jūros ir, užkopęs į kalną, tenai atsisėdo. 30 Ir prisiartino prie jo di-

---

pagonės išpažinimas gali būti perskaitytas ir kaip priekaištas to meto judaizmui – suprask, pagonys šį Jėzų identifikuoja su Dovydo sūnų, o jūs?

[128] *Išlaisvink*: *apolyō*, pozityviai – *išlaisvinti*, *atleisti*, bet taip pat ir negatyviai – *atsikratyti*, *pašalinti*, *nustumti šalin*. 15,24 logika diktuoja čia įžvelgti pozityvią reikšmę, taigi prašymą padėti šiai moteriai.

[129] *Paklydusias*: *apollymi* – *sunaikinti*, *užmušti*, *prarasti*, *dingti*, *pasimesti* ir kt. Šiuo atveju kuriamas Izraelio namų kaip *paklydusių* arba *pakrikusių* avių įvaizdis, kuris yra savas Biblijai (žr. Iz 53,6; Jer 23,1-3; Ez 34 sk.). Iš pirmo žvilgsnio čia Evangelijos žinios adresatas apribojamas Izraeliu, kitas tautas nustumiant į šalį. Tačiau išties Mato evangelijos universalumas yra viena iš pagrindinių jos teologinių gijų, fiksuojamų jau naratyvo pradžioje (žr. Mt 2,1-12). Vis dėlto išgelbėjimas vyksta pagal tvarką, nusakomą Mt 1,1, kur Jėzus įvardijamas pirmiausia Dovydo sūnumi, o paskui – Abraomo sūnumi. Į jį čia žvelgiama pirmiausia kaip į išpildantį mesijinius pažadus Dovydui (žr. 2 Sam 7 sk.), ir tik paskui – pažadus Abraomui. Su šiuo dėl tikėjimo susieti visi, kurie tiki, nepriklausomai nuo kraujo ryšio (žr. Pr 12,2-3).

delės minios, vedinos raišaisiais, aklaisiais, luošaisiais, nebyliais ir daugeliu kitų. Ir guldė juos jam prie kojų, o jis juos pagydė. 31 Žmonės stebėjosi matydami nebylius kalbančius, luošus sveikus, raišus vaikščiojančius ir aklus matančius. Ir jie šlovino Izraelio Dievą.

32 Tada pasišaukęs savo mokinius Jėzus tarė: „Gaila man minios, nes jau tris dienas pasilieka su manimi ir neturi ko valgyti, o nenoriu paleisti jų alkanų, kad nenusilptų kelyje. 33 Tuomet jo mokiniai klausia: „Iš kur mums dykumoje gauti tiek duonos, kad pasotintume tokią didelę minią?" 34 O Jėzus jų klausia: „Kiek papločių turite?" O jie atsakė: „Septynis ir keletą žuvelių." 35 Ir liepęs miniai taisytis ant žemės, 36 paėmė septynis papločius ir žuvis ir padėkojęs sulaužė ir davė mokiniams, o mokiniai – minioms. 37 Ir valgė visi, ir pasisotino, ir dar surinko perteklių – septynis pilnus krepšius likučių. 38 O valgančių buvo keturi tūkstančiai vyrų, be moterų ir vaikų. 39 Ir paleidęs minias, jis įlipo į laivą ir atvyko į Magadano apylinkes.

16 1 Ir prisiartinę fariziejai ir sadukiejai, bandydami jį, paprašė parodyti jiems ženklą iš dangaus. 2 O jis atsakydamas tarė jiems: „Atėjus vakarui, sakote: ‚Bus geras oras, nes dangus raudonuoja', 3 o rytui: ‚Šiandien bus audra, nes raustantis dangus niaukiasi.' Nors jūs žinote, kaip aiškinti dangaus skliautą, tačiau laikų ženklų – nepajėgiate. 4 Bloga ir svetimaujanti karta vaikosi ženklo, tačiau kito ženklo jai nebus duota, tik pranašo Jonos ženklas." Ir, palikęs juos, pasitraukė.

5 O mokiniai, persikėlę į kitą krantą, buvo užmiršę pasiimti duonos. 6 O Jėzus jiems pasakė: „Žiūrėkite, sergėkitės fariziejų ir sadukiejų raugo." 7 O jie barėsi tarpusavyje sakydami: „Kodėl nepasiėmėme duonos?" 8 O tai pastebėjęs

Jėzus tarė: „Kodėl, mažatikiai, baratės tarpusavyje, kad neturite duonos? [9] Argi vis dar nesuprantate ir neatsimenate tų penkių papločių penkiems tūkstančiams ir kiek pintinių surinkote? [10] Nei tų septynių papločių keturiems tūkstančiams ir kiek krepšių surinkote? [11] Kaip nesuprantate, kad jums kalbėjau ne apie duoną? Sergėkitės gi fariziejų ir sadukiejų raugo.“ [12] Tada jie suvokė, kad jis nesakė sergėtis duonos raugo, bet fariziejų ir sadukiejų mokymo.

[13] O atėjęs į Pilypo Cezarijos sritis, klausė savo mokinius sakydamas: „Kuo žmonės kalba esant Žmogaus Sūnų?“ [14] O jie atsakė: „Vieni – Jonu Krikštytoju, kiti – Eliju, dar kiti – Jeremiju ar vienu iš pranašų.“ [15] Jis sako jiems: „O jūs kuo sakote mane esant?“ [16] Tuomet Simonas Petras atsakydamas pasakė: „Tu esi Kristus, Sūnus gyvojo Dievo.“ [17] O Jėzus atsakydamas tarė jam: „Laimingas esi, Simonai Barjono, nes to tau neapreiškė mėsa[130] ir kraujas, bet mano Tėvas danguose. [18] Tad aš sakau tau: tu esi Uola ir ant šitos Uolos[131] aš pastatysiu savo

---

[130] *Mėsa*: čia vartojamas daikatavardis *sarks* (žr. Mt 24,22 komentarą). Posakis *mėsa ir kraujas* – hebraizmas, nusakantis žmogišką tikrovę ir pabrėžiantis žmogaus būvio trapumą.

[131] *Uola... Uolos*: turime du žodžius. *Petros* yra tikrinis vardas – *Petras*, jis kildinamas iš daiktavardžio *petra*, reiškiančio *akmuo*, *uola*. Šis *petra* yra antrasis čia vartojamas žodis. Graikiškas tekstas akivaizdžiai žaidžia šiuo sąskambiu: *Petros... petra*. Vardas *Petros* čia funkcionuoja metaforiniame lygmenyje, t. y. tekstui svarbus ne pats vardas kaip toks, o jo reikšmė – *uola*. Čia svarbu atkreipti dėmesį, jog šis dialogas vyksta Pilypo Cezarijos apylinkėse, kur netoliese ant uolos pakrantėje stovėjo Erodo Didžiojo pastatyta šventykla Augustui Oktavianui. Tokioje aplinkoje Jėzaus pasakymas apie ant uolos pastatytą *Eklezįją* turėjo būti lengvai suprantamas.

Bažnyčią[132] ir Hado nasrai[133] jos neįveiks. 19 Tau duosiu Dangų karalystės raktus ir ką tik suriši žemėje, bus surišta danguose, o ką tik atriši žemėje, bus atrišta[134] danguose.“ 20 Tada nurodė mokiniams, kad niekam nesakytų, jog jis yra Kristus.

---

[132] *Bažnyčią*: *ekklēsia* – *surinkimas, sambūris, susitikimas*, vienijamas tam tikro tikslo (politinio, visuomeninio, religinio ar kt.). Žodis kyla iš *ekkaleō*, sudaryto iš priešdėlio *ek-*, kurio reikšmė šiuo atveju *iš*, ir veiksmažodžio *kaleō* – *šaukti, kviesti, pavadinti [vardu]* ir kt. Taigi *ekklesia* reikšmė – *sušaukimas iš*, iš visumos pašaukta dalis. Tai tikrovė, gimusi iš Dievo šaukimo įvykio (žr. Mk 1,14-15). Ji ne tik sušaukta *iš*, bet ir sušaukta *kam / Kam* – istorijoje pratęsti šios „šaukti *iš*“ (pasaulio; žr. Jn 15,18-21) ir „šaukti *kam / Kam*“ (Karalystei; žr. 1Tes 2,12; 4,7; 5,24) projekcijos.

[133] *Nasrai*: *pylē* – *vartai, įėjimas, perėjimas*, greta šių reikšmių taip pat – *gerklė, pradžia, šaltinis, žiotys*. Šioje evangelijos vietoje atrodo svarbus yra būtent *gerklės* reikšminis niuansas – kaip organo, su kuriuo susijusi žodžio tikrovė. Šiame epizode svarbų vaidmenį atlieka žaismas tikrovių poromis: mėsa / kraujas – Tėvas (17 eil.), Uola – Uola (18 eil.), aš (Kristus) – Hadas (18 eil.), dangus – žemė (19 eil.), užrakinti – atrakinti (19 eil.). Tokiame kontekste ypatingą reikšmę įgauna dar viena žodžių pora ir jos prasmė: Bažnyčia – nasrai (18 eil.). Jei Bažnyčią suprantame kaip tikrovę, kylančią iš Žodžio įvykio (*sušauktą iš*) ir pašauktą tolesnei Žodžio projekcijai istorijoje (*sušaukta kam / Kam*), tai posakis „Hado nasrai“ čia ypač prasmingas. Nasrai kaip tik nusako ir Hado agresyvumą, ir tai, kad Hadas istorijai taip pat „turi savo žodį“ (*pylē* – *gerklė*, vadinasi, iš kur išeina žodis), savo mąstymo-veiksmo struktūros pasiūlymą. Tačiau Hado „žodis“ neįveiks Bažnyčios kilmės šaltinio ir jos pašaukimo esmės.

[134] *Atriši... bus atrišta*: veiksmažodis *lyō* turi įvairių reikšmių niuansų, pavyzdžiui: *atleisti, atrišti, išlaisvinti*. Galimas vertimas: *išlaisvinsi... bus išlaisvinta*. Taip lietuviškame vertime būtų išbalansuotas sąskambis *suriši – bus surišta / atriši – bus atrišta*. Tačiau originaliame tekste jo nėra, nes pirmu atveju vartojamas kitos šaknies žodis – *deō* (žr. taip pat tą patį atvejį Mt 18,18). Vis dėlto *suriši – atriši* poliarizmas yra prasmingas, žinomas ir rabiniškoje tradicijoje. Apie tai byloja posakis *Ką*

[21] Nuo tada Jėzus ėmė rodyti[135] savo mokiniams, kad jam reikia[136] eiti[137] į Jeruzalę ir daug kentėti nuo seniūnų, vyresniųjų kunigų ir Rašto aiškintojų, būti nužudytam ir trečią dieną būti prikeltam. [22] Tuomet Petras, pasivadinęs jį, ėmė jam prieštarauti sakydamas: „Dievas tau malonin-

---

Šamajus (radikalios egzegezės atstovas) *suriš, tą Hilelis* (moderuotos egzegezės atstovas) *atriš.*

[135] *Rodyti*: *deiknymi – rodyti, nukreipti, padaryti žinomą, išstatyti.* Mk paraleliniame tekste yra veiksmažodis *didaskein – mokyti* (žr. Mk 8,31). Mt tokiu būdu pabrėžiama, kad Jėzaus mokymas – tai jo Asmens slėpinio atskleidimas, kuris nuo dabar įgaus intensyvėjantį pagreitį. Jėzus žengia žingsnį – atsiskleisti, mokiniai savo ruožtu taip pat turės žengti žingsnį – susitikti su tokiu Jėzumi, kaip jis atsiskleidžia. Atvirumas šiam Jėzaus Asmens slėpiniui įsirašys į pačią mokinystės esmę. Taip pat šis *deiknymi* kuria Mt pasakojime apokaliptinę – lemiamo Dievo atsiskleidimo istorijoje – nuotaiką (žr. Apr 1,1; 4,1; 17,1; 21,9.10; 22,1.6.8).

[136] *Reikia*: *dei – reikia, yra būtina, privalo* [įvykti]. Mt svarbus žodis, pasakojime pradedamas vartoti nuo pirmos Jėzaus pranašystės apie būsimus įvykius Jeruzalėje – čia pirmą kartą, dar kitur – 7x (žr. kitus atvejus Mt 17,10; 18,33; 23,23; 24,6; 25,27; 26,35.54). Visais atvejais, išskyrus 23,23 ir 25,27, šiuo žodžiu pabrėžtinai nurodoma į Jėzaus kančią, mirtį ir prisikėlimą. Tokiu būdu parodoma, kad tai, kas Jėzui įvyks Jeruzalėje, yra Dievo išgelbėjimo plano dalis – *yra būtina* (*dei*), kad tai įvyktų. Įdomu, kad šio žodžio vartojimas įima ir reikšminį *būti reikalingam* atspalvį. Taip jis fiksuoja ne tik teologinį (reikia, kad toks Dievo planas įvyktų), bet ir antropologinį aspektą. T. y. apie žmogų pasako vieną iš esminių biblinės antropologijos tiesų – žmogus *yra reikalingas* išgelbėjimo. Jėzaus kančia, mirtis ir prisikėlimas yra tas Įvykis, per kurį reiškiasi šį žmogaus poreikį pažįstantis Dievas.

[137] *Išeiti*: Jėzaus Pascha – Išėjimas-Perėjimas – prasideda su žvilgsnio nukreipimu į Jeruzalę.

gas[138], Viešpatie! Tau tikrai to nenutiks!" 23 O jis atsigręžęs tarė Petrui: „Pasitrauk už manęs, priešgyna![139] Spendi man žabangus[140], nes mąstai ne apie tai, kas Dievo, bet apie tai, kas žmonių."

24 Tada Jėzus tarė savo mokiniams: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižada savęs, teima savo kryžių ir teseka mane. 25 Nes jei kas norėtų išsaugoti savo gyvybę, pražudys ją; tačiau kas pražudys savo gyvybę dėl manęs, atras ją. 26 Ir ką pelnys žmogus, jei laimėtų visą pasaulį, bet pakenktų savo gyvybei? Arba ką duos žmogus mainais už savo gyvybę? 27 Juk Žmogaus Sūnus turi ateiti savo Tėvo šlovėje su savo

---

[138] *Tau maloningas*: *hileōs soi*, hebraizmas, būdvardinė forma – *maloningas tau*, suprantant *maloningas tau Dievas*. Čia išryškėja Petro pastangos apginti savo mesianiškumo sampratą, anot kurios, Jėzaus pranašystė apie kančią prieštarauja „dogmai".

[139] *Priešgyna: satan, priešininkas, prieštarautojas, gundytojas, kaltintojas, kliūtis*, antgamtine prasme blogio jėga – *šėtonas*. Veiksmažodis *satan* reiškia *neapkęsti, kaltinti*. Senajame Testamente paprastai, kur *satan* reiškia *šėtoną*, jis vartojamas su artikeliu (žr. Job 1,6.7.8.12; Zach 3,2; žr. taip pat išimtį 1 Kr 21,1), o įvairūs reikšmių niuansai atpažįstami iš konteksto. *Satan* – tai Dievo veikimui prieštaringa jėga, Petras, priešgyniaudamas Jėzaus kelio į krypčiai, t. y. jo mokymui apie mesianizmą, išties priešinasi Dievo planui taip tapdamas šėtono instrumentu. Jėzus, siųsdamas Petrą į savo užnugarį, nenutraukia santykio su juo, bet parodo jam, kaip mokiniui, deramą vietą – *po jo* (žr. Mk 8,31 komentarą).

[140] *Žabangus*: žr. Mt 13,41 komentarą. Paraidžiui: *esi man žabangai / spąstai / papiktinimas* – tai, kas trukdo, kas yra kliūtis. Iš esmės tai, kas bando blokuoti Dievo išgelbėjimo plano vystymąsi, yra prieštaringas Dievui žmogaus mąstymas, kas čia pabrėžiama vienareikšme antiteze: sieki ne ko nori Dievas, bet ko žmonės. Biblinė drama rodo, jog tokie spąstai – sustoti ir nejudėti (žr. Pr 11,4.6) Dievo suprojektuotu keliu (žr. Pr 1,28) – žmogaus istorijoje yra nuolatinė tendencija.

angelais ir tada *atlygins kiekvienam pagal jo elgesį.* [28] Amen sakau jums: kai kurie iš čia stovinčių tikrai neragaus mirties tol, kol išvys Žmogaus Sūnų ateinantį savo Karalystėje[141]."

17 [1] Ir po šešių dienų Jėzus pasiima Petrą, Jokūbą bei jo brolį Joną ir užsiveda juos nuošaliai į aukštą kalną. [2] Ir atsimainė jų akivaizdoje. Ir jo veidas nušvito kaip saulė, o jo drabužiai pasidarė balti kaip šviesa. [3] Ir štai pasirodė jiems Mozė ir Elijas, kurie kalbėjosi su juo. [4] O Petras prabilęs pasakė Jėzui: „Viešpatie, gera mums čia būti. Jei nori, pastatysiu čia tris pastoges – vieną tau, vieną Mozei ir vieną Elijui." [5] Dar jam bekalbant, štai šviečiantis debesis apgaubė juos ir štai balsas iš debesies sako: „Šitas yra mano mylimasis Sūnus, su juo man gera. Klausykite jo!" [6] Tai išgirdę, mokiniai parpuolė kniūbsti ir juos apėmė didžiulė baimė. [7] O Jėzus prisiartino ir, palietęs juos, tarė: „Kelkitės ir nebijokite." [8] O pakėlę akis, jie nieko nepamatė, tik jį – vieną Jėzų.

[9] Ir besileidžiant nuo kalno Jėzus įsakė jiems tardamas: „Niekam nepasakokite to regėjimo, kol Žmogaus Sūnus ne-

---

[141] *Kol išvys Žmogaus Sūnų ateinantį savo Karalystėje*: sąvoka *Žmogaus Sūnus* priklauso eschatologiniam apokaliptiniam žodynui (žr. Dan 7,13-14), o tekste daroma nuoroda į antrąjį Žmogaus Sūnaus atėjimą – paruziją. Šią vietą galima suprasti žvelgiant į pirmųjų krikščionių kartų bendruomenę, kuri gyveno greitos paruzijos lūkesčiu. Taip Jėzui priskiriamas pažadas, kad jis sugrįš dar šiai kartai gyvai esant. Tačiau galima būtų interpretuoti ir kristologiškai. Kadangi tokia greita paruzija neįvyko, tai – supraskime – ir pats Jėzus nežinojo jos atėjimo meto (žr. Mk 13,32). Taip tekste galėtume įžvelgti pabrėžtinį akcentą į Jėzaus įsikūnijimo realumą – Jėzaus pažinimas kaip žmogaus turėjo vystytis (žr. Lk 2,52). Vienaip ar kitaip, šis tekstas liudija pradinėje stadijoje buvus greitos paruzijos sampratą (žr. 1Tes 4,13-18), kuri ilgainiui keitėsi (žr. 2Tes 2,1-3).

bus prikeltas iš numirusiųjų." [10] Tuomet mokiniai jį paklausė sakydami: „Tad kodėl Rašto aiškintojai sako, kad pirmiau turi ateiti Elijas?" [11] O jis atsakydamas jiems tarė: „Elijas išties ateina pirmiau ir viską parengs. [12] Netgi sakau jums: Elijas jau buvo atėjęs ir jie jo nepažino, bet padarė su juo, ką norėjo. Taip ir Žmogaus Sūnus turi kentėti nuo jų." [13] Tada mokiniai suvokė, kad jis kalbėjo jiems apie Joną Krikštytoją.

[14] Ir atėjus jiems prie minios, prisiartino prie jo žmogus ir puolė jam į kelius [15] sakydamas: „Viešpatie, pasigailėk mano sūnaus – jis yra nuomarininkas ir labai kenčia, nes dažnai įpuola į ugnį ar į vandenį. [16] Buvau atvedęs jį tavo mokiniams, bet jie nepajėgė jo pagydyti." [17] O Jėzus atsakydamas tarė: „O, netikinti ir iškrypusi gimine! Kiek ilgai būsiu su jumis? Kiek ilgai jus pakęsiu? Atveskite jį man čia." [18] Tuomet Jėzus jį sudraudė ir demonas išėjo iš jo. Ir nuo tos valandos vaikas buvo pagydytas.

[19] Tada mokiniai, prisiartinę vieni prie Jėzaus, paklausė: „Kodėl mes nepajėgėme jo išvaryti?" [20] O jis jiems sako: „Dėl savo mažatikystės. Nes amen sakau jums: jei turėtumėte tikėjimą kaip garstyčios grūdelį, pasakytumėte tam kalnui: ‚Pasitrauk iš čia tenai', ir jis pasitrauktų. Ir nieko jums nebus negalimo." [(21)] [142]

[22] O keliaujant kartu po Galilėją, Jėzus pasakė jiems: Žmogaus Sūnus turįs būti atiduotas[143] į žmonių rankas, [23] ir jie nužudysią jį, tačiau trečią dieną jis prisikelsiąs. Tuomet jie labai nuliūdo.

---

[142] Kai kuriuose senuosiuose rankraščiuose įterpiama: *Tačiau šita padermė neišvaroma kitaip, tik malda ir pasninku.*
[143] *Turįs būti atiduotas*: žr. Mk 9,31 komentarą.

24 O atėjus jiems į Kafarnaumą, prie Petro prisiartino didrachmų[144] rinkėjai ir paklausė: „Ar jūsų mokytojas nemoka didrachmų?“ 25 Jis sako: „Taip.“ O grįžus namo, Jėzus netrukus sako jam: „Kaip tau atrodo, Simonai, iš ko žemės karaliai ima muitą ar mokestį? Iš savo vaikų ar iš svetimųjų?“ 26 Šiam gi atsakius: „Iš svetimųjų“, Jėzus jam tarė: „Taigi sūnūs yra laisvi. 27 Tačiau kad jų nesupykdytume, įbridęs į jūrą užmesk kabliuką ir imk pirmą užkibusią žuvį, o pravėręs jos žiaunas rasi staterą[145]. Tą paėmęs, paduok jiems už mane ir save.“

B. Kalba: 18,1-19,1

1. Karalystės Bendrijos etika: 18,1-19,1

18 1 Aną valandą prie Jėzaus prisiartino mokiniai[146] klausdami: „Kas gi yra didžiausias Dangų karalystėje?“

---

[144] *Didrachmų*: t. y. *dvi drachmos*, kas buvo Šventyklos mokestis.

[145] *Staterą*: statera yra lygi keturioms drachmoms. Žuvų rūšis – tilapijos – savo žiaunose nešioja ikrus, o vėliau – ir savo jauniklius. Kai jaunikliai„išsirita“ iš burnos, paūgėję jie grįžta atgal ir bando prasibrauti į savo „lizdą“. Tuomet motinos tilapijos burnon sučiumpa kokį daiktą (paprastai ką nors blizgančio), taip norėdamos perspėti savo vaikus, kad vieta užimta. Liaudyje šios žuvys vadinamos šv. Petro žuvimis.

[146] *Prisiartino mokiniai*: Ir vėl akcentu į prie Jėzaus prisiartinusius mokinius prasideda ketvirtoji didžioji Jėzaus kalba. Pirmoje (žr. Mt 5,1–7,29) dėmesys buvo sutelktas į esminius dalykus apie Jėzaus Bendriją (žr. Mt 5,1 komentarą), antroje (žr. Mt 10,1–11,1) – į mesijinę jos prigimtį (žr. Mt 10,1 komentarą), trečioje (žr. Mt 13,1-53) – į Karalystės slėpinį, patikėtą Bendrijai (žr. Mt 13,2 komentarą). O dabar klausiama, kokia etika dera Jėzaus Bendrijai. Iš šioje kalboje paliestos tematikos aiškėja, jog Bendrijoje kilę klausimai apie tai, kas didžiausias,

[2] Tuomet jis pasišaukęs vaikelį[147] pastatė jį tarp jų [3] ir tarė: „Amen sakau jums, jei nepasikeisite ir netapsite kaip vaikeliai, tikrai neįeisite į Dangų karalystę. [4] Tad kas tik pasidarys mažas kaip šis vaikelis, tas bus didžiausias Dangų karalystėje. [5] Ir jei kas priima vieną tokį vaikelį dėl mano vardo, mane priima.

[6] O kas priverstų vieną tų į mane tikinčiųjų mažutėlių nuo manęs atkristi, verčiau tokiam ant kaklo būtų užkabinta girnapusė[148] ir jis būtų paskandintas jūros gelmėse.

[7] Vargas pasauliui dėl atkritimų, mat būtina, kad atkritimų būtų. Tačiau vargas žmogui, per kurį ateina atkritimas. [8] Tad jei tavo ranka ar tavo koja verčia tave nuo manęs at-

---

kiek galima atleisti broliui, ką daryti atkritimo atveju, kaip ilgai pakęsti skolininką – klausimai, bylojantys apie trapią Bendrijos tikrovę. Kaip Senasis Testamentas, pristatydamas ženklius Biblijos tautos asmenis, neslepia blogųjų jų pasirinkimų, bet žvelgia į juos realiai ir aukština jų kapstymosi iš nuodėmių duobių istorijas (žr. 2 Sam 11–12 sk.), taip ir čia realiai žvelgiama į Jėzaus Bendrijos tikrovę. Gyvenimiški jos sunkumai neslepiami, taip parodant, kad nors jai patikėtas Karalystės slėpinys, per istoriją ji grumiasi su žmogiškos prigimties trapumu, o jos nariai, A. Rubšio žodžiais, nėra „nužmoginti šventieji dievnamio vitraže".

[147] *Vaikelį*: svarbu, kad Jėzaus pamokymai apie Bendrijos etiką prasideda būtent rodymu į vaiko figūrą. Simboliniame lygmenyje būtent vaikas realiausiai įkūnija kūrinio būvį. Nes vaikas – tai būtis, atsirėmusi į *kitą*, pripažįstanti *kitą* kaip besąlygiškai svarbų jo egzistencijai. Jo buvimas įmanomas tik dėl to, kad remiasi *kitu*, gyvena priklausomas nuo *kito*. Vaiko laikysena – tai kūrinio būvio deklaracija. Kaip tokia ji yra priešnuodis antžmogiui, bijančiam savo ribotumo ir neigiančiam savo kūriniškumą.

[148] *Girnapusė*: paraidžiui – *asilinė girnapusė*, t. y. asilo sukamas malūno akmuo.

kristi, nukirsk ją ir mesk šalin. Geriau tau suluošintam įeiti į gyvenimą ar abi rankas ir abi kojas turint būti įmestam į amžiną ugnį? 9 Ir jei tavo akis verčia tave nuo manęs atkristi, išplėšk ją ir mesk šalin. Geriau tau vienakiam įeiti į gyvenimą ar abi akis turint būti įmestam į gehenos ugnį?

10 Žiūrėkite, kad nepaniekintumėte nė vieno šitų mažutėlių. Nes sakau jums, kad jų angelai danguose visuomet mato mano Tėvo danguose veidą. (11)[149]

12 Kaip jums atrodo, jeigu atsitiktų vienam žmogui, turinčiam šimtą avių, kad viena jų pasiklystų! Argi jis nepaliks kalnuose devyniasdešimt devynių ir neis ieškoti klaidžiojančios? 13 Ir jeigu ją surastų! Amen sakau jums: jis džiaugiasi dėl jos labiau negu dėl devyniasdešimt devynių nepasiklydusių. 14 Taip pat garbingasis[150] jūsų Tėvas danguose nenori, kad pražūtų bent vienas šitų mažutėlių.

15 Tad jei tavo brolis [tau] nusidėtų, eik, įspėk[151] jį prie keturių akių. Jeigu tavęs paklausytų – laimėjai savo brolį. 16 O jei nepaklausytų – pasiimk su savimi dar vieną ar du, kad *visas reikalas būtų paremtas dviejų ar trijų liudytojų žodžiu*[152]. 17 O jei nepaklausytų jų, pasakyk bendruomenei. O

---

[149] Kai kuriuose senuosiuose rankraščiuose šioje vietoje įterpiama: *Juk Žmogaus Sūnus atėjo gelbėti, kas pražuvę.*

[150] *Garbingas*: sakoma *emprosthen*, kuris reiškia *priešais, priešakyje, priekyje*. Autorius šį žodį čia įterpia siekdamas pabrėžti Dievo Tėvo garbingumą. Užuot apsiribojus *jūsų Tėvas*, verčiama *garbingasis jūsų Tėvas*, atkreipiant dėmesį į Dievo asmens garbingumą.

[151] *Įspėk*: *elegchō*, taip pat turi reikšmes – *iškelti į šviesą, parodyti, įtikinti.*

[152] *Žodžiu*: *stoma*, pirminė reikšmė – *burna*, o perkeltine prasme – tai, ką burna ištaria: *žodis, kalba*.

jei ir bendruomenės nepaklausytų, tebus jis tau kaip svetimtautis ir muitininkas. 18 Amen sakau jums: jei ką surištumėte žemėje, bus surišta danguje, o jei ką atrištumėte žemėje, bus atrišta danguje. 19 Dar amen sakau jums: jei du iš jūsų žemėje sutartų[153] dėl kokio reikalo ir jei to prašytų, jiems tai įvyks iš mano Tėvo danguose dėkos. 20 Juk kur du ar trys yra susirinkę mano vardu, ten esu tarp jų[154]."

21 Tada Petras priėjęs pasakė jam: „Viešpatie, jei mano brolis nusikalsta man, kiek kartų privalau jam atleisti? Iki septynių?"[155] 22 Jėzus jam sako: „Nesakau tau iki septynių, bet iki septyniasdešimt kartų po septynis.

23 Todėl Dangų karalystė tapo panaši į karalių, kuris panoro suvesti sąskaitas su savo vergais. 24 Pradėjus gi jam suvedinėti, atvedė jam vieną, skolingą dešimt tūkstančių[156]

---

[153] *Sutartų*: *symfōneō*, paraidžiui – *kartu skambėti*.

[154] *Esu tarp jų*: žr. Mt 1,23 komentarą (*Emanuelio*). Apie Dievo buvimą tarp žmonių rabinai savo komentaruose sako, jog kai dviese susėda kartu ir tarp jų praeina Įstatymo žodžiai, tuomet tarp jų apsigyvena dieviškas buvimas (žr. *Pirqey 'Abot* 3,2). Veiksmingas dieviškas buvimas-*čia* nėra automatiškai užtikrinamas, tam reikalinga vidinė nuostata – leisti Įstatymo žodžiams, kaip ir gyvajam Dievo Žodžiui, prasiskverbti į gyvenamą tikrovę. Jėzaus mokinių bendrystė pagrįsta kaip tik šia Jėzaus pažado *esu tarp jų* tikrove, todėl šiam pažadui adekvatus jų bendrystės motyvas – išganymas, surenkantis juos maldai ir visiems kitiems išganymo reikalams. Tokiu būdu Jėzaus mokinių bendrystė tampa Dievo buvimo atspindžiu istorijoje, t. y. per juos istorijoje reiškiasi Dievo buvimas.

[155] *Viešpatie... Iki septynių*: Šiuos Petro žodžius galėtume perskaityti ir ne kaip klausimą, bet teiginį: *Viešpatie, kiek tik kartų mano brolis man nusidėtų, jam atleisiu. Net iki septynių*. Tokiu atveju būtų išryškintas Petro pasitikėjimas savimi.

[156] *Dešimt tūkstančių*: skaitvardis *myrioi*, kyla iš *myrios* – *nesuskaičiuojamas, begalinis, labai gausus*. Taigi pas karalių atėjo jo

talentų. 25 O šiam neturint jam kaip grąžinti, šeimininkas įsakė jį parduoti, taip pat jo žmoną, vaikus ir visa, ką jis turi, kad būtų grąžinta skola. 26 Tad vergas parpuolęs lankstėsi jam sakydamas: ‚Būk kantrus man ir viską tau grąžinsiu.‘ 27 Tuomet šeimininkas, apimtas gailesčio šitam vergui, paleido jį ir ištrynė jo skolą. 28 Tačiau išėjęs tas vergas surado[157] vieną savo bendravergį, kuris buvo skolingas jam šimtą denarų, ir sugriebęs jį smaugė sakydamas: ‚Grąžink visa, ką esi skolingas.‘ 29 Tada tas bendravergis parpuolęs maldavo jį sakydamas: ‚Būk kantrus man ir tau grąžinsiu.‘ 30 Tačiau šis nepaisė, bet nuėjęs įmesdino jį į kalėjimą, kol grąžins, ką esąs skolingas. 31 Tada jo bendravergiai, pamatę, kas įvy-

---

tarnas, skolingas įspūdingą sumą. Talentas įvairiuose kraštuose ir skirtingais laikotarpiais buvo įvairiai vertinamas. Pavyzdžiui, sakoma, kad už Bucifalą, Aleksandro Didžiojo arklį, buvo sumokėta trylika talentų. Už tokią sumą karo metu anuomet buvo galima dviem mėnesiams garantuoti trylikos karinių laivų išlaikymą. Vieno talento vertė vis dėlto svyravo tarp šešių ir dešimties tūkstančių denarų. O vienas denaras buvo vienos darbo dienos užmokestis. Taigi šio tarno skola buvo apie šimtas milijonų denarų (žr. Mt 20,2), taigi šimtas milijonų darbo dienų! Vadinasi, apie du šimtai septyniasdešimt keturi tūkstančiai darbo metų! Akivaizdu – tai hiperbolė, tačiau ji iškalbinga.

[157] *Surado*: vartojamas veiksmažodis *heuriskō* – *ieškoti, surasti, aptikti*. Gali turėti atsitiktinio suradimo niuansą, bet taip pat pabrėžti valingo ieškojimo momentą – ieškojo įdėmiai ir surado. Greičiausiai šis žodžio reikšmės atspalvis figūruoja ir čia – vergas, kuriam *tiek* atleista, eina ir ne atsitiktinai sutinka savo skolininką, bet valingai jo ieško siekdamas susigrąžinti, ką anas jam skolingas – maždaug trijų mėnesių darbo užmokesčio sumą. Šiame *valingai* jau galime įžvelgti jo požiūrio projekciją. Atrodo, kad Mt veiksmažodis *heuriskō* kaip tik ir yra vartojamas siekiant pabrėžti valingo ir tikslingo ieškojimo momentą (žr. Mt 2,8; 7,7.8.14; 8,10; 20,26).

ko, labai nuliūdo ir nuėję papasakojo savo šeimininkui, kas įvykę. [32] Tada jo šeimininkas, pasišaukęs jį, sako jam: ‚Blogasis verge, ištryniau tau visą tą skolą, nes manęs maldavai. [33] Argi ir tu neturėjai pasigailėti savo bendravergio, kaip kad aš tavęs pasigailėjau?‘ [34] Ir užsirūstinęs šeimininkas atidavė jį kalėjimo sargams, kol grąžins viską, ką skolingas. [35] Taip ir mano dangiškasis Tėvas padarys jums, jei kiekvienas iš savo širdies neatleisite savo broliui.“

19 [1] Ir atsitiko, kad Jėzus, baigęs šiuos žodžius, pasitraukė iš Galilėjos ir atėjo į Judėjos apylinkes anapus Jordano.

V KNYGA

Jėzaus veikla Judėjoje ir paskutinės jo kalbos: 19,2–25,46

A. Pasakojamoji dalis: 19,2–22,46

1. Jėzaus veikimas ir mokymas pakeliui į Jeruzalę: 19,2–20,34

2 Ir nusekė jį didelės minios, ir jas tenai pagydė.

3 Ir prisiartino prie jo fariziejai, bandydami jį ir klausdami: „Ar galima žmogui atleisti savo žmoną dėl bet kokios priežasties?“ 4 O jis atsakydamas tarė: „Argi nesate skaitę, kad kūrėjas iš pradžių *vyrišką ir moterišką padarė juos.*“ 5 Ir pasakė: *Dėl to žmogus paliks savo tėvą ir motiną, ir glausis prie savo žmonos. Ir du bus vienu kūnu.* 6 Taigi daugiau nėra dviejų, bet vienas kūnas[158]. Tad ką Dievas sujungė, žmogus teneperskiria.“ 7 Jie klausia jo: „Kodėl gi Mozė įsakė duoti skyrybų raštą ir [ją] atleisti?“ 8 Jis atsako jiems: „Dėl jūsų kietaširdiškumo Mozė leido jums atleisti savo žmonas, tačiau nuo pradžios šitaip nevyko. 9 Tad aš jums sakau: jeigu kas atleistų savo žmoną, jei ne dėl ištvirkavimo, ir vestų kitą – svetimauja.“

10 Jo mokiniai sako jam: „Jei žmogui tokie yra reikalai su žmona, tai nė neverta vesti.“ 11 Jis gi atsakė jiems: „Ne visi suvokia[159] [šitą] žodį, tik tie, kam duota.“ 12 Juk yra eunuchų,

---

[158] *Kūnu... kūnas*: čia ir 5 eil. vartojamas daiktavardis *sarks* (žr. Mt 24,22 komentarą).

[159] *Suvokia*: žodis *chōreō* turi įvairių reikšmių, atpažįstamų iš konteksto: *padaryti vietą*, *duoti kelią*, *laikyti*, *talpinti*, *eiti*,

kurie tokie gimė iš motinos įsčių, ir yra eunuchų, kuriuos eunuchais padarė žmonės, ir yra eunuchų, kurie patys pasidarė eunuchais dėl Dangų karalystės. Kurie gali suvokti, tesuvokia.

13 Tada nešė jam vaikelius, kad uždėtų jiems rankas ir pasimelstų, tačiau mokiniai priekaištavo jiems. 14 Bet Jėzus pasakė: „Leiskite vaikelius ir nedrauskite jiems ateiti pas mane, nes tokių yra Dangų karalystė." 15 Ir uždėjęs jiems rankas, jis iškeliavo iš tenai.

16 Ir štai vienas, prisiartinęs prie jo, paklausė: „Mokytojau, ką gēra turėčiau padaryti, kad įgyčiau amžiną gyvenimą?" 17 O jis atsakė jam: „Kodėl mane klausi apie gēra? Vienas yra geras! Tad jei nori įeiti į gyvenimą, saugok[160] įsakymus." 18 Jis klausia jo: „Kokius?" O Jėzus atsakė: „Šitą: *Nežudysi*[161], *nesvetimausi, nevogsi, melagingai neliudysi*[162], 19 *gerbk tėvą ir*

---

progresuoti, taip pat *suprasti, suvokti, sekti* ir kt.

[160] *Saugok*: *tēreō* – *saugoti, prižiūrėti, gerbti, kreipti dėmesį* ir pan. *Saugoti* ne tik *laikytis jų* prasme, bet ir žiūrėti, kad jie nebūtų iškraipyti ar prie jų nebūtų kas pridėta (žr. Įst 4,2; 13,1).

[161] *Nežudysi*: *foneuō* – *žudyti, užmušti, galabyti, naikinti*. Naujajame Testamente tai palyginti retas žodis, pavartotas tik 12x, dažniausiai, kaip ir šiuo atveju, nurodant į Dekalogą arba jį cituojant (žr. Mk 10,11; Mt 5,21[2x]; Lk 18,20; Rom 13,9; Jok 2,11[2x]). Tiek čia, tiek Senajame Testamente *foneuō* objektas – dažniausiai tiesiogiai – yra žmogus. Septuagintoje šiuo žodžiu paprastai verčia hebr. k. *rāṣah*, turintį tas pačias reikšmes. Hebrajų Biblijoje juo nusakomas vieno asmens prievartos veiksmas kito asmens atžvilgiu. Ši prievarta gali būti tyčinė (žr. Sk 35,16-21; Job 24,14), bet taip pat ir ne (plg. Sk 35,11; Įst 4,3; 19,4.6). Bet kokiu atveju ji kelia pasibaisėjimą ir provokuoja kerštą, taigi tolesnį blogio proveržį.

[162] *Nežudysi... neliudysi*: vartojamas būsim. l. – galioja kaip imperatyvas.

motiną ir *mylėsi savo artimą kaip save patį.* 20 Jaunuolis jam sako: „Viso šito laikausi. Ko dar man trūksta? 21 Jėzus jam tarė: „Jei nori būti tobulas, keliauk, parduok savo išteklius[163] ir išdalyk vargšams – ir turėsi lobį danguose. Tuomet ateik ir sek mane." 22 Išgirdęs gi šį reikalavimą jaunuolis susikrimtęs pasišalino. Mat turėjo daug turto.

23 Tuomet Jėzus pasakė savo mokiniams: „Amen sakau jums: turtuolis sunkiai įeis į Dangų karalystę. 24 Dargi sakau jums: lengviau yra kupranugariui praeiti per adatos ausį negu turtuoliui įeiti į Tėvo karalystę. 25 Tai išgirdę, mokiniai nepaprastai stebėjosi sakydami: „Kas tuomet gali išsigelbėti?" 26 O Jėzus, įdėmiai pažvelgęs, pasakė jiems: „Žmonėms tai neįmanoma, o Dievui viskas yra įmanoma."

27 Tada Petras atsakydamas pasakė jam: „Štai mes viską palikome ir nusekėme tave. Tad kas bus mums?" 28 O Jėzus pasakė jiems: „Amen sakau jums: jūs, kurie nusekėte mane, atgimime[164] – kai Žmogaus Sūnus atsisės į savo garbės sos-

---

[163] *Išteklius*: *hyparchō* – *egzistuoti, būti, būti esančiam*, gali būti vartojamas kaip sinonimas veiksmažodžio *eimi* – *būti*. Žodis *hyparchō* sudarytas iš *hypo-* – *po [kuo], prie [ko]*, ir *archō* – *būti pirmam, pradėti*, vadinasi, *hyparchō* suponuoja priklausomumą nuo ko – nuo to, kas užtikrina žmogaus egzistenciją, yra matomas, apčiuopiamas pragyvenimo šaltinis. Tekste sakoma *parduok tai*, vadinasi, tapk laisvas nuo to, kas tau teikia saugumą ir užtikrina tavo žemiškąjį būvį. Kitaip tariant, žmogus raginamas perkainoti dalykų esmę ir dangaus lobio – eschatologijos – matu pasverti, nuo ko galiausiai priklauso žmogaus egzistencija.

[164] *Atgimime*: žodis *palingenesia* – *atgimimas, naujas gimimas, atnaujinimas*. Biblijoje šis žodis pavartotas tik du kartus – šiame tekste, darant nuorodą į pasaulio atnaujinimą laikų pabaigoje, ir Tit 3,5, kalbant apie žmogaus dvasinį atgimimą per krikštą. Stoikų filosofijoje ši sąvoka vartojama kalbant apie periodinį

tą – ir jūs atsisėsite į dvylika sostų teisdami dvylika Izraelio giminių. [29] Ir kiekvienas, kuris dėl mano vardo paliko namus ar brolius, ar seseris, ar tėvą, ar motiną, ar vaikus, ar laukus, gaus šimteriopai ir paveldės amžiną gyvenimą. [30] Juk daugelis pirmų bus paskutiniai, o paskutinių – pirmi.

20 [1] Mat Dangų karalystė panaši į šeimininką, kuris su brėkšma išėjo samdytis darbininkų savo vynuogynui. [2] Ir sutaręs su darbininkais po denarą už dieną, nusiuntė juos į savo vynuogyną. [3] O išėjęs apie trečią valandą, jis pamatė kitus dykus stovinčius aikštėje. [4] Ir šitiems pasakė: ‚Eikite ir jūs į vynuogyną, ir atsilyginsiu jums, kaip būtų teisinga.‘ [5] Ir jie nuėjo. Paskui jis vėl išėjęs apie šeštą ir devintą valandą padarė taip pat. [6] O apie vienuoliktą išėjęs surado kitus stovinčius ir klausia jų: ‚Kodėl čia visą dieną stovite, dykaduoniai?‘ [7] Atsako jam: ‚Niekas mūsų nepasamdė.‘ Jis sako jiems: ‚Eikite ir jūs į vynuogyną.‘ [8] O atėjus vakarui, vynuogyno šeimininkas liepia savo prievaizdui: ‚Pašauk darbininkus ir atiduok jiems atlygį, pradėjęs nuo paskutinių iki pirmųjų.‘ [9] Ir atėjusieji apie vienuoliktą valandą gavo po denarą. [10] O atėjusieji pirmieji pamanė gausią daugiau. Tačiau ir jie gavo po denarą. [11] Paėmę gi murmėjo prieš namų šeimininką [12] sakydami: ‚Šitie paskutiniai vieną valandą tedirbo, o juos padarei lygius su mumis, nešusiais dienos naštą ir kaitrą.‘ [13] O jis atsakydamas vienam

---

pasaulio atsinaujinimą – kai periodiškai dingsta egzistuojantis ir atsiranda kitas pasaulis. Tačiau šis kitas nėra kažkas nauja, o tas pats dingęs senasis pasaulis, kuris atgimsta (*palingenesia*). Iš šio Mt teksto aišku, kad krikščionybei tas kitas pasaulis išties bus atgimęs – *naujas pasaulis*, kurio pirmiena – pirmasis vaisius – yra Prisikėlusysis (žr. 1Kor 15,20). Šis pasaulio atgimimas jau dabar realizuojamas istoriniame būvyje (eschatologija-*jau*), renkantis Kristaus vertybes ir jomis gyvenant.

jų tarė: ‚Gerbiamasis[165], nesielgiu su tavimi neteisingai. Argi ne už denarą sulygai su manimi? 14 Imk, kas tavo, ir eik. O aš noriu tam paskutiniam duoti kaip ir tau. 15 Argi neleistina man daryti, ką noriu, su tuo, kas mano? Ar tavo akis yra bloga todėl, kad aš esu geras?‘ 16 Taip paskutinieji bus pirmi, o pirmieji – paskutiniai.“

17 Ir kopdamas į Jeruzalę Jėzus pasiėmė vienus Dvylika [mokinių] ir kelyje pasakė jiems: 18 „Štai kopiame į Jeruzalę. Ten Žmogaus Sūnus bus atiduotas[166] vyresniesiems kunigams ir Rašto aiškintojams, jie pasmerks jį mirčiai 19 ir atiduos jį svetimtaučiams pajuokti, nuplakti ir nukryžiuoti, tačiau trečią dieną jis prisikels.“

20 Tada prie jo prisiartino Zebediejaus sūnų motina su savo sūnumis, lenkdamasi ir kažko jo prašydama. 21 O jis paklausė jos: „Ko nori?“ Ji atsako jam: „Pasakyk, kad tavo Karalystėje šiuodu mano sūnūs sėdėtų vienas tau iš dešinės ir kitas tau iš kairės.“ 22 Bet Jėzus atsakydamas tarė: „Nežinote, ko prašote. Ar galite gerti taurę, kurią aš turiu gerti?“ Jie atsako: „Galime.“ 23 Jis sako jiems: „Tikrai, mano taurę gersite, bet sėdėti man iš dešinės ir iš kairės ne mano reikalas [tai] skirti; tačiau tai bus tiems, kam parengta mano Tėvo.“

24 Tai išgirdę, dešimt įniršo ant šiųdviejų brolių. 25 O Jėzus, pasišaukęs juos pas save, pasakė: „Žinote, kad tautų valdovai tautas jas pavergia, o galingieji jas engia. 26 Ne taip bus tarp jūsų – betgi kas tarp jūsų norėtų tapti didelis, tebūnie jūsų tarnas. 27 O kas tarp jūsų norėtų būti pirmas, tebūnie

[165] *Gerbiamasis*: čia nuskamba mandagus kreipinys į žemesnio rango asmenį, su kuriuo nesusidraugauta.

[166] *Bus atiduotas*: žr. Mk 10,33 komentarą.

jūsų vergas. 28 Kaip ir Žmogaus Sūnus atėjo ne būti aptarnaujamas, bet tarnauti ir atiduoti savo gyvybės – išpirkos už daugelį."

29 Ir išeinant jiems iš Jericho, jį nusekė didelė minia. 30 Ir štai du aklieji, sėdintys prie kelio, išgirdę Jėzų praeinant ėmė šaukti rėkdami: „Pasigailėk mūsų [Viešpatie], Dovydo sūnau[167]!" 31 O minia tramdė juos, kad nutiltų. Tuomet jie šaukė garsiau sakydami: „Pasigailėk mūsų, Viešpatie, Dovydo sūnau!" 32 O Jėzus sustojęs, pavadino juos ir paklausė: „Ko norite, kad jums padaryčiau?" 33 Atsako jam: „Viešpatie, kad atsivertų mūsų akys." 34 Tuomet Jėzus, gailestingumo apimtas, palietė jų akis, ir jie iškart praregėjo ir nusekė jį.

2. *Jėzaus veikimas ir mokymas Jeruzalėje: 21,1–22,46*

21 1 O kai jie priartėjo prie Jeruzalės ir atėjo į Betfagę, prie Alyvų kalno, tada Jėzus išsiuntė du mokinius, 2 sakydamas jiems: „Keliaukite į kaimą jums priekyje ir veikiai rasite pririštą asilę ir su ja asilaitį. Atrišę atveskite man. 3 O jei kas jums ką sakytų, atsakykite: „Jie būtini Viešpačiui, tačiau bemat jis juos grąžins." 4 O visa tai įvyko, kad išsipildytų, kas kalbėta per pranašą, sakantį: 5 *Pasakykite Ziono dukrai: štai tavo karalius ateina pas tave – meilus ir raitas ant asilės ir ant asilaičio, našta įkinkyto gyvulio jauniklio.* 6 Tad mokiniai iškeliavę ir padarę, kaip jiems prisakė Jėzus. 7 Jie atvedė asilę

---

[167] *Dovydo sūnau*: žr. Mt 1,1; 9,27; 12,23 ir 15,22 komentarus. Akivaizdu, kad Mt pasakojime mesijinis Dovydo sūnaus titulas ypatingu būdu figūruoja pagydymų epizoduose. Maža to – dominuojanti liga, iš kurios žmogus šiuose kontekstuose išvedamas, yra aklumas. Pereinant į simbolinį kalbos lygmenį, tai signalizuoja apie dvasinį žmogaus aklumą.

ir asilaitį ir užklojo ant jų apsiaustus, ir užsėdo ant jų. 8 O didžiausia minia klojo savo apsiaustus ant kelio, o kiti pjovė medžių šakas ir tiesė ant kelio. 9 O minios, einančios ir priekyje jo, ir sekančios iš paskos, šaukė sakydamos: „*Hosanna per Dovydo sūnų*[168]*! Palaimintas, kuris ateina Viešpaties vardu! Hosanna aukštybėse!*"

10 Ir atėjus jam į Jeruzalę, buvo sujudintas visas miestas ir [visi] klausinėjo: „Kas anas yra?" 11 O minios sakė: „Anas yra pranašas, Jėzus iš Galilėjos Nazareto."

12 Ir įėjo Jėzus į šventyklą, ir išvarė lauk visus parduodančius ir perkančius šventykloje. Ir išvartė pinigų keitėjų stalus bei balandžių pardavėjų suolus. 13 Ir sako jiems: „Parašyta: *Mano namai bus vadinami maldos namais*. O jūs darote juos *plėšikų lindyne*." 14 Tuomet šventykloje artinosi prie jo akli ir raiši, o jis juos gydė. 15 Tuo tarpu vyresnieji kunigai ir Rašto aiškintojai pamatę stebuklus, kuriuos jis padarė, ir vaikus, šaukiančius šventykloje ir sakančius ‚*Hosanna per Dovydo sūnų*', įniršo 16 ir paklausė jo: „Girdi, ką jie sako?" O Jėzus atsako jiems: „Taip. Argi niekada neskaitėte: *Kūdikių ir žinduklių burna parengei sau gyrių*." 17 Ir, palikęs juos, išėjo už miesto į Betaniją ir ten praleido naktį.

18 O ryte, grįždamas į miestą, jis išalko. 19 Ir pamatęs vieną figmedį palei kelią, nuėjo prie jo ir nieko ant jo nerado, vien

---

[168] *Hosanna per Dovydo sūnų*: suprantant *Hosanna* ne kaip paprasčiausią pašlovinimo šūksnį (*Hosanna Dovydo Sūnui*), bet kaip meldimą, reiškiantį *Meldžiame, gelbėki* (žr. Mk 11,9 komentarą). Taip interpretuojama naudininko konstrukcija *tō hyiō Dauid* suprantama kaip *datavus instrumentalis* – *per Dovydo sūnų* (žr. Mt 1,1; 9,27; 12,23; 15,22; 20,30 komentarus).

tik lapus. Ir sako jam: „Tenesiranda iš tavęs vaisių per amžius!“ Ir figmedis bemat nudžiūvo.

20 Tai pamatę mokiniai stebėjosi sakydami: „Kaipgi figmedis bemat nudžiūvo?“ 21 O Jėzus atsakydamas jiems tarė: „Amen sakau jums, jei turėtumėte tikėjimą ir neabejotumėte, tai ne vien figmedžiui tai padarytumėte, bet jei ir tam kalnui pasakytumėte: ‚Pakilk ir meskis į jūrą‘, įvyks. 22 Ir visa, ko tik tikėdami maldoje prašytumėte, gausite.“

23 Ir atėjus jam į šventyklą ir mokant, prie jo prisiartino vyresnieji kunigai ir tautos seniūnai sakydami: „Kokia galia tai darai ir kas tau suteikė tą galią?“ 24 O Jėzus atsakydamas jiems tarė: „Paklausiu ir aš jūsų vieno dalyko. Jei man atsakysite, ir aš jums pasakysiu, kokia galia tai darau. 25 Iš kur buvo Jono krikštas? Iš dangaus ar iš žmonių?“ Tie gi svarstė tarpusavyje sakydami: „Jei pasakytume ‚iš dangaus‘, paklaus mūsų: tuomet kodėl juo nepatikėjote? 26 O jei pasakytume ‚iš žmonių‘? Bijome minios, mat visi laiko Joną pranašu.“ 27 Tad atsakydami Jėzui tarė: „Nežinome.“ Tuomet jis jiems pasakė: „Nė aš nesakysiu jums, kokia galia tai darau.

28 Kaipgi jums atrodo? Žmogus turėjo du vaikus. Ir priėjęs vienam pasakė: ‚Vaike, eik, padirbėk šiandien vynuogyne.‘ 29 Jis gi atsakydamas tarė: ‚Nenoriu.‘ Bet vėliau apgailestavęs[169] nuėjo. 30 Tuomet priėjęs prie kito, pasakė tą patį. Šis gi atsa-

---

[169] *Apgailestavęs: metamelomai – gailėtis, apgailestauti, apsigalvoti, pakeisti nuomonę.* Retas žodis Naujajame Testamente – tik 6x, sinonimas *metanoeō*, turinčio panašias reikšmes, verčiamo ir žodžiu *atsiversti* (žr. Mk 1,15). Etimologiškai žodis *metamelomai* įima idėją, kad kas vėliau *įeina į širdį*. Nepaneigiant racionalaus prado gailintis dėl ko nors, labiau pabrėžia emocinį veiksmo aspektą.

kydamas tarė: ‚Aš einu, viešpatie[170].‘ Tačiau nenuėjo. 31 Kuris iš tųdviejų įvykdė tėvo valią? Jie atsako: ‚Pirmasis.‘ Jėzus sako jiems: ‚Amen sakau jums: muitininkai ir kekšės į Dievo karalystę eina pirma jūsų. 32 Nes Jonas atėjo pas jus teisumo keliu, o jūs juo nepatikėjote, o muitininkai ir kekšės patikėjo. Jūs gi, tai matydami, nė vėliau neapsigalvojote juo patikėti.

33 Paklausykite kito palyginimo. Buvo žmogus, namų šeimininkas, kuris įveisė vynuogyną, aptvėrė jį tvora, įkasė vyno kubilą, pastatė bokštą, išnuomojo jį vynininkams ir leidosi į kelionę. 34 O kai prisiartino vaisių metas, pasiuntė pas vynininkus savo vergus, kad paimtų jo vaisius. 35 Tačiau vynininkai, pagriebę jo vergus, vieną sumušė, kitą nužudė, dar kitą užmėtė akmenimis. 36 Jis vėl pasiuntė kitus vergus, daugiau nei pirma, o anie padarė jiems tą patį. 37 Tuomet galiausiai jis pasiuntė pas juos savo sūnų sakydamas: ‚Jie paisys mano sūnaus.‘ 38 Tačiau vynininkai, pamatę sūnų, kalbėjo vieni kitiems: ‚Šitas yra paveldėtojas. Nagi, užmuškime jį ir turėsime jo paveldą.‘ 39 Ir nutvėrę jį išmetė lauk iš vynuogyno ir nužudė. 40 Taigi, kai parvyks vynuogyno viešpats, ką jis darys su tais vynininkais?“ 41 Jie atsako jam: „Žiauriai nužudys tuos piktadarius, o vynuogyną išnuomos kitiems vynininkams, kurie, jų metui[171] atėjus, atiduos jam vaisius.“

42 Jėzus sako jiems: ‚Argi niekada neskaitėte Raštuose: *Akmuo, kurį statytojai atmetė – būtent jis tapo kertiniu akme-*

---

[170] *Aš einu, viešpatie*: semitizmas, išsakantis nuostatą *taip, esu pasiruošęs, padarysiu tai.*

[171] *Jų metui*: čia vartojama žodžio *kairos* daugiskaita, kuris reiškia *metas, tikslus momentas* ar pan., paraidžiui – *jų metams atėjus.* Toks pasakymas suponuoja, kad skirtingi vaisiai kiekvienas turės savo brandos metą.

niu[172]*. Iš Viešpaties tai atsirado ir mūsų akyse tai didingas dalykas.* [43] Todėl sakau jums: ‚Dievo karalystė bus iš jūsų paimta ir atiduota tautai, nešančiai jos vaisius. [44] [Tad krisiantis ant šito akmens, bus sukultas, o ant ko jis užkrisiąs, tą sutraiškys[173]‘.“]

[45] Ir išgirdę jo palyginimus, vyresnieji kunigai ir fariziejai suprato, kad jis kalbąs apie juos. [46] Ir taikydami jį suimti, pabūgo minių, nes jos laikė jį pranašu.

22 [1] Ir vėl atsakydamas Jėzus prabilo jiems palyginimais: [2] „Dangų karalystė panaši į karalių, kuris suruošė savo sūnui vestuves. [3] Tuomet išsiuntė savo vergus vadinti pakviestųjų į vestuves, tačiau tie nenorėjo eiti. [4] Ir vėl išsiuntė kitus vergus liepdamas: ‚Sakykite pakviestiesiems: štai surengiau vaišes, mano jaučiai ir penimi galvijai paaukoti ir viskas paruošta. Ateikite į vestuves!‘ [5] Bet šieji, nepaisydami to, nuėjo vienas į savo lauką, o kitas – į savo prekybą. [6] O dar kiti sučiupo jo vergus, juos išniekino ir užmušė. [7] Tuomet karalius užsirūstino ir išsiuntęs savo būrius sunaikino tuos žmogžudžius ir padegė jų miestą. [8] Tada jis sako savo vergams: ‚Nors vestuvės yra suruoštos, tačiau pakviestieji nebuvo verti. [9] Tad keliaukite į kryžkeles ir, ką tik rasite, pakvieskite į vestuves.‘ [10] Ir tie vergai, išėję į kelius, surinko visus, kuriuos rado – tiek nekilmingus, tiek kilmingus[174]. Ir prisipildė vestuvės puotaujančių. [11] Tuomet ka-

---

[172] *Kertiniu akmeniu*: žr. Mk 12,10 komentarą.

[173] *Sutraiškys*: žodžiu *likmaō* aprašomas grūdų nuo pelų – gėrio nuo blogio – *atskyrimo* veiksmas (žr. Rut 3,2; Am 9,9).

[174] *Tiek nekilmingus, tiek kilmingus*: sakoma *ponērous te kai agathous*, paraidžiui – *tiek blogus, tiek gerus*. Tai merizmas, kuriuo nusakoma surastųjų visuma. Tačiau palyginimo kontekste moralinis krūvis *blogas-geras* šiam merizmui atrodo svetimas, nes palyginimo logika tokia, kad jis reikalauja sociologinio žodyno ir iškart neperšoka į etinį lygmenį. Į kelius išėję vergai

ralius, įėjęs pasveikinti puotaujančių, pamatė tenai žmogų, nevilkintį vestuvių drabužio[175]. [12] Tad klausia jo: ‚Kaip tamsta įėjai čia neturėdamas vestuvių drabužio?' Tas gi neteko žado. [13] Tada karalius tarė tarnams: ‚Suriškite jam kojas ir rankas ir išmeskite jį laukan į atokiausią tamsą[176]. Tenai bus verksmas ir dantų griežimas.' [14] Nes daug yra pašauktųjų, bet mažai išrinktųjų."

[15] Tada atsitraukę fariziejai susimokė, kaip jam paspęsti pinkles kalboje. [16] Ir jie siunčia jam savo mokinius su erodininkais, kurie klausia: „Mokytojau, žinome, kad esi tiesiakalbis, teisingai mokai Dievo kelio ir tu į nieką neatsižvelgi, nes nesprendi iš žmonių išorės. [17] Tad pasakyk mums, kaip tau atrodo – leistina mokėti ciesoriui mokestį ar ne?" [18] O Jėzus, atpažinęs jų klastą, tarė: „Kodėl mane bandote, veidmainiai? [19] Parodykite man mokesčio pinigą." Tuomet jie atnešė jam denarą. [20] Jis ir klausia jų: „Kieno šitas atvaizdas

---

pagal išorinius atpažinimo ženklus turi surinkti visokius ir atvesti į vestuves. Kas čia yra tie visokie – negatyviai ir pozityviai apibūdinami? Greičiausiai taip įvardijami tie, kurie neturi apreiškimo (negatyviai, t. y. svetimtaučiai) ir tie, kurie apreiškimą turi (pozityviai, t. y. Izraelis).

[175] *Nevilkintį vestuvių drabužio*: išties nėra aišku, kas yra šis žmogus – nekilmingas ar kilmingas. Spontaniškai jis gali būti asocijuojamas su nekilmingu, suprask, negalinčiu tokio drabužio įsigyti. Tačiau reikėtų nepamiršti, kad visi, įėję į puotos salę, turėjo būti su vestuvių drabužiais, nes tokie šventiniai drabužiai ar jų elementai svečiams būdavo dalijami. Taigi neturintis vestuvių drabužio šiame kontekste gali būti tiek nekilmingas, tiek kilmingas, vadinasi, svetimtautis arba išrinktosios tautos žmogus. Tad tokiu atveju Jėzus pasako, kad dabar – naujo išgelbėjimo laiko vestuvėse – išrinkimą lemia ne tik buvimas pakviestuoju, bet vestuvių drabužio kaip tokio turėjimas. O tai, žinoma, yra žmogaus mąstymo-veiksmo tapatumo evangelinei tiesai simbolis (žr. Mt 25,31-46).

[176] *Laukan į atokiausią tamsą*: žr. Mt 8,12 komentarą.

ir įrašas?“ 21 Atsako jam: „Ciesoriaus.“ Tada jis sako jiems: „Taigi atiduokite kas ciesoriaus ciesoriui, o kas Dievo – Dievui.“ 22 Tai išgirdę jie nustebo ir, palikę jį, nuėjo.

23 Tą pačią dieną atėjo pas jį sadukiejų, kurie teigė nesant prisikėlimo, ir paklausė jį 24 tardami: „Mokytojau, Mozė pasakė: *Jei kas numirtų neturėdamas vaikų, jo brolis ves jo žmoną ir prikels savo brolio sėklą.* 25 Šit pas mus buvo septyni broliai. Ir pirmasis vedęs numirė ir, neturėdamas palikuonio, savo žmoną paliko savo broliui. 26 Lygiai taip ir antrasis, ir trečiasis iki septintojo. 27 O vėliau už visus numirė moteris. 28 Tad per prisikėlimą kurio iš septynių žmona ji bus? Juk visi ją turėjo.“ 29 O Jėzus atsakydamas tarė jiems: „Klystate nepažindami nei Raštų, nei Dievo galios. 30 Juk per prisikėlimą nei veda, nei teka, bet kaip angelai yra danguje. 31 Argi neskaitėte, kas apie prisikėlimą iš numirusių jums kalbėta Dievo, sakančio: 32 *Aš esu*[177] *Abraomo Dievas, Izaoko Dievas ir Jokūbo Dievas. Nesu mirusiųjų Dievas, bet gyvųjų.*“ 33 Tai išgirdusios minios stebėjosi jo mokymu.

34 O fariziejai, išgirdę, kad jis nutildė sadukiejus, dėl to susirinko 35 ir vienas jų [įstatymo žinovas] bandydamas jį paklausė: 36 „Mokytojau, kuris įsakymas didysis Įstatyme?“ 37 Jis gi pasakė jam: „*Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo gyvastimi, visa savo mintimi.* 38 Šitas įsakymas yra didysis ir pirmasis. 39 O antrasis panašus į jį: *Mylėsi savo artimą kaip save patį.* 40 Šiedu įsakymai apima visą Įstatymą ir Pranašus.“

---

[177] *Aš esu*: žr. Mt 1,23 komentarą (*Emanuelio*). Formulės *Aš esu* ir *tėvų Dievas* sujungtos Iš 3,6. Formulė *tėvų Dievas*, kuri nusako Dievo santykio istoriją su žmogumi, šia linkme papildo bei paaiškina ir formulę *Aš esu*: absoliutus Dievo buvimas istorijoje visuomet įima ir *su* dėmenį – *esu su kuo, esu kam, esu dėl ko.*

[41] Paskui, fariziejams susirinkus, Jėzus paklausė jų sakydamas: [42] „Ką jūs manote apie Kristų? Kieno jis yra sūnus?" Atsako jam: „Dovydo[178]." [43] Jis sako jiems: „Tad kodėl Dovydas, Dvasios veikiamas, vadina jį Viešpačiu sakydamas: [44] *Viešpats tarė mano Viešpačiui – sėskis man iš dešinės, kol paguldysiu tavo priešus tau po pėdomis.* [45] Tad jei Dovydas vadina jį Viešpačiu, kaip jis yra jo sūnus?" [46] Ir niekas negalėjo atsakyti jam nė žodžio, nei kas nuo tos dienos drįso daugiau jo klausinėti.

B. Kalba: 23,1–25,46

1. Eschatologinė etika: 23,1–25,46

23 [1] Tada Jėzus prabilo minioms ir savo mokiniams[179] [2] sakydamas: „Į Mozės krėslą atsisėdo Rašto aiškinto-

---

[178] *Kieno jis sūnus?... Dovydo*: neįprasta situacija – ne fariziejai klausinėja Jėzų, o jis juos. Klausimas, kieno sūnus yra Kristus, t. y. Mesijas, fariziejams yra savaime suprantamas, tad ir jų atsakymas yra greitas ir tiesioginis – Dovydo (žr. Mt 1,1 komentarą). Tačiau atrodo, jog Jėzus nori sakyti kažką daugiau, nes į šį tiesioginį ir, rodos, teisingą fariziejų atsakymą jis atsako polemiškai, cituodamas Ps 110,1, kur Dovydas Mesiją vadina savo Viešpačiu. Taip Jėzus nori pasakyti, kad fariziejai supaprastina mesianizmo klausimą pateikdami perdėm linijišką Mesijo tik kaip Dovydo sūnaus sampratą. Jėzaus atsakymas atskleidžia: atsargiai, čia daugiau nei dovydiška genealogija (žr. Mt 1,16.20 komentarus).

[179] *Minioms ir savo mokiniams*: žr. Mt 5,1 komentarą. Penktoji didžioji Jėzaus kalba Mt naratyve. Visoms didžiosioms Jėzaus kalboms rūpi Bendrijos klausimas (žr. Mt 18,1 komentarą) ir visas jas jungia tam tikras logiškumas: aptariant Bendrijos prigimtį dominuoja *ad intra* (kas Bendrija yra viduje; žr. Mt 5,1–7,29; 18,1–19,1) arba *ad extra* (kas Bendrija yra santykyje su pasauliu; žr. Mt 10,1–11,1; 13,1-53) aspektai. Paskutinė kalba sujungia šiuos aspektus, tačiau galiausiai dominante tampa

jai ir fariziejai. 3 Tad visa, ką tik jie jums sakytų, vykdykite ir saugokite, tačiau nesielkite, kaip jie elgiasi, nes jie kalba, tačiau nedaro. 4 Jie gi riša sunkias [ir sunkiai pakeliamas] naštas ir krauna žmonėms ant pečių, o patys nė pirštu nenori jų pajudinti. 5 O visus savo darbus jie daro, kad būtų žmonių matomi[180]. Jie juk plečia savo filakterijas[181] ir didina kutus[182], 6 jie gi mėgsta garbingas vietas pokyliuose ir pirmąsias vietas sinagogose, 7 sveikinimus aikštėse ir žmonių būti vadinami ‚rabi'.

8 O jūs nesivadinsite ‚rabi', nes jūsų Mokytojas yra vienas, o jūs visi esate broliai. 9 Ir nieko žemėje nevadinsite savo

---

Jėzaus mokymas apie eschatologiją. Tai reiškia, jog Bendrijos vidinei brandai ir jos misijai pasaulyje vieną dieną „laikas pasibaigs", o eschatologijoje atsipažinimas tarp jos ir Žmogaus Sūnaus bus nulemtas pagal etikos dėsnius. Ši Karalystės etika esmiškai yra pagrįsta tikėjimo judesiu – atpažinti Jėzų žmoguje (žr. Mt 25,31-46; žr. Mt 25,37 komentarą).

[180] *Pastebėti*: žr. Mt 6,1 komentarą.

[181] *Filakterijas*: maža dėžutė su tam tikrais Rašto tekstais, skaitomais kasdienių maldų praktikoje, jas žydai diržu pritvirtindavo prie kaktos (priešakyje) ir ant kairės rankos (širdies pusėje). Žodis kilęs nuo *fylassō – saugoti, prižiūrėti, rūpintis*. Graikų klasikoje *fylaktēria* nusako *tvirtovę, apsaugą, sargybos bokštą*. Filakterijų nešiojimo paskirtis buvo atkreipti dėmesį į ištikimą Dievo žodžio laikymąsi. Nors dažniausiai filakterijose buvo nešiojami tekstai Iš 13,1-16; Įst 6,4-9; 11,13-21, tačiau šios kasdienės pamaldumo praktikos tradicijoje, greta šių, yra žinomas ir kitų tekstų (pavyzdžiui, *Dekalogo*) atsiradimas. Galbūt tai Jėzus ir turi mintyje, kai sako *jie platina savo filakterijas*. Praktika išties graži, tačiau Jėzus įspėja dėl jos motyvo: tarp ištikimybės Dievo žodžiui ir žmonių dėmesio Jėzus brėžia perskyros liniją.

[182] *Kutus*: mėlyni arba balti vilnoniai keturių apsiausto kampų kutai, drabužio papuošalas (žr. Įst 22,12). Tokie kutai, kaip ir filakterijos, buvo Dievo įsakymų priminimas (žr. Sk 15,37-39). Šis priminimas kalbėjo ir apie ištikimybę Dievo įsakymams *iki kraštutinumo* (kutai drabužio kraštuose), t. y. iki galo visomis gyvenimo aplinkybėmis.

tėvu, nes vienas yra jūsų dangiškasis Tėvas. [10] Nesivadinsite nei vedliais, nes jūsų vedlys yra vienas - Kristus. [11] O didesnis tarp jūsų bus jūsų tarnas. [12] O kas tik aukštins save, bus pažemintas, ir kas tik žemins save, bus išaukštintas.

[13] Taip pat vargas jums[183], veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai, nes uždarote Dangų karalystę žmonėms prieš akis. Juk nei jūs įeinate, nei einantiems leidžiate įeiti. [14][184] [15] Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai, nes jūs einate per jūrą ir sausumą, kad padarytumėte ką vieną naujatikiu[185]. Ir kai tik jis atsiranda, jūs jį darote dvigubai didesniu gehenos sūnumi negu patys. [16] Vargas jums, akli

---

[183] *Vargas jums*: septynių vargo orakulų serija Mt 23,13-31. Vargo šūksnis - tai specifinė retorinė figūra, išreiškianti stipraus raginimo keistis jėgą: galas, jei nepakeisite kelio krypties! Mt šitokio pobūdžio orakulų randame ir kituose kontekstuose (žr. Mt 11,21; 18,7; 24,19; 26,24) - tokia įspėjimo forma perimama iš Senojo Testamento pranašų skelbimo (žr. Oz 7,13; Hab 2,6.12.19; Iz 5,8-22). Nors tekste šie vargo orakulai yra nukreipti į Jėzaus laikų fariziejiškąjį judaizmą, perspėjant dėl aklo manipuliavimo religija išorinėje plotmėje, jie galioja ir visų laikų krikščionių bendrijoms: svarbu ne tai, kaip išblizginta išorė, o tai, kiek išties veiksnus gyvenime yra tikėjimas.

[184] Kai kuriuose senuosiuose rankraščiuose čia skaitoma: *Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai, nes jūs ryjate našlių namus ir dangstotės ilgai melsdamiesi, todėl gausite griežtesnį nuosprendį.*

[185] *Naujatikiu*: t. y. *atsivertėliu*. Septuaginta žodžiu *prosēlytos* dažnai verčia hebr. *gēr* - *svetimas, svetimtautis, ateivis. Prosēlytos* greičiausiai kyla iš *proserchomai* - *prieiti, priartėti*. Naujajame Testamente tai religinis terminas, nusakantis *atėjusį* į judaizmą iš kitos religijos. Misijiškumas išteis buvo ryški biblinių laikų judaizmo žymė, ko apie judaizmą negalime pasakyti šiandien. Misijiškumo dvasia gyveno ir pats Jėzus (nuolat skelbiantis kelyje) ir šį užmojį įskiepijo savo Bendrijai (žr. Mt 28,19-20).

vedliai, sakantys: ‚Kas prisiektų buveine[186] – niekis, tačiau kas prisiektų buveinės auksu, tas įsipareigoja'. [17] Buki ir akli! Juk kas yra daugiau – auksas ar buveinė, pašventinanti auksą? [18] Taip pat: ‚Kas prisiektų altoriumi – niekis, tačiau kas prisiektų dovana ant jo, tas įsipareigoja'. [19] Akliai! Juk kas yra daugiau – dovana ar altorius, pašventinantis dovaną? [20] Tad prisiekdamas aukuru, prisiekia juo ir viskuo, kas ant jo. [21] Taip pat prisiekdamas buveine, prisiekia ja ir gyvenančiu joje. [22] O prisiekdamas dangumi, prisiekia Dievo sostu ir sėdinčiu jame. [23] Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai, nes jūs mokate dešimtinę nuo mėtų, krapų ir kmynų, bet apleidžiate, kas Įstatyme svariau – teisingumą, gailestingumą ir ištikimybę. [Ir] šituos reikėjo vykdyti, ir anų neapleisti. [24] Akli vedliai, iškošiantys uodą, bet ryjantys kupranugarį! [25] Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai, nes jūs šveičiate taurės ir dubens išorę, bet viduje jie pilni plėšikavimo ir nesivaldymo. [26] Aklasis fariziejau, pirmiau išvalyk, kas taurės viduje, kad pasidarytų švaru ir tai, kas jos išorėje. [27] Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai, nes esate kaip išbalinti antkapiai, kurių išorė, tiesa, gražiai nublizginta, o viduje pilna numirėlių kaulų ir visokios nešvarybės. [28] Taip ir jūs – nors išoriškai žmo-

---

[186] *Buveine*: čia vartojamas daiktavardis *naos*, kuris gali reikšti *šventyklą*, *vidinę šventyklos dalį*, kurioje buvo dievybės atvaizdas, arba *nešiojamą šventyklą / altorėlį* (kitose religijose paplitusi praktika). Čia *naos* turėtume suprasti kaip nuorodą būtent į vidinę šventyklos dalį – buveinę, t. y. pačią intymiausią vietą Dievo artumo prasme Jeruzalės šventykloje (taip pat žr. Mt 23,17.21.35; 26,61; 27,5.40.51). Pačiai šventyklai nusakyti Mt vartojamas kitas žodis – *hieron*, kuris reiškia šventyklos visumą (žr. pavyzdžiui, Mt 4,5; 12,5).

nėms atrodote teisūs, tačiau jūsų vidus pilnas veidmainystės ir neteisėtumo[187]. 29 Vargas jums, veidmainiai Rašto aiškintojai ir fariziejai, nes statote pranašams antkapius ir puošiate teisiųjų kapus 30 ir sakote: ‚Jei būtume gyvenę savo tėvų dienomis, nebūtume buvę jų bendrais per pranašų kraują[188]'. 31 Tokiu būdu liudijate apie save, jog esate pranašų žudikų sūnūs. 32 Taigi baikite pildyti savo tėvų saiką![189] 33 Žalčiai! Gyvačių išperos! Kaip pabėgsite nuo gehenos bausmės?!"

34 Štai todėl aš siunčiu pas jus pranašus, išminčius ir Rašto aiškintojus. Vienus jų nužudysite ir nukryžiuosite, o kitus plaksite savo sinagogose ir persekiosite iš miesto į miestą. 35 Taip ant jūsų kris visas teisus kraujas, liejamas ant žemės nuo teisiojo Abelio kraujo iki Barachijo sūnaus Zacharijo[190],

---

[187] *Neteisėtumo*: žr. Mt 7,23 komentarą.

[188] *Bendrais per pranašų kraują*: t. y. nebūtume žudę pranašų.

[189] *Baikite pildyti savo tėvų saiką*: ironiškas raginimas. Tėvai kaltinami žudę pranašus, vadinasi, „žudę" Dievo žodį, buvę kliūtimi Dievo žodžio veržimuisi į istoriją. Dabar sakoma, kad Rašto aiškintojų ir fariziejų išoriškumas išties neduoda adekvačių ištikimybės Dievo žodžiui vaisių – tai, kas matoma, išblizginta, o tai, kas paslėpta, purvina. Tokia nuostata yra ištikimybės Įstatymui saiko iškraipymas.

[190] *Nuo teisiojo Abelio iki Barachijo sūnaus Zacharijo*: Hebrajų Biblijoje pirmas ir paskutinis nužudyti teisieji asmenys: Abelis pirmoje kanono knygoje (žr. Pr 4,8), o Zacharijas pagal Hebrajų Biblijos kanono tvarką – paskutinėje (žr. 2 Kr 24,20-22). Taip nuo Abelio iki Zacharijo tradiciškai telpa visa biblinė istorija. Abelis kaip pirmasis nužudytas teisusis ilgainiui prisimenamas ir krikščionių Biblijoje (žr. 1 Jn 3,12; Žyd 11,4). Zacharijas, kuris minimas 2 Kr 24 sk., išties buvo kunigo Jehojado sūnus, melagingai apkaltintas ir nužudytas šventykloje, kai pasipriešino dėl ištikimybės Dievo žodžiui. Mt prie vardo Zacharijas pridedamas priedas – Barachijo sūnus. Taip Mt interpretuoja tradicinį šaltinį, t. y. 2 Kr 24 sk. pasakojimą, ir Zachariją padaro

kurį nužudėte tarp buveinės[191] ir altoriaus. 36 Amen sakau jums: visa tai atsitiks šiai kartai.

37 Jeruzale, Jeruzale, žudanti pranašus ir akmenimis užmėtanti pas tave siųstuosius! Kiek kartų norėjau surinkti tavo vaikus, kaip paukštis surenka po sparnais savo paukščiukus! O tu nenorėjai. 38 Štai jums paliekami tušti jūsų namai. 39 Tad aš jums sakau: ,Iš tiesų nuo dabar nebematysite manęs, kol nepasakysite: *Palaimintas ateinantis Viešpaties vardu*'."

24 1 Ir išėjęs iš šventyklos Jėzus keliavo toliau. Tuomet prisiartino jo mokiniai ir parodė šventyklos pastatus. 2 O jis atsakydamas jiems tarė: „Nepaisykite viso to[192]. Amen sakau jums: čia tikrai neliks akmens ant akmens, nieko neliks neišvartyta."

3 Paskui, jam sėdint ant Alyvų kalno, prie jo, likę vieni, prisiartino mokiniai sakydami: „Pasakyk mums, kada ir koks bus tavo atėjimo[193] ir amžių pabaigos[194] ženklas?"

---

pranašu (žr. Zach 1,1). Apie šio pranašo nužudymą išties nieko nėra sakoma nei Senajame Testamente, nei žydų tradicijoje. Vis dėlto tokia čia daroma sąsaja – tarp kunigiško ir pranašiško asmens – yra prasminga. Čia galėtume įžvelgti nuorodą į išankstinį Jėzaus – kunigo (kuris pats aukojasi) ir pranašo (kuris sako tiesos žodį) – teismo ir nužudymo skelbimą.

[191] *Buveinės*: žr. Mt 23,16 komentarą.

[192] *Nepaisykite viso to*: tokia versija, jei veiksmažodžio formą suprantame kaip imperatyvą. T. y. nesiremkite visu tuo – nesureikšminkite pastatų, didybės, išoriškumo (vartojamo veiksmažodžio *blepō* pirminė reikšmė – *matyti*, tačiau taip pat gali reikšti – *remtis, pasitikėti*). Jei skaitome kaip es. l. veiksmažodį, tuomet galime suprasti kaip klausimą: *Nematote viso to?* Taip žaidžiama *matoma–nematoma* lygmenimis: matoma išorė – didinga, o koks nematomas vidus (žr. Mt 21,12-13; Jn 2,16)?

[193] *Atėjimo*: t. y. paruzijos (žr. Mt 16,28 komentarą).

[194] *Amžių pabaigos*: žr. Mt 13,39 komentarą.

[4] O Jėzus atsakydamas jiems tarė: „Žiūrėkite, kad kas jūsų nesuvedžiotų. [5] Nes daug kas ateis mano vardu sakydami: ‚Aš esu Kristus'[195] ir daugelį suvedžios. [6] Taip pat turėsite išgirsti karus ar karų atbalsius – žiūrėkite, neišsigąskite. Nes tai turi įvykti, bet tai dar ne atbaiga. [7] Mat tauta bus sukelta prieš tautą ir karalystė prieš karalystę, bus badmečių ir žemės drebėjimų. [8] Ir visa tai tik gimdymo skausmų pradžia.

[9] Tada jus atidavinės priespaudai ir žudys, ir būsite visų tautų nekenčiami dėl mano vardo. [10] Ir tada daugelis palūš, vieni kitus išdavinės ir nekęs vieni kitų. [11] Ir pasirodys daug netikrų pranašų ir daugelį suvedžios. [12] Ir kadangi išplis neteisėtumas, daugelio meilė atšals. [13] Bet kas ištvers iki atbaigos, tas bus išgelbėtas. [14] Ir ši Karalystės Evangelija bus skelbiama visoje žmonijoje visoms tautoms liudyti, ir tada ateis atbaiga[196].

[15] Taigi kai pamatysite *sunaikinimo bjaurastį*, paskelbtą per pranašą Danielių, įsitaisiusią šventoje vietoje – skaitytojas tesupranta – [16] tada kas bus Judėjoje, tebėga į kalnus. [17] Kas ant stogo, tenesileidžia pasiimti ko iš savo namų. [18] O kas lauke, tenegrįžta pasiimti savo apsiausto. [19] Vargas gi tomis dienomis nėščioms ir žindančioms!

[20] Ir melskitės, kad netektų bėgti žiemą nei per šabatą. [21] Juk tada bus didelė priespauda, kokios nėra buvę nuo pa-

---

[195] *Aš esu Kristus*: žr. Mt 1,23 komentarą (*Emanuelio*). Egzistavo ir egzistuos įvairūs „kristūs" – iškreiptos žmogaus pastangos istorijoje nusilydyti sau apčiuopiamą ir apskaičiuotą transcendenciją (žr. Iš 32 sk.). Mt naratyve vystoma *Dievo su mumis* teologinė gija pabrėžtinai skelbia, kad pati Dievo transcendencija – tikrasis dieviškumas – įsikuria istoriškume. Dievo apsireiškimas istorijoje turi savo „laikus": praeities pažadą (žr. Mt 1,23; 22,32), jo pildymąsi dabartyje (žr. Mt 14,27; 18,20) ir istorijos atvedimą į amžių pabaigą ateityje (žr. Mt 28,20).

[196] *Atbaigos... atbaiga*: žr. Mt 10,22 komentarą.

saulio pradžios iki dabar ir tikrai nebebus. 22 Ir jei tos dienos nebūtų sutrumpintos, nebūtų išgelbėtas nė vienas mirtingasis[197]. Tačiau dėl išrinktųjų tos dienos bus sutrumpintos.

23 Jei kas tada jums sakys: ‚Štai čia Kristus ar čia', – netikėkite. 24 Nes pakils apsimetėlių kristų ir apsimetėlių pranašų ir rodys didelių ženklų bei stebuklų tam, kad suvedžiotų, jei įmanoma, netgi išrinktuosius. 25 Šitai sakiau jums iš anksto. 26 Taigi jeigu jie jums sakytų: ‚Štai jis yra dykumoje', – neikite, ‚Štai jis yra slėptuvėse[198]', – netikėkite. 27 Nes kaip aušra nušvinta iš rytų ir eina iki vakarų, toks bus ir Žmogaus Sūnaus atėjimas. 28 Jei kur tik bus lavonas, ten susirinks grifų.

29 O iškart po šitų dienų priespaudos *saulė užtems, mėnulis neteiks savo spindesio, žvaigždės kris* iš dangaus *ir dangų galybės* bus sukrėstos. 30 Ir tada danguje pasirodys Žmogaus Sū-

---

[197] *Mirtingasis*: čia vartojamas daiktavardis *sarks* – *mėsa*, *kūnas*, *žmogus*. Pažodžiui: *nebūtų išgelbėta nė viena mėsa*. Žodžiu *sarks* biblinės žmogaus sampratos kontekste reiškiama žmogaus trapumo, jo kūniškumo kaip polinkio į nuodėmę idėja. Dievo išgelbėjimo planas apima taip pat ir šią žmogaus-*sarks* būklę: Dievo Žodis, tapdamas *sarks* (žr. Jn 1,14) – mėsa, kūnu, mirtinguoju ir prisikeldamas (žr. Jn 20,27), trapią žmogaus prigimtį įdievina (žr. 1 Kor 15,42-49). Žr. taip pat Mk 13,20 komentarą.

[198] *Dykumoje... slėptuvėse*: dykuma ir slėptuvė yra vietos, susijusios su tam tikromis mesianizmo idėjomis judaizme. Anot Kumrano esenų, Mesijas turėjęs pasirodyti dykumoje – jie, pasitraukę į dykumą prie Negyvosios jūros, kaip tik čia ir laukę mesijinių pranašysčių išsipildymo. Anot kitos krypties, Mesijas pradžioje turėjęs pasislėpęs laukti, kada bus jam numatyto apsireiškimo metas. Atrodo, kad Mt čia atspindi tokias mesijinių laikų lūkesčio nuotaikas. Be to, *dykuma* ir *slėptuvė* (čia vartojamas žodis nusako, jog tai slapta namų patalpa) suformuoja merizmą (dykuma – atokiausia vieta lauke; slėptuvė – atokiausia vieta namų viduje) ir taip aprėpia mesijinių pažiūrų visumą.

naus ženklas, ir tada mušis į krūtinę[199] visos žemės giminės, ir išvys jos *Žmogaus Sūnų, ateinantį ant dangaus debesų* su galia ir didžia šlove. 31 Ir pasiųs jis savo angelus su skardžiais trimitais, ir jie surinks jo išrinktuosius iš keturių vėjų[200], nuo vienų dangų pakraščių iki kitų jų pakraščių. 32 Tad mokykitės iš figmedžio pavyzdžio: kai jau jo šaka suminkštėja ir išleidžia lapus, atpažįstate, kad arti vasara. 33 Taip ir jūs: kai pamatysite visa tai, žinokite, kad jis yra arti, prie slenksčio. 34 Amen sakau jums: ši karta tikrai nepraeis, kol visa tai įvyks. 35 Dangus ir žemė praeis, bet mano žodžiai tikrai nepraeis.

36 Tačiau tos dienos ir valandos niekas nežino – nei dangų angelai, netgi Sūnus, vien tik Tėvas.

37 Mat kaip buvo Nojaus dienomis, taip vyks ir Žmogaus Sūnui ateinant. 38 Nes kaip [tomis] dienomis – prieš tvaną – jie rijo[201] ir gėrė, vedė ir tekėjo iki dienos, kai Nojus įlipo į arką, 39 o jie nesuprato, kai atėjo tvanas ir nusinešė visus, taip vyks [ir] Žmogaus Sūnui ateinant. 40 Tada du bus lauke – vienas paimamas, o kitas atmetamas[202], 41 dvi mals girnomis – viena paimama, o kita atmetama.

---

[199] *Mušis į krūtinę*: žodynas ir kontekstas suponuoja atgailos situaciją. Žmogaus Sūnaus regėjimas prasideda po atgailos. Anot vienos rabiniškos tradicijos, mesijiniai laikai prasidės tuomet, kai kvailieji susivoks tokie esantys ir susigės.

[200] *Keturių vėjų*: posakis keturioms pasaulio šalims nusakyti.

[201] *Rijo*: čia vartojamas veiksmažodis *trōgō* – *kramtyti, ryti, valgyti*, apie gyvūnus – *ėsti*. Mt vartojamas tik vieną kartą, o įprastas veiksmažodis valgymui nusakyti yra *esthiō* (žr. Mt 26,17).

[202] *Paimamas... atmetamas*: atitinkamai *paralambanō* – *paimti, priimti pas save / prie savęs, priimti su malone*, ir *afiēmi* – *sviesti [nuo], mesti [tolyn], apleisti, išbraukti, paneigti*. Taip sukuriamas kontrastas tarp išgelbėtųjų (Dievo priimtų pas save) ir neišgelbėtųjų (pašalintų iš Dievo akivaizdos) per

[42] Tad būkite budrūs. Juk nežinote, kurią dieną ateis jūsų Viešpats. [43] Taip pat supraskite: jei namų šeimininkas žinotų, per kelintą sargybą ateina vagis, jis budėtų ir neleistų įsilaužti į savo namus. [44] Todėl ir jūs būkite pasirengę, nes Žmogaus Sūnus ateis tą valandą, kurią nė negalvojate.

[45] Tad kas yra ištikimas ir nuovokus vergas, kurį Viešpats paskyrė savo namiškiams tinkamu metu duoti jiems maisto? [46] Laimingas tas vergas, kurį atėjęs jo Viešpats ras šitaip darantį. [47] Amen sakau jums: jį paskirs valdyti visos savo nuosavybės. [48] Tačiau jei tas blogas vergas pasakytų savo širdyje ‚Mano viešpats delsia', [49] ir pradėtų mušti savo bendravergius, taip pat valgytų ir gertų su girtuokliais, [50] to vergo viešpats pareis dieną, kurią jis nesitiki, ir valandą, kurios jis nežino. [51] Ir nubaus[203] jį, ir paruoš jam dalį su veidmainiais. Ten bus verksmas ir dantų griežimas.

25 [1] Tada Dangų karalystė bus panaši į dešimtį merginų, kurios, paėmusios savo žibintus, išėjo susitikti su jaunikiu. [2] Penkios jų buvo kvailos, o penkios sumanios. [3] Mat kvailosios, paėmusios savo žibintus, nepasiėmė su savimi alyvos. [4] O sumaniosios pasiėmė žibintus ir kartu induose alyvos. [5] O

---

antrąjį Žmogaus Sūnaus atėjimą. Čia, kaip galima numanyti iš konteksto, remiamasi angelų, paruzijoje surenkančių Dievo išrinktuosius, vaizdiniu (žr. Mt 24,31). Įdomu, kad tekste žaidžiama būsimojo ir dabarties laikų deriniu, taip nusakant eschatologinę įtampą: Žmogaus Sūnaus antrasis atėjimas, viena vertus, suvokiamas kaip ateities įvykis, kita vertus, esamuoju laiku nusakoma perskyra tarp išgelbėtųjų ir neišgelbėtųjų perša mintį, kad Žmogaus Sūnaus paruzija vyksta-*jau* dabarties laike.

[203] *Nubaus*: *dichotomeō – perpjauti į du / pusiau, sukapoti*, perkeltine reikšme Naujajame Testamente – *skaudžiai nubausti*.

jaunikiui delsiant, visos jos užsnūdo ir miegojo. 6 Tačiau vidury nakties pasigirdo šauksmas: ‚Štai jaunikis! Išeikite [jo] pasitikti!‘ 7 Tada visos tos merginos atsikėlė ir taisėsi savo žibintus. 8 Tuomet kvailosios sakė sumaniosioms: ‚Duokite mums savo alyvos, mat mūsų žibintai gęsta‘. 9 O sumaniosios atsakydamos taria: ‚Na jau ne! Tikrai neužtektų nei jums, nei mums! Verčiau eikite pas pardavėjus ir nusipirkite.‘ 10 O joms einant pirkti, atėjo jaunikis. Tuomet pasiruošusios įėjo su juo į vestuves ir durys buvo užsklęstos. 11 O vėliau ateina ir kitos merginos sakydamos: ‚Viešpatie, Viešpatie, atidaryk mums!‘ 12 Tačiau jis atsakydamas tarė: ‚Amen sakau jums, aš jūsų nepažįstu.‘ 13 Tad būkite budrūs, nes nežinote dienos nei valandos.

14 Juk kaip ir žmogus iškeliaudamas pasišaukė savo vergus ir perdavė jiems savo nuosavybę. 15 Ir davė vienam penkis talentus, kitam gi du, dar kitam vieną, kiekvienam pagal jo pajėgumą, ir iškeliavo. Tuoj pat 16 tas, kuris paėmė penkis talentus, iškeliavęs panaudojo juos ir uždirbo kitus penkis. 17 Panašiai turįs du uždirbo kitus du. 18 O tas, kuris paėmė vieną, nuėjęs prakasė žemę ir paslėpė savo viešpaties sidabrinį. 19 O po ilgo laiko sugrįžta tų vergų viešpats ir veda su jais sąskaitas. 20 Tuomet prisiartino paėmęs penkis talentus ir atnešė kitus penkis talentus sakydamas: ‚Viešpatie, patikėjai man penkis talentus. Žiūrėk, uždirbau kitus penkis talentus.‘ 21 Jo viešpats tarė jam: ‚Puiku, gerasis ir ištikimasis verge! Buvai ištikimas mažuose dalykuose, tau patikėsiu didelius. Įeik į savo viešpaties džiaugsmą.‘ 22 [Taip pat] prisiartino du talentus paėmęs ir pasakė: ‚Viešpatie, patikėjai man du talentus. Žiūrėk, uždirbau kitus du talentus.‘ 23 Jo viešpats tarė jam: ‚Puiku, gerasis ir ištikimasis verge! Buvai ištikimas mažuose dalykuose, tau patikėsiu didelius. Įeik į savo vieš-

paties džiaugsmą.‘ 24 Bet taip pat prisiartino ir gavęs vieną talentą ir pasakė: ‚Viešpatie, žinau tave esant griežtą žmogų – pjauni, kur nesėjai, ir renki, kur nevėtei[204]. 25 Tad baimindamasis nuėjau ir paslėpiau tavo talentą žemėje. Va, imk, kas tavo.‘ 26 Tuomet atsakydamas jo viešpats tarė jam: ‚Blogasis ir tingusis verge, tu žinojai, kad pjaunu, kur nesėjau ir renku, kur nevėčiau. 27 Taigi reikėjo tau mano sidabrinius patikėti pinigų keitėjams, kad sugrįžęs aš su palūkanomis atgaučiau, kas mano. 28 Tad atimkite iš jo talentą ir atiduokite turinčiam dešimt talentų. 29 Nes kiekvienam turinčiam bus duota ir padauginta[205], o iš neturinčio bus atimta net ką turi. 30 O nenaudingą vergą išmeskite laukan į atokiausią tamsą[206]. Tenai bus verksmas ir dantų griežimas.‘

31 O kai ateis Žmogaus Sūnus savo garbėje ir visi angelai su juo, tada jis atsisės į savo garbės sostą. 32 Ir jo akivaizdoje bus surinktos visos tautos, ir jis atskirs juos vienus nuo kitų, kaip piemuo atskiria avis nuo ožių. 33 Ir pastatys avis savo dešinėje, o ožius – kairėje. 34 Tada karalius pasakys tiems savo dešinėje: ‚Ateikite, mano Tėvo palaimintieji, paveldėkite nuo pasaulio sukūrimo jums paruoštą karalystę. 35 Nes alkau – ir padavėte man valgyti, troškau – ir pagirdėte mane, buvau svetimas – ir priėmėte mane, 36 nuogas – ir apgaubėte mane, sirgau – ir slaugėte mane, buvau kalėjime – ir aplankėte mane.‘ 37 Tada atsakys jam teisieji klausdami: ‚Viešpatie,

---

[204] *Nesėjai... nevėtei*: grūdo kelio pradžia ir pabaiga – sėjimas ir grūdų nuo pelų atskyrimas.

[205] *Padauginta*: žr. Mt 13,12 komentarą.

[206] *Lakan į atokiausią tamsą*: žr. Mt 8,12 komentarą.

kada matėme tave[207] alkstantį ir pavalgydinome ar trokštantį ir pagirdėme? 38 Kada gi matėme tave svetimą ir priėmėme ar nuogą ir apgaubėme? 39 Kada gi matėme tave sergantį ar kalėjime ir aplankėme tave?' 40 O karalius atsakydamas tars jiems: ‚Amen sakau jums: kiek padarėte vienam šitų mano mažiausiųjų brolių, man padarėte.' 41 Tada jis pasakys ir tiems kairėje: ‚Traukitės nuo manęs, prakeiktieji, į amžiną ugnį, parengtą velniui ir jo angelams. 42 Nes alkau – ir nepadavėte man valgyti, troškau – ir nepagirdėte manęs, 43 buvau svetimas – ir nepriėmėte manęs, nuogas – ir neapgaubėte manęs, sergantis ir kalėjime – ir nepasirūpinote manimi.' 44 Tada jie ir atsakys klausdami: ‚Viešpatie, kada matėme tave alkstantį ar trokštantį, ar svetimą, ar nuogą, ar sergantį, ar kalėjime ir nepatarnavome tau?' 45 Tada jis atsakys jiems tardamas: ‚Amen sakau jums: kiek nepadarėte vienam šitų mažiausiųjų, nei man nepadarėte.' 46 Ir nueis tie į amžinąjį pasmerkimą[208], o teisieji į amžinąjį gyvenimą'."

---

[207] *Kada matėme tave*: keistas išgelbėtųjų klausimas – jie juk turėtų žinoti, kad Jėzus gyvena *kitame*, nes to buvo ne kartą mokyti (žr. Pr 1,27; Mk 9,37; Mt 10,40; 18,5). Įdomu pastebėti, kad tokios idėjos buvo išplitusios judaizme ir galimai yra Mt žinomos. Pavyzdžiui, *Tanaitiškame midraše*, komentuojant Įst 15,9, į Dievo lūpas įdedamas toks pamokymas: jei žmogus duoda valgyti vargšams, jis pamaitina patį Viešpatį. Arba slaviškoje *Enocho knygos* versijoje 44,2 sakoma, jog tas, kuris įžeidžia žmogaus veidą, įžeidžia Dievo veidą. Taigi, ar sugrįžęs Žmogaus Sūnus beras žemėje tikėjimą (žr. Lk 18,8)?

[208] *Pasmerkimą: kolasis – iškirpimas, nupjovimas [šakų], nulupimas [žievės], nudirgimas [kailio]*, Naujajame Testamente – *bausti*, reiškiant didelės kančios idėją (pavartotas tik 2x – žr. kitą atvejį 1Jn 4,18).

Kančios, mirties ir prisikėlimo pasakojimas: 26,1–28,20

26 [1] Ir atsitiko, kad baigęs visus šiuos žodžius Jėzus pasakė savo mokiniams: [2] „Žinote, kad po dviejų dienų Pascha ir Žmogaus Sūnus yra atiduodamas nukryžiuoti."

[3] Tada vyresnieji kunigai ir tautos seniūnai susirinko į vyriausiojo kunigo, vadinamo Kajafu, rūmų kiemą. [4] Ir sutarė Jėzų klasta sučiupti ir nužudyti. [5] Bet jie sakė: „Ne per šventę, kad tauta nesukeltų riaušių."

[6] O Jėzui esant Betanijoje, Simono Raupsuotojo namuose, [7] prie jo prisiartino moteris, nešina vazele labai brangių kvepalų, ir išliejo jam, esančiam pusiaugula prie stalo, ant galvos. [8] Tai pamatę mokiniai suirzo sakydami: „Kam šitas švaistymas? [9] Juk buvo galima juos brangiai parduoti ir naudą išdalyti vargšams." [10] Jėzus, tai pastebėjęs, pasakė jiems: „Kam dar apsunkinate moterį? Juk ji padarė man gerą darbą. [11] Juk vargšų visuomet turėsite tarp savęs, o mane ne visuomet turite. [12] Mat ji išliedama šituos kvepalus ant mano kūno paruošė mane laidotuvėms. [13] Amen sakau jums: kur tik kada visame pasaulyje bus skelbiama šita Evangelija, ir jai atminti bus pasakojama, ką ji padarė."

[14] Tada vienas iš Dvylikos, vadinamas Judu Iskarijotu, nuėjęs pas vyriausiuosius kunigus [15] paklausė: „Ką man duotumėte, kad aš jums jį atiduočiau?" Jie gi paskyrė jam trisdešimt sidabrinių. [16] Ir nuo tada jis ieškojo tinkamo meto jį atiduoti[209].

---

[209] *Atiduočiau... atiduoti*: 15-16 eil.; žr. Mk 14,10 komentarą.

[17] Paskui pirmąją Neraugintos duonos šventės dieną prie Jėzaus prisiartino mokiniai klausdami: „Kur nori, kad paruoštume tau valgyti Paschą?“ [18] Jis gi atsakė: „Eikite į miestą pas tokį žmogų ir pasakykite jam: ‚Mokytojas sako: mano metas arti. Paschą su savo mokiniais valgau pas tave‘.“ [19] Ir mokiniai padarė, kaip jiems prisakė Jėzus, ir paruošė Paschą.

[20] O stojus vakarui, jis su Dvylika sėdėjo pusiaugula prie stalo. [21] Ir jiems valgant pasakė: „Amen sakau jums: vienas iš jūsų atiduos mane.“ [22] O jie, baisiai nerimaudami, ėmė vienas per kitą jo klausinėti: „Nejaugi tai esu aš[210], Viešpatie?“ [23] Tuomet jis atsakydamas tarė: „Įmerkęs su manimi ranką į dubenį – šitas mane atiduos. [24] Žmogaus Sūnus išties išeina, kaip apie jį parašyta, tačiau vargas tam žmogui, per kurį Žmogaus Sūnus atiduodamas. Geriau būtų buvę tam žmogui negimti.“ [25] Tuomet Judas – jį atiduodantis[211] – atsakydamas paklausė: „Nejaugi tai esu aš[212], Rabbi[213]?“ Jis atsako jam: „Tu pasakei.“

---

[210] *Nejaugi tai esu aš*: žr. Mt 1,23 komentarą (*Emanuelio*). Žmogaus *būti* reiškia *veikti*. Rinkdamasis kelio kryptį, žmogus yra kryžkelėje (žr. Mt 26,25 komentarus).

[211] *Atiduos... atiduos... atiduodamas... atiduodantis*: 21-25 eil.; žr. Mk 14,18 komentarą.

[212] *Nejaugi tai esu aš:* žr. Mt 1,23 komentarą (*Emanuelio*). Judas naikina *kitą*, kad pats galėtų *būti* (*aš esu*) – Kaino drama slypi kiekviename žmoguje: paneigti *kitą*, kad išliktum pats, ar ne? Kryptyje, kurion atsistoja Judas, tikrasis būties pagrindas – būti su *kitu* / dėl *kito* (žr. Mt 1,23; 14,27 ir kt.) – iškreipiamas atvirkščiai.

[213] *Rabbi*: t. y. *mano mokytojau*. Tokį kreipinį į Jėzų Mt įdeda tik į Judo lūpas – čia ir Mt 26,49 (žr. Mk 9,5 ir 11,21, kur *Rabbi* tariamas Petro). Šiame Judo kreipinyje – stipri vidinė prieštara: Judas sako *mano mokytojau* tam, kurį jis tuoj pat atiduos, taigi paskui kurį jau nebeis. Tą patį *Rabbi* iš Judo girdėsime būtent Jėzaus atidavimo scenoje Mt 26,49.

26 Paskui jiems bevalgant Jėzus, paėmęs duoną ir sukalbėjęs palaiminimą, sulaužė ją, davė mokiniams ir tarė: „Imkite, valgykite, tai yra mano kūnas." 27 Taip pat paėmęs taurę ir padėkojęs davė jiems sakydamas: „Gerkite iš jos visi, 28 nes tai yra mano kraujas – šios sandoros – kuris už daugelį išliejamas nuodėmėms atleisti. 29 Ir dar sakau jums: nuo šiol tikrai nebegersiu šito vynmedžio vaisiaus iki tos dienos, kai gersiu jį naują su jumis savo Tėvo karalystėje." 30 Ir pagiedoję išėjo į Alyvų kalną.

31 Tada Jėzus jiems sako: „Visi šią naktį jūs nuo manęs nusigręšite, juk parašyta: *Smogsiu*[214] *piemeniui ir bus išsklaidytos piemens avys.* 32 Tačiau kai prisikelsiu, pirma jūsų eisiu į Galilėją. 33 O Petras atsakydamas tarė jam: „Jei ir visi nusigręš nuo tavęs, aš niekada nenusigręšiu." 34 Tarė jam Jėzus: „Amen sakau tau: šią naktį, pirmiau negu gaidys užgiedos, triskart manęs išsiginsi." 35 Petras jam sako: „Ir jei man reikėtų su tavimi numirti, tikrai tavęs neišsiginsiu." Panašiai sakė ir visi kiti mokiniai.

36 Tada Jėzus ateina su jais į vietą, vadinamą Getsemane, ir sako mokiniams: „Pabūkite šičia, kol nuėjęs tenai pasimelsiu." 37 Ir pasiėmęs Petrą ir abu Zebediejaus sūnus pradėjo liūdėti ir nerimauti. 38 Tada sako jiems: „*Mano gyvastis* mirtinai *nuliūdusi.* Pasilikite čia ir budėkite su manimi." 39 Ir truputį paėjėjęs parpuolė kniūbsčias melsdamasis ir sakydamas: „Tėve mano, jei įmanoma, tepraeina ši taurė pro mane. Tačiau ne kaip aš noriu, bet kaip tu." 40 Ir jis ateina pas mokinius ir randa juos miegančius. Ir sako Petrui:

---

[214] *Smogsiu*: veiksmažodžiu *patassō* čia nusakomas brutalus prievartos veiksmas – *smogti, triuškinti, naikinti* ar pan. Šia metafora daroma nuoroda į Jėzaus kančią ir mirtį.

„Taip neįstengėte nė valandos pabudėti su manimi?! 41 Būkite budrūs ir melskitės, kad nepasiduotumėte gundymui. Nors dvasia tvirta, tačiau kūnas[215] silpnas." 42 Vėl antrą kartą nuėjęs meldėsi sakydamas: „Mano Tėve, jei tai negali praeiti mano negerta, tebūnie tavo valia." 43 Ir atėjęs vėl rado juos miegančius, nes jų akys buvo apsnūdusios. 44 Ir palikęs juos, vėl nuėjęs pasimeldė trečiąsyk, dar kartą[216] tardamas tą pačią maldą. 45 Tada ateina pas mokinius ir sako jiems: „Miegokite sau toliau ir ilsėkitės[217]! Štai priartėjo valanda ir Žmogaus Sūnus atiduodamas į nusidėjėlių rankas. 46 Pabuskite, eime – štai priartėjo mane atiduodantis[218]."

47 Ir dar jam bekalbant štai atėjo Judas, vienas iš Dvylikos, ir su juo didelė minia nuo vyriausiųjų kunigų ir tautos seniūnų su kardais ir lazdomis. 48 O jį atiduodantis nurodė jiems ženklą sakydamas: „Kurį pabučiuosiu[219] – tas yra. Stverkite jį." 49 Ir iškart prisiartinęs prie Jėzaus pasakė: „Būk pasveikintas[220], Rabbi!" – ir pabučiavo jį. 50 O Jėzus pasakė jam: „Bičiuli[221], ko ateini?" Tada prisiartinę jie stvėrė Jėzų ir jį suė-

---

[215] *Kūnas*: vartojamas daikatvardis *sarks* (žr. Mt 24,22 komentarą).

[216] *Buveinę*: vartojama *naos* (žr. Mt 23,16 komentarą).

[217] *Miegokite sau toliau ir ilskitės*: kitaip tariant, kiek gi jūs galite miegoti ir ilsėtis?! Subtili retorika – sakoma *miegokite*, tačiau po tuo slypi priekaištas *kiek gi taip galite* ir drauge raginimas pabusti.

[218] *Atiduodamas... atiduodantis*: 45-46 eil.; žr. Mk 14,41 komentarą.

[219] *Pabučiuosiu*: veiksmažodis *fileō* – *mylėti, jausti prieraišumą* (žr. Mk 14,44 komentarą).

[220] *Būk pasveikintas*: sakoma *chaire*, pirmiausia tai reiškia *džiūgauk, linksminkis*, kaip pasisveikinimo formulė – *sveikas*! Šis *chaire* vartojamas taip pat ir atsisveikinant – *lik sveikas*! Taip į šį šūksnį sudedama dramatiška ironija – Judo pasisveikinimas tampa jo atsisveikinimu su Rabbi (žr. Mt 26,25 komentarą).

[221] *Bičiuli*: į pilną įtampos *chaire – sveikas – lik sveikas* (žr. Mt 26,49 komentarą) Jėzus atsako *hetaire – bičiuli*. Taip sužaidžiama

mė. [51] Ir štai vienas – iš tų su Jėzumi – ištiesęs ranką, ištraukė savo kardą ir smogdamas vyriausiojo kunigo vergui nukirto jam ausį. [52] Tada Jėzus jam sako: „Kišk savo kardą į vietą! Juk kas griebiasi kardo, nuo kardo žus. [53] Argi tau atrodo, kad negalėčiau pašaukti savo Tėvo? Ir jis tuoj pat stotų šalia manęs su daugiau nei dvylika legionų angelų. [54] Kaip tuomet išsipildytų Raštai, kad tai turi atsitikti?" [55] Tą valandą Jėzus minioms pasakė: „Išėjote kaip prieš plėšiką – su kardais ir lazdomis – manęs suimti. Kasdien sėdėjau šventykloje mokydamas ir nesuėmėte manęs. [56] Tačiau visa tai įvyko, kad išsipildytų pranašų Raštai." Tada visi mokiniai palikę jį išlakstė.

[57] Tuomet pačiupę Jėzų nuvedė pas Kajafą, vyriausiąjį kunigą. Tenai susirinko Rašto aiškintojai ir seniūnai. [58] O Petras sekė jį iš tolo iki vyriausiojo kunigo rūmų kiemo ir, įėjęs vidun, sėdėjo su pavaldiniais, kad pamatytų atbaigą[222]. [59] Tuo tarpu vyriausieji kunigai ir visas Sinedrionas ieškojo prieš Jėzų melagingo liudijimo, kad jį pasmerktų mirčiai. [60] Bet nesurado, nors buvo atėjusių daug melagingų liudytojų. Tuomet galiausiai prisiartinę du[223] [61] tarė: „Šitas sakė: ‚Galiu sugriauti Dievo buveinę[224] ir per tris dienas atstatyti'." [62] Tuomet atsistojęs vyriausiasis kunigas pasakė jam: „Nieko neatsakai į

---

akivaizdžiu *chaire-hetaire* sąskambiu ir parodoma, koks išties neaprėpiamas yra Jėzaus žvilgsnio atvirumas – savo atidavėją vadinti bičiuliu.

[222] *Atbaigą*: vartojamas daikatvardis *pabaiga, atbaigimas*, tikslas (žr. Mt 10,22 komentarą). Naratyviškai Petras čia stebi veiksmą, norėdamas pamatyti pabaigą – kuo viskas baigsis Jėzui? Teologiškai šioje pabaigoje prasideda eschatologinė atbaiga.

[223] *Du*: dviejų liudijimas yra patikimas – to reikalavo teisiniai procesai (žr. Įst 19,15).

[224] *Buveinę*: vartojama *naos* (žr. Mt 23,16 komentarą).

tai, ką šitie prieš tave liudija?“ 63 O Jėzus tylėjo. Tad vyriausiasis kunigas pasakė jam: „Saikdinu tave gyvuoju Dievu, kad mums pasakytum, ar tu esi Kristus, Dievo Sūnus?“ 64 Jėzus jam sako: „Tu pasakei. Ir dar sakau jums: nuo dabar matysite *Žmogaus Sūnų, sėdintį Galybės dešinėje* ir *ateinantį su dangaus debesimis.*“ 65 Tada vyriausiasis kunigas persiplėšė savo apsiaustą sakydamas: „Jis piktžodžiavo! Kam dar mums reikia liudytojų? Žiūrėkite – ką tik girdėjote piktžodžiaujant! 66 Kaip jums atrodo?“ O jie atsakydami tarė: „Jis yra vertas mirties.“

67 Tada jie spjaudė jam į veidą ir daužė jį kumščiais, o kiti mušė lazdomis 68 sakydami: „Pranašauk mums, Kristau, kas tau sudavė?!“

69 Tuo tarpu Petras sėdėjo išorinėje rūmų kiemo dalyje. Tuomet prie jo prisiartino viena tarnaitė sakydama: „Ir tu buvai su Jėzumi, tuo Galilėjiečiu[225].“ 70 O tas visų akivaizdoje paneigė sakydamas: „Nežinau, ką sakai.“ 71 Paskui jį, išėjusį į prieangį, pamatė kita ir sako ten esantiems: „Šitas buvo su Jėzumi Nazarėnu.“ 72 Jis ir vėl paneigė prisiekdamas: „Nepažįstu šito žmogaus.“ 73 O kiek vėliau prisiartinę tenai stovintys pasakė Petrui: „Iš tikrųjų ir tu esi iš jų, juk tavo tarmė tave išduoda.“ 74 Tada jis pradėjo prisiekinėti ir dievagotis: „Nepažįstu šito žmogaus.“ Ir tuojau užgiedojo gaidys.

75 Tuomet prisiminė Petras Jėzaus pasakytą įspėjimą: „Pirmiau negu gaidys užgiedos, triskart manęs išsiginsi.“ Ir paėjėjęs šalin graudžiai pravirko.

---

[225] *Galilėjiečiu*: skamba pabrėžtinai, tačiau tai greičiausiai nusako ne tik kilmę, bet skamba ir paniekinamai, nes ano meto žodyne galilėjietis reiškė maištininką ir religijos neišmanėlį. Galilėjietį, ypač žydų ortodoksų požiūriu, galėjo išjuokti net moteris.

27 [1] Rytui išaušus visi vyriausieji kunigai ir tautos seniūnai susimokė prieš Jėzų pasmerkti jį mirčiai. [2] Ir surišę jį nuvedė ir atidavė[226] valdytojui Pilotui.

[3] Tada jį atiduodantis Judas pamatęs, kad jis nuteistas, apsigalvojęs[227] sugrąžino trisdešimt sidabrinių vyriausiems kunigams ir seniūnams [4] sakydamas: „Suklydau išdavęs nekaltą kraują." [228] O šie atkirto: „O kas mums? Pats žinokis!" [5] Tada jis, nusviedęs sidabrinius buveinės pusėn[229], pasišalino[230] ir nuėjęs pasikorė. [6] O vyriausieji kunigai, paėmę sidabrinius, pasakė: „Jų neleistina mesti į lobyną, nes tai yra

---

[226] *Atidavė*: žr. Mk 15,1 komentarą.

[227] *Apsigalvojęs*: greičiausiai reikšminga, kad čia vartojamas *metamelomai – apsigalvoti, gailėtis, pasikeisti*, bet ne *metanoeō*, kuris išties yra pirmojo sinonimas, tačiau juo labiau nusakoma atsivertimo kaip gyvenimo krypties pakeitimo ir iš to išplaukiančių etinių perskyrų tarp gėrio ir blogio idėja. Nors skirtinguose kontekstuose atsiskleidžia specifiniai žodžių atspalviai (žr. kitus Mt atvejus 21,29.32), tačiau įprasta į čia vartojamą *metamelomai* sudėti emocinio „sujudimo" idėją. Šis *metamelomai* taip pat niekada nevartojamas kaip imperatyvas, t. y. juo įsakmiai nenusakomas raginimas atsiversti, o žodžiu *metanoeō* – taip.

[228] *Suklydau išdavęs nekaltą kraują*: Judo *suklydau* nusakomas veiksmažodžiu *hamartanō* – *suklysti, nusidėti*, etimologiškai – *ko pristigti / pritrūkti, prasilenkti su tikslu, apsigauti*, dažnai paaiškinamas *nepataikymo į taikinį* vaizdiniu (žr. Teis 20,16). Judo susivokimas nepataikius vis dėlto neišvirsta į naują jo pradžią (žr. Mt 27,5; Apd 1,18). Tačiau kitaip Petras – išdavęs Jėzų, neužsidaro savyje, bet atgailos jėga pereina iš tamsos būklės į šviesą (žr. Jn 21,15-19). *Nekaltas kraujas* – tipiškas biblinis pasakymas (žr. 1 Sam 25,26.31; Jer 7,6), randamas ir dvylikos prakeikimų, nukreiptų prieš slapta produkuojamą blogį, serijoje (žr. Įst 25,14-26; ypač 25 eil.).

[229] *Buveinės pusėn*: vartojama *naos* (žr. Mt 23,16 komentarą).

[230] *Pasitraukė*: veiksmažodis *anachoreō* – *atsitraukti, pasišalinti, pasislėpti* – įima vienatvės idėją.

kraujo kaina.“ [7] Tad pasitarę už juos nupirko molio[231] sklypą svetimųjų kapinėms[232]. [8] Todėl tas laukas iki šiandien vadinamas Kraujo lauku. [9] Tada išsipildė, kas kalbėta per pranašą Jeremiją, sakantį: *Ir paėmė trisdešimt sidabrinių*[233] *– kainą įkainoto, kurį įkainojo Izraelio sūnūs.* [10] Ir atidavė juos už molio sklypą, *kaip Viešpats man prisakė.*

[11] O Jėzus buvo pastatytas valdytojo akivaizdoje. Ir paklausė jį valdytojas sakydamas: „Tai tu esi judėjų karalius?“ O Jėzus tarė: „Tu sakai.“ [12] Bet į vyresniųjų kunigų ir seniūnų kaltinimą jam jis neatsakė nieko. [13] Tada Pilotas jam sako: „Negirdi, kaip baisiai jie prieš tave liudija?“ [14] Tačiau jis neatsakė nė į vieną jo žodį, tad valdytojas labai stebėjosi.

[15] O per šventę valdytojas buvo įpratęs paleisti miniai vieną kalinį, kurio ji norėjo. [16] Būtent tada jie turėjo pagarsėjusį kalinį, vadinamą [Jėzumi] Barabu[234]. [17] Taigi jiems tebesant susirinkusiems, Pilotas jų paklausė: „Kurį norite, kad jums

---

[231] *Molio sklypą*: senovės Atėnuose, pavyzdžiui, kapinių kvartalas buvo vadinamas *kerameikos*, t. y. *molinis*. Molis galbūt todėl, kad tokia dirva nebuvo tinkama žemdirbystei.

[232] *Svetimųjų kapinėms*: t. y. tų, kurie nepriklauso sandoros bendrijai, kitaip tariant, yra teologiškai atmestini. Subtiliai paslėpta ironija – tinkamas pirkinys už nešvarius, taigi už atmestus, pinigus!

[233] *Trisdešimt sidabrinių*: tokia buvusi vergo kaina (žr. Iš 21,32).

[234] *[Jėzumi] Barabu*: pirmasis ir antrasis vardai. Kai kurie rankraščiai prie *Barabo* prirašo *Jėzus* (žr. kitus Jėzaus – ne Jėzaus Kristaus – vardo paminėjimo atvejus Lk 3,29; Kol 4,11). Tais laikais Jėzaus vardas buvęs ypač populiarus, tai liudija nebibliniai šaltiniai: Juozapo Flavijaus biografijoje *Vita* Jėzaus vardas vartojamas dažniau už bet kurį kitą, o Juozapo Flavijaus raštuose asmenys vardu Jėzus minimi 21x, iš kurių 16x gyveno I a. Barabas – taip pat buvo populiarus aramėjiškas vardas, reiškiantis *sūnus tėvo* (sudurtinis iš *bar* ir *'abbā'*). Taip tekste slypi ir teologinė mintis: pasižymėjęs nusidėjėlis *Barabas / tėvo*

paleisčiau – [tą Jėzų] Barabą ar Jėzų, vadinamą Kristumi? 18 Mat jis suprato, kad jie atidavė[235] jį iš pavydo.

19 Tačiau jam sėdint tribunole jo žmona pasiuntė pas jį tarną sakydama: „Teneįvyksta nieko tarp tavęs ir to teisiojo![236] Mat šiandien dėl jo daug kentėjau sapne."

20 O vyresnieji kunigai ir seniūnai palenkė minias, kad prašytų Barabo, o Jėzų pražudytų. 21 Tuomet atsakydamas valdytojas pasakė jiems: „Katrą norite, kad jums paleisčiau?" O jie atsakė: „Barabą!" 22 Pilotas sako jiems: „Ką tuomet turėčiau padaryti su Jėzumi, vadinamu Kristumi?" Visi atsako: „Nukryžiuoti jį!" 23 O jis klausė „Ką gi blogo jis padarė?" O jie dar garsiau rėkė sakydami: „Nukryžiuoti jį!"

24 Tuomet Pilotas, pamatęs, kad nieko nelaimi, tik kyla didesnės riaušės, paėmęs vandens nusiplovė rankas prieš[237] minią sakydamas: „Esu nekaltas dėl šito kraujo. Žinokitės patys!" 25 O visa tauta atsakydama pasakė: „Jo kraujas ant mūsų ir ant mūsų vaikų!" 26 Tada jis paleido jiems Barabą. Ir nuplakdinęs Jėzų atidavė[238] nukryžiuoti.

27 Tad valdytojo kareiviai, paėmę Jėzų į pretorijų, subūrė prieš jį visą kohortą[239]. 28 Ir išrengę jį apsiautė rubino spal-

---

sūnus paleidžiamas, o vienatinis Tėvo Sūnus atiduodamas nukryžiuoti, kad tas pirmasis išties taptų Tėvo sūnumi.

235 *Atidavė*: žr. Mk 15,10 komentarą.

236 *Teneįvyksta nieko tarp tavęs ir to teisiojo*: t. y. – nesikišk į jo bylą.

237 *Nusiplovė rankas prieš minią*: čia *prieš* – *apenanti* – reiškia ne tik *akivaizdoje [kažkieno]*, bet turi *prieštaravimo* idėją, t. y. prieštaraudamas miniai. Šio Piloto gesto fonas yra sena *rankų nusiplovimo* praktika kaip nekaltumo pareiškimo ženklas žmogaus nužudymo atveju (žr. Įst 21,1-9). Taigi Pilotas išties pasitraukia nuo šios bylos.

238 *Atidavė*: žr. Mk 15,15 komentarą.

239 *Pretorijų... kohortą*: Mt lotynizmai (žr. Mk 15,16 komentarą).

vos mantija[240]. 29 Ir nupynę iš erškėčių vainiką uždėjo jam ant galvos, o nendrę – jam į dešinę. Ir puldami prieš jį ant kelių tyčiojosi iš jo sakydami: „Būk pasveikintas, judėjų karaliau!“ 30 Ir apspjaudę jį, paėmė nendrę ir daužė jam per galvą. 31 O išsityčioję iš jo, nuplėšė jam mantiją ir apvilko jį jo drabužiais, ir išvedė jį nukryžiuoti. 32 Paskui išeidami sutiko vieną tokį žmogų Kirėnietį, vardu Simonas – šitą privertė panešti jo kryžių.

33 Ir atėję į vietą, vadinamą Golgota – o tai reiškia Kaukolės vieta[241] – 34 davė jam gerti vyno, sumaišyto su tulžimi. Tačiau paragavęs jis nepanoro gerti. 35 O nukryžiavę jį, *pasidalijo jo drabužius mesdami burtą.* 36 Ir tenai susėdę jį saugojo. 37 Ir jam virš galvos pritaisė užrašytą jo kaltinimą: „Šitas yra Jėzus, Judėjų karalius.“

38 Tuo metu su juo buvo kryžiuojami du plėšikai, vienas iš dešinės, kitas iš kairės. 39 O praeiviai plūdo jį kraipydami sau galvas 40 ir sakydami: „Tas, kuris griauna buveinę[242] ir atstato per tris dienas! Gelbėkis, jei esi Dievo Sūnus! [Ir] nuženk nuo kryžiaus!“

41 Panašiai ir vyresnieji kunigai, su Rašto aiškintojais ir seniūnais šaipydamiesi kalbėjo: 42 „Kitus gelbėjo, pats nega-

---

[240] *Mantiją*: kareivių, karininkų, karalių, imperatorių naudotas trumpas apsiaustas. Čia svarbus simbolinis veiksmas: Jėzus paruošiamas lemiamai savo kelio atkarpai – mūšiui (kareiviškas aspektas), kuriame išryškės jo kaip Karaliaus bruožai (karališkas aspektas).

[241] *Golgota... Kaukolės vieta*: aramėjizmas. Tai buvo uola, ant kurios buvo vykdomos nukryžiavimo egzekucijos. Vadinama Golgota greičiausiai dėl tos uolos formos panašumo į kaukolę. Vulgata verčia *Calvariae locus* (lot. *calva*, *kaukolė*).

[242] *Buveinę*: vartojama *naos* (žr. Mt 23,16 komentarą).

li išsigelbėti. Ir čia Izraelio karalius!? Tenužengia dabar nuo kryžiaus ir įtikėsime į jį. 43 *Pasitikėjo Dievu – dabar, jei nori, tegul jis išvaduoja jį. Juk jis pasakė: „Dievo esu Sūnus."* 44 Lygiai taip ir plėšikai, kartu su juo nukryžiuoti, koneveikė jį.

45 O nuo šeštos valandos iki devintos visą žemę užgulė tamsa. 46 O apie devintą valandą Jėzus suriko garsiu balsu sakydamas: „*Eli, Eli, lema sabachthani*?![243]" Tai reiškia *Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane palikai*?! 47 Tuomet kai kurie iš ten stovinčių, tai išgirdę, sakė: „Šitas šaukiasi Elijo." 48 Tad vienas jų tuojau nubėgęs paėmė kempinę, primirkė ją rūgštaus vyno ir apvyniojęs nendrę girdė jį. 49 Tuomet kiti kalbėjo: „Palik, pažiūrėsime, ar ateis Elijas jo gelbėti." 50 O Jėzus, suklikęs garsiu balsu, atidavė dvasią.

51 Ir štai buveinės uždanga perplyšo pusiau nuo viršaus iki apačios. Ir žemė sudrebėjo, ir uolos suskeldėjo, 52 ir antkapiai buvo atverti, ir daugelis užmigusiųjų šventųjų kūnų prisikėlė. 53 Ir išėję iš kapų po jo prisikėlimo[244], atėjo į šventąjį miestą ir pasirodė daugeliui.

54 Tuomet šimtininkas ir su juo saugoję Jėzų, pamatę žemės drebėjimą ir tai, kas įvykę, labai išsigando ir sako: „Tikrai šitas buvo Dievo Sūnus."

55 Tenai taip pat buvo daug moterų, stebinčių iš tolo, jos atsekė Jėzų nuo Galilėjos jam tarnaudamos. 56 Tarp jų buvo Marija Magdalietė, Marija, Jokūbo ir Juozapo motina, ir Zebediejaus sūnų motina.

---

[243] *Eli, Eli, lema sabachthani*: Jėzaus rauda Ps 22,2 žodžiais. Ši psalmė – tai rauda, sudėta į Dovydo lūpas, kuri vis dėlto pasibaigia išgelbėjimo viltimi (žr. ypač Ps 22,28-31).

[244] *Po jo prisikėlimo*: jis – pirmas kaip prisikėlimo pirmiena.

[57] O atėjus vakarui, atvyko turtingas žmogus iš Arimatėjos, vardu Juozapas, kuris ir pats buvo tapęs Jėzaus mokiniu. [58] Jis nuėjęs pas Pilotą paprašė Jėzaus kūno. Tada Pilotas įsakė jį atiduoti. [59] Tuomet paėmęs kūną Juozapas įsiautė jį [į] švarią drobulę. [60] Paskui padėjo jį į naują savo kapą, kurį buvo išsikalęs uoloje, ir dideliu akmeniu užritinęs kapo įėjimą, nuėjo. [61] Tenai taip pat buvo Marija Magdalietė ir kita Marija, sėdinčios priešais antkapį.

[62] O rytojaus dieną – tą po pasiruošimo – pas Pilotą susirinko vyresnieji kunigai ir fariziejai [63] sakydami: „Viešpatie, prisiminėme, kad tas suvedžiotojas dar gyvas būdamas sakė: ‚Po trijų dienų prisikelsiu.‘ [64] Todėl įsakyk iki trečios dienos saugoti antkapį, kad kartais atėję jo mokiniai nepavogtų jo ir nesakytų tautai: ‚Jis prisikėlė iš numirusiųjų‘. Tuomet pastarasis suvedžiojimas būtų blogesnis už pirmąjį.“ [65] Pilotas jiems tarė: „Turite sargybą, eikite, saugokite kaip įstengiate.“ [66] Tad nuėję jie aptvėrė antkapį ir kaip anspaudą prie akmens pastatė sargybą.

28 [1] O po šabato, auštant pirmajai savaitės dienai, Marija Magdalietė ir kita Marija atėjo pažiūrėti antkapio. [2] Ir štai įvyko didžiulis žemės drebėjimas[245], nes iš dangaus nužengė Viešpaties angelas ir priėjęs nuritino akmenį, ir atsisėdo ant jo. [3] Ir buvo jo išvaizda kaip žaibo, o jo drabužiai balti kaip sniegas. [4] Tuomet iš baimės prieš jį sudrebėjo sargybiniai ir sustingo lyg mirę. [5] O angelas prabilo sakydamas moterims:

---

[245] *Žemės drebėjimas*: biblinėje tradicijoje – vienas antgamtinės tikrovės proveržio į žmogaus istoriją ženklų (žr. Iš 19,18), žymintis naujo eschatologinio išgelbėjimo pradžią (žr. Iz 29,6; Apr 6,12-17).

„Jūs nebijokite![246] Juk žinau, kad ieškote Jėzaus nukryžiuotojo. [6] Nėra jo čia! Nes prisikėlė, kaip yra sakęs. Nagi, apžiūrėkite vietą, kur jis buvo paguldytas, [7] ir skubiai nukeliavusios pasakykite jo mokiniams: Jis prisikėlė iš numirusiųjų. Ir štai eina pirma jūsų į Galilėją. Tenai jį pamatysite. Štai jums pasakiau."

[8] Ir skubiai nuėjusios nuo kapo – su baime ir dideliu džiaugsmu – nuskubėjo paskelbti jo mokiniams. [9] O štai Jėzus pasitiko jas sakydamas: „Džiaukitės!" O jos priėjusios sugriebė[247] jo kojas ir pagarbino jį. [10] Tada Jėzus sako joms: „Nebijokite![248] Eikite, paskelbkite mano broliams[249], kad jie eitų į Galilėją ir tenai mane pamatys."

[11] O joms iškeliavus, štai kai kurie iš sargybos atėję į miestą paskelbė vyresniesiems kunigams visa, kas įvykę. [12] Tuomet jie susirinkę ir pasitarę su seniūnais, davė kareiviams gausiai sidabrinių [13] liepdami: „Pasakykite: ‚Mums miegant, jo mokiniai atėję naktį pavogė jį.' [14] O jei tai išgirstų valdytojas, mes perkalbėsime [jį] ir apsaugosime jus nuo sunkumų." [15] Tad paėmę sidabrinius, jie padarė kaip primokyti. Ir tas girdas paplitęs tarp judėjų iki šiandienos.

[16] O vienuolika mokinių nukeliavo į Galilėją, į kalną, kurį jiems nurodė Jėzus. [17] Ir išvydę jį pagarbino, tačiau kiti suabejojo. [18] Tada prisiartinęs Jėzus prabilo jiems sakydamas: „Man duota visa galia danguje ir žemėje, [19] tad iškeliavę pa-

---

[246] *Nebijokite*: žr. Mt 1,20 komentarą (*nepabijotum*).
[247] *Sugriebė*: pabrėžiamas veiksmo realumas ir dramatiškumas.
[248] *Nebijokite*: žr. Mt 1,20 komentarą (*nepabijotum*).
[249] *Broliams*: tik dabar – broliai!

darykite mokiniais visas tautas krikštydami juos vardan[250] Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios, [20] mokydami juos laikytis visko, ką jums įsakiau. Ir štai – aš esu su jumis[251] visas dienas iki amžių pabaigos[252]."

---

[250] *Krikštydami juos vardan*: paraidžiui – *nardindami juos į vardą*, t. y. į Dievo būtį, į jo prigimtį. Apie žmogaus prigimties įdievinimą žr. Mt 24,22 komentarą.

[251] *Aš esu su jumis*: žr. Mt 1,23 komentarą. Jėzus paskelbė Dievo karalystę žodžiais ir darbais, Bažnyčia gauna tą pačią misiją – mokyti ir daryti darbus. Šis tekstas tiesiogiai mini tik mokymą, tačiau pažadas *aš esu su jumis* netiesiogiai įima ir darbus-ženklus. Panašiai ir Mozė gavo Dievo pažadą *būti su juo* (žr. Iš 3,14), kuris jo istorijoje buvo lydimas ir patvirtinamas ženklais (pavyzdžiui, Egipto rykštės). Biblinėje tradicijoje Senajame Testamente šis pažadas, lydintis Dievo tautą nuo didžiojo Išėjimo laikų, ataidi ir vėlesniame pranašų skelbime, ypač kritinėse situacijose, pavyzdžiui, tremties šešėlyje (žr. Jer 42,11-12) ar patiriant potremtinių laikų netikrumą (žr. Ag 1,13; 2,4). Tad formulė *aš esu su jumis* funkcionavo kaip raginimas viltingai žvelgti į ateitį (žr. Mt 14,27).

[252] *Amžių pabaigos*: žr. Mt 13,39 komentarą.